

Portret savremenika
Predrag Ranković Peconi

Intervju: Slaviša Lekić
Protiv straha se ne bori u četiri zida

BiH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; CG 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF **cena 200 RSD**

01305

9 770353 802002

VREME

broj
1369

30. mart 2017.

IZBORI 2017.

BITKA ZA DRUGI KRUG

4 GODINE
SERVICE
INCLUSIVE

NOVI MINI COUNTRYMAN. VIŠE MESTA ZA AVANTURU.

Zakažite test vožnju na telefon: 011/ 353 99 30, 353 99 31 www.MINI.rs

MINI Service Inclusive podrazumeva 4 godine ili pređenih 60.000 km besplatnog redovnog održavanja, a prema uslovima koji su propisani od strane proizvođača.

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarn

pomoćnici glavnog urednika
Jovana Gligorićević, Momir Turudić

sekretarijat
Jovana Prešić

redakcija
Dejan Anastasijević,
Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević,
Radoslav Čebić, Sonja Čirić (kultura),
Zora Drčelić, Slobodan Georgijev,
Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević,
Tatjana Jovanović, Zoran Majdin,
Radmilo Marković, Saša Marković,
Ivana Milanović Hrašovec,
Milovan Milenković (foto),
Milan Milošević, Teofil Pančić,
Saša Rakezić, Mirko Rudić,
Tamara Skrozza, Zoran Stanojević,
Tatjana Tagirov, Dragan Todorović,
Tanja Topić, Biljana Vasić,
Miloš Vasić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić (arhiva),
Jelena Mrda (foto)

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković,
Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;

lektori: Katarina Pantić,
Živana Rašković, Ivana Smolović;
korektori: Nikola Dragomirović,
Ana Čuk Dragomirović,
Stanica Milošević

internet izdanje
www.vreme.com
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
Nikola Čulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com
telefon redakcije: 011/3234-774
telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

04 **Zoom:** Druže Aco mi ti se kunemo

08 **Izbori 2017:** Bitka za drugi krug

12 **Mediji i opozicija:**

Portali za specijalne namene

16 **Lazarevac:** Jako i u boljem svetlu

18 **Predsednički izbori:** Kako smo glasali

21 **Nuspojave:** Nadelitiste li elitu?

22 **Kultura sećanja:**

Uspon i pad giganta

24 **Portret savremenika:**

Predrag Ranković - Peconi

28 **Intervju:** Slaviša Lekić

32 **Lični stav:** „Beograd na vodi“

– Strateška otimačina javne imovine

34 **Pravo na azil u Srbiji:** Pasoš kao luksuz

36 **Školstvo:** Borba za informatiku

38 **Lični stav:** Protiv podmićivanja

39 **Lisica i ždral:** Uoči čutnje

KULTURA

40 **Povodi:**

1, 2, 3, 4 jezika... 4, 3, 2, 1 jezik

43 **Gitar Art:** Predizborni šafl

44 **Festival:** Mart je naš

46 **Intervju:** Igor Vuk Torbica, reditelj

49 **Kritika:** Između hramova i neba

50 **Knjiga:** Pakleni raj

51 **Tv manijak:** Bezubi i svezubi

SVET

52 **Šezdeset godina Evropske**

**unije: Slavlje na sahrani
dosadašnje EU**

54 **SAD:** Kroćenje goropadi

56 **Rusija:** Žuta patka u Moskvi

58 **Gugl:** Kad ekstremizam donosi profit

59 **Navigator:** Laptop telefoni

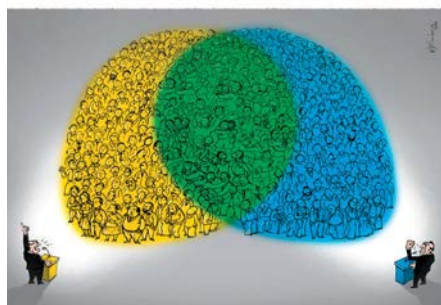
60 **Strip:** Seoski đilkoš

62 **Vreme uživanja:** Dečja usta

Korporacija Goša iz Smederevske Palanke nekada je imala oko 12.000 radnika širom Jugoslavije, proizvodila je mostove, vozove, pruge, konstrukcije, izvozila u svet, održavala grad i okolinu, i ono najvažnije – služila očuvanju socijalnog mira

PIŠE: KATARINA STEVANOVIC

Kako je nezavisna inicijativa intelektualaca s područja četiri države zajedničkog jezika uzbukala duhove i rasterala nacionalističku žabokrečinu

PIŠE: TEOFIL PANČIĆ

U Rimu je prošle subote proslavljen šezdeseti rođendan Evropske unije. Potpisana je Deklaracija o budućnosti Unije, koja daje smernice evropskom projektu u narednoj deceniji. S obzirom na okolnosti, samitom je provejao popriličan optimizam, što ne menja činjenicu da se EU nalazi u popriličnoj krizi. Na proširenje Unije potrošena je jedna jedina rečenica

PIŠE: ANDREJ IVANJ

Fotografija na naslovnoj strani: Aca Jovanović

Druže Aco, mi ti se kunemo: Kako je Vučićeva politička karijera dovedena do apsurdna i koliko to može da traje

Toliko energije, para i laganja uloženo je u Vučićevu predsedničku kampanju da bi on kao drastičan poraz doživeo "drugi krug". Ništa se ovde, međutim, ne prepušta slučaju

Kraj političke karijere za Vojislava Koštunicu, po mišljenju nekih njegovih prijatelja, a i mom, nazreo se 2004. godine kada ga je neki marketinški mag naterao da se kezi i cupka na koncertu Cece Ražnatović ispred skupštinskog zdanja u Beogradu. Ali, ono što jednog ubija, Aleksandra Vučića ojača.

Dok se prvi pomenuti, Koštunica, vidljivo osećao nelagodno, kao da je obukao tesno odelo i obuo tesne cipele, Vučić je uživao u Cecinom društvu; što bi narod rekao "prema svecu i tropar."

Njemu, Vučiću, ništa nije strano, samo da je dobra prodaja. Angela, Putin, Ceca... sve mu je isto na putu kojim se, barem u ozbiljnim državama, ređe ide. U ponedeljak uveče videli smo ga na "Pinku" u studiju koji je bio dekorisan s tri slike: Merkelova, Vučić u sredini, a s drugog kraja Vladimir Vladimirovič. Tu je i publika koja tapše na mig Željka Mitrovića, mada su primećene iste face kao u klapi koja je tapšala i na Hepiju, vlasništvu Peconija, onog što mu je neko pucao u noge. Tim koji dobija ne menja se, pa ko je prvi put dobro i žustro tapšao ima da aplaudira najmanje do izborne čutnje.

Toliko energije, para i laganja uloženo je u Vučićevu predsedničku kampanju da bi on kao drastičan poraz doživeo "drugi krug". Ništa se ovde ne prepušta slučaju.

Sa stranica "Vremena" više puta je napisano šta čeka Srbiju i šta čeka Vučića ako postane predsednik Srbije i na ta, verovatno gorka i otužna predviđanja, podsetićemo čitaoce nakon aprilskih izbora. Ovde će, u nastavku teksta, biti reči o forsiranju jednog kulturnog modela koji dugoročnije zagađuje životni prostor nego politička supremacija čoveka spremnog da pobjedi po svaku cenu.

BANALNOST KAO PORUKA: "ISUSE, DAJ MU LAVLJE SRCE"

Zbirka opštih mesta počinje od ovog trenutka: Predsednički kandidat Aleksandar Vučić obećao je u utorak ženama da će,

ako pobjedi na izborima, one biti jednako tretirane kao muškarci, da niko neće moći da ih maltretira i da će se svim srcem boriti za njih.

Vučić se u Sportskom centru "Šumice" u Beogradu obratio publici koju su skoro potpuno činile žene, a na ulazu su ih dočekale i crvene ruže. Gosti skupa, na kojem su učesnice iz publike postavljale pitanja, bili su i pevačica Svetlana Ražnatović i njen kolega Željko Samardžić. Lider SNS-a je rekao da žene u životu i politici "biraju po odgovornosti, a ne po lepoti" i da su na osnovu tog kriterijuma prepoznale ko njihovu zemlju vodi na mnogo bolji način.

"Strašno je glupo reći da žene glasaju za nekoga samo zato što je lep", rekao je Vučić.

Kako je naveo, žene uviđaju ozbiljnost situacije, manje su sebične od muškaraca, više gledaju u budućnost i brinu o potomstvu. Prema njegovim rečima, žene više vode računa i o ekonomskoj stabilnosti države, pa ih i više od muškaraca zanima i više cene činjenicu da u martu državna kasa neće imati nikakav minus.

"Imaćemo više sredstava za plate u javnom sektoru i za penzije", rekao je Vučić.

Dodao je da u junu na snagu treba da stupe i propisi koji će sprečiti nasilnike da se, kako je rekao, izživljavaju nad ženama.

Vučić je kritikovao muškarce koji ne plaćaju alimentaciju posle razvoda i rekao da "ne zna da li može da ih nazove muškarcima". Rekao je da deca treba da pripadnu majkama u slučaju razvoda i nagovestio i da je to rekao "jednom svom prijatelju".

"Bar na jednog je to delovalo, pa su deca vraćena majci", rekao je Vučić.

A onda mala šala među prijateljima: U jednom trenutku Vučić je konstatovao da su u publici i gradski menadžer Goran Vesić i ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja Aleksandar Vulin i upitao ih "šta će oni među

Foto: Draško Gagović

hiljadama žena". Posle aplauza on je konstatovao: "Zato vama ne dodaju ono 'pederu' kao meni."

Banalnosti počinju: Žene iz publike pitale su Vučića i da li mu je neka žena bila inspiracija.

"Ja sam samo običan muškarac koji je za žene uvek bio zainteresovan u svakom pogledu, za razliku od tebe Vuline, uvek sam bio fasciniran ženama koje su posvećene svom poslu i marljivo rade", rekao je Vučić.

Vučić je upitan i o omiljenim knjigama i piscima, a odgovorio je da sada češće čita knjige o ekonomskim, pravnim, istorijskim i političkim temama i ima manje vremena za beletristiku. Pevačica Svetlana Ražnatović danas nije pevala, ali je okupljenim ženama rekla da za Aleksandra Vučića glasa zbog toga što ga zna duže od 20 godina, zna njegovu porodicu i zna kakav je čovek.

"On mnogo radi i mnogo toga je učinio i to je čovek kojem

treba da budemo vetar u leđa. Da ga podržimo", rekla je Ražnatović i kao poruku uputila stih jedne pesme: "Isuse, daj mu lavlje srce".

I nastavila: "Vučić je zaslužio moj glas borbom za mir u regionu i naš status u Evropi – uvek sam verovala u njega i kao čoveka i kao političara."

Srpska folk diva Svetlana Ceca Ražnatović jedna je od 650 javnih ličnosti koje su podržale Aleksandra Vučića, lidera Srpske napredne stranke, u trci za predsednika Srbije.

Ona je ekskluzivno za "Alo!" otkrila motive takvog postupka "iako je poznato da ne voli da se bavi politikom".

"Svima je dobro poznato da nikada nisam javno podržala nijednog političara, iako su mi mnogi od njih kućni prijatelji. Nijednog trenutka se nisam dvoumila da ovog puta stanem uz Aleksandra Vučića jer ga poznajem 20 godina i znam da je spreman da uradi mnogo toga da Srbiji i narodu koji živi u mojoj domovini bude bolje. Sve ono što je uradio na poziciji premijera samo je učvrstilo moje mišljenje i veru da je on pravi čovek, koji zaslužuje funkciju lidera Srbije", rekla je Svetlana Ceca Ražnatović.

Nije moja krivica ako ste dobili nagon za povraćanjem. Tako je bilo i to je rečeno. Kao u pismu podrške 650 intelektualaca.

OVI IZBORI NISU FER:

KRUNSKI PROTAGONISTA

Aktuelni premijer i predsednički kandidat vladajuće koalicije Aleksandar Vučić dominantna je medijska ličnost tekuće kampanje pošto je u centralnim vestima zastupljen 250 minuta više od svih ostalih kandidata, pokazuje predstavljeno istraživanje Biroa za društvena istraživanja.

Istraživač BIRODI Dražen Pavlica predstavljajući rezultate monitoringa televizija RTS 1, Pink, Prva, B92, Hemi i N1 od 3. do 23. marta, naveo je da je Vučić, kao i za vanredne parlamentarne izbore 2016. godine, i u tekućoj kampanji za predsedničke izbore "ključni medijski protagonista".

"O njegovoj sveprisutnosti govori podatak da je 15.000 sekundi više zastupljen od svih ostalih kandidata zajedno. Kao premijer, Vučić je bio prisutan u 31 odsto, a kao predsednički kandidat u 17 odsto ukupnog posmatranog vremena", naveo je Pavlica, dodajući da je prvi sledeći kandidat zastupljen jednocifrenim procentom.

Danas u Srbiji imamo medije koji sputavaju razvoj političke kulture i to su mediji koje mi plaćamo, kazao je Pavlica.

On je ocenio da u velikom broju slučajeva nije bilo "jasno medijski razlučeno" da li Vučić nastupa sa funkcije predsednika Vlade Srbije ili kao predsednički kandidat vladajuće koalicije.

"Kao premijer, bio je prisutan 25.000 sekundi, a kao predsednički kandidat 13.500. Najviše vremena, 20.000 sekundi, Vučiću je posvećeno na Televiziji Pink, u čijim je centralnim informativnim emisijama dnevno zastupljen oko 15 minuta", kaže Pavlica.

Po njegovim rečima, medijski diskurs u aktuelnoj kampanji "iznedrio je neku vrstu političkih neprijatelja".

"U tome je prednjačio Pink, naročito u odnosu na predsedničkog kandidata Vuka Jeremića, a u manjoj meri i na Sašu Jankovića", rekao je istraživač BIRODI.

Pavlica je ocenio i da je kampanju za predsedničke izbore obeležio manjak kritičkih refleksija medija i društva u celini kao i odsustvo želje medija da "koliko-toliko" pokušaju da artikulišu sopstvenu ulogu u izbornom procesu.

Po rečima istraživača BIRODI Zorana Gavrilovića, stanje u oblasti kampanje u medijima danas je "primetno lošije" u odnosu na rezultate monitoringa medija za kampanju 2012. godine.

"Ključan je nerad Regulatornog tela za elektronske medije koji čuva kulturu autoritarnosti. Danas u Srbiji imamo medije koji sputavaju razvoj političke kulture i to su mediji koje mi plaćamo", kazao je Gavrilović.

Komentarišući rezultate telefonske ankete u kojoj su ispitanici navodili koje medije koriste radi informisanja o političkim zbivanjima, Gavrilović je ocenio da u Srbiji postoje "dve vrste populacije".

"Oko 40 odsto ispitanika, i to je konzervativni deo koji će glasati za Vučića ili Šešelja, dolazi od bitnih informacija preko televizija sa nacionalnom ili regionalnom frekvencijom. Oni su stariji od 45 godina, sa osnovnim ili nižim obrazovanjem, a njih 80 odsto smatra da je Srbiji potreban lider čvrste ruke", naveo je Gavrilović.

On je kazao i da oko 20 odsto ispitanika samostalno traži bitne informacije na internetu.

"Reč je o građanima starim do 29 godina, sa visokim ili višim obrazovanjem, kojima liderstvo nije bitno, socijaldemokratske, konzervativne ili liberalne orijentacije koji će na ovim izborima glasati za Jeremića, Jankovića, Obradovića ili Radulovića", dodao je Gavrilović.

IDEJA:

SAMARDŽIĆ, PREDSEDNIK VLADE

Svedok sam i izveštač ili komentator svih izbornih kampanja od uvođenja višestranačja u Srbiji. Neke su bile dramatičnije od ovih – bilo je tu pitanje rata ili mira – raspinjani smo bili između ideologija, istoka i zapada, Evrope i/ili Kosova, pogibe li ili sredenog građanskog života, ali nikad kao dosad nismo bili učesnici u izborima koji banalnost propovedaju kao državničku mudrost. Ako se ostvari Vučićev koncept poništavanja elementarne kulture, a posebno u sferi politike, ako se ukine pristojnost zarad izborne pobede, ako pobedi njegov humor (Vesić i Vulin nisu pederi) onda smo verovatno u opasnosti da se produži ova agonija gađenja nad svakim oblikom političkog delovanja. A onda može da vlada večno, zajedno sa, recimo, Željkom Samardžićem.

Usput, više od polovine redakcije sam držao za ruku da ne napišu da će glasati za Sašu Jankovića. U ovom krugu važno je glasati protiv Isusa sa lavljim srcem, koji ceni mir u svetu i voli sve što vole mladi (i žene dovedene u "Šumice").

DRUŠTVENO-EKONOMSKI UTICAJ COCA-COLA SISTEMA U SRBIJI

Coca-Cola u Srbiji prisutna gotovo pola veka

COCA-COLA SISTEM ZNAČAJNO DOPRINOSI SRPSKOJ PRIVREDI

PRIHODI

29 miliona €
direktne dodate vrednosti

POREZI

9 miliona €
direktnih poreskih prihoda

ZAPOŠLJAVANJE

1.000 LJUDI ZAPOSLENIH
I PODRŽAVA JOŠ

10.700

RADNIH
MESTA

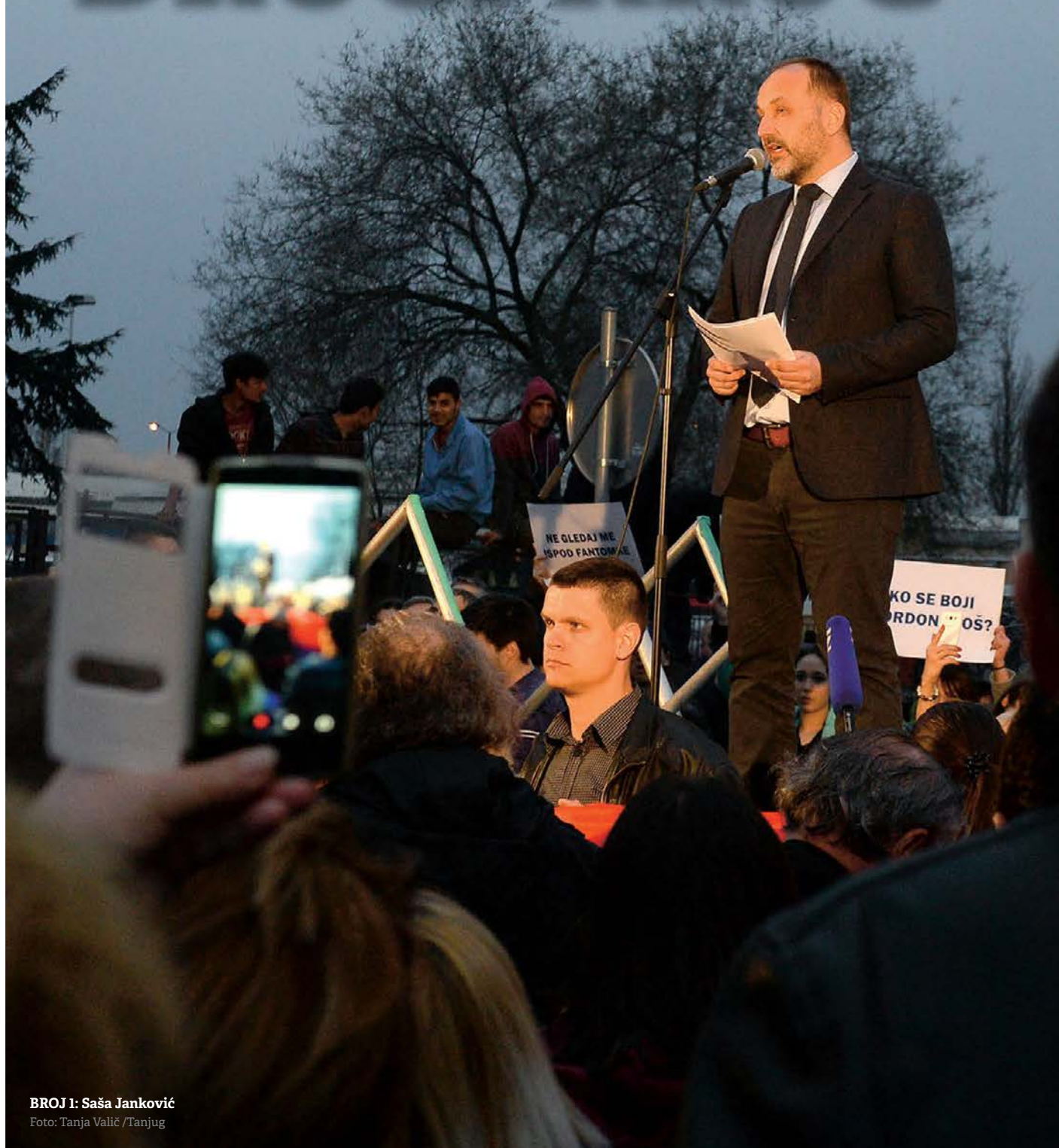
Coca-Cola

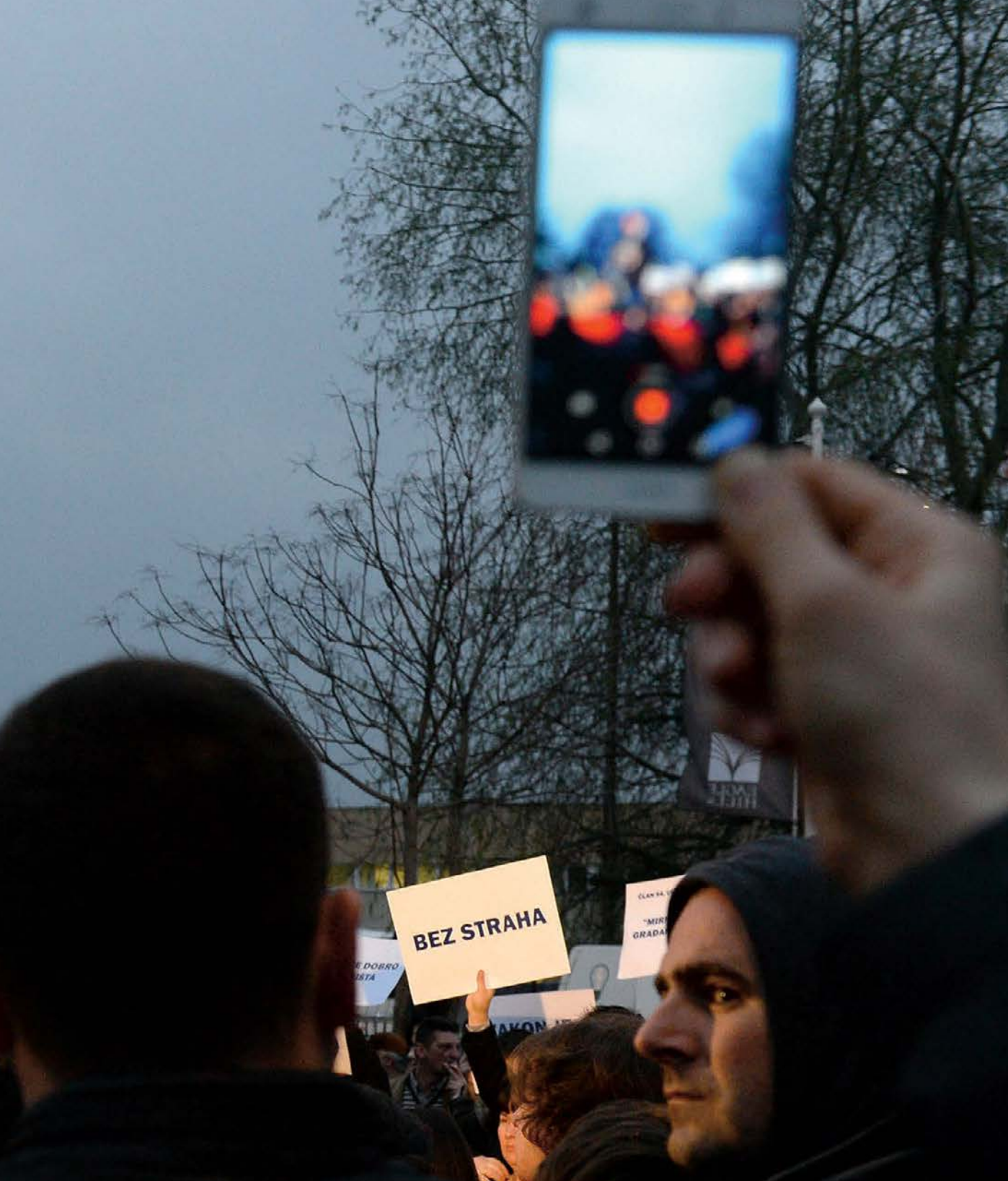
**Coca-Cola HBC
Srbija**

www.coca-colahellenic.rs

BITKA ZA DRUGI KRUG

BROJ 1: Saša Janković
Foto: Tanja Valić / Tanjug

Da li je građanima koji će na ovim izborima glasati za dvojicu najrelevantnijih kandidata opozicije Sašu Jankovića i Vuka Jeremića, ne po rejtinzima, nego po količini besa, mržnje i propagandnih fekalija, koji se svakodnevno na njih izručuju u stotinama kilograma tabloidnih sadržaja, uopšte stalo do pravljenja – novog vođe? Ili bi ti ljudi, možda, više voleli da vide organizovan tim nekih odgovornih i savesnih ljudi, koji se neće skupiti iza romantičnih parola “ko sme da vas pogleda u oči”, pa se posle razbežati kud koji mili moji? Ili je ovde samo vođa u prilici da pobedi vođu

Foto: Darko Vojinovic

Aleksandar Vučić je učinio sve da drugog kruga predsedničkih izbora – ne bude. Ili, gotovo sve, jer nam tek predstoji sam dan izbora 2. aprila. Ruku na srce, nije baš da bi se mogla naslutiti nekakva “Savamala, drugi deo” dok se budu brojali glasovi predsedničkih kandidata – to bi bio najgluplji mogući scenario u istoriji naprednjačke vlasti posle rušenja objekata i maltretiranja ljudi u ovom beogradskom naselju u izbornoj noći prošle godine. Ali, nije sasvim isključeno da bi napetost premijera/predsedničkog kandidata koja je progresivno rasla sa skakanjem rejtinga i natpolovične podrške u svakodnevnim anketama tokom predizborne kampanje mogla da na neki, u ovom trenutku, nedovoljno poznat način eskalira na sam dan izbora. I, da se razumemo, ne zato što bi premijer/predsednički kandidat tako hteo, bože sačuvaj, i za Savamalu je pričao da su samo kompletni idioti mogli noću da ruše umesto da su rušili lepo, danju.

Njegov je, naime, ozbiljan politički hendikep i to već ptice na grani znaju, što rukovodi jednom, da kažemo, nezgrapnom interesnom mašinerijom, uglavnom sačinjenom od *terenaca* koji se baš ne mogu pohvaliti da su učtivi, ljubazni i skloni ponašanju punom vrlina. Kada takvi nisu ovi što se vide, Milenko Jovanov i Dragan J. Vučićević, šta reći za ostatak strukture, po dubini, sve do onih što lupaju na vrata i skupljaju sigurne glasove? Elem, kad taj neki svet *robustnih* operativaca uzjašu preterana premijerova napetost, očekivanja i konstantno podizanje praga pobeđivanja, valja računati da je iskakanje iz šina gotova stvar. Takav bi neki “neplanirani” događaj značajno mogao da poljulja trijumf Aleksandra Vučića, ako ga bude u prvom krugu. Takva ljuljanja mogu biti čak bolniji udarac od drugog kruga, čist autogol.

Eto, recimo, prošle godine je slučaj “Savamala” postao “krug” iz kojeg Aleksandar Vučić nije uspeo da izađe 11 meseci, a po svemu sudeći, neće skoro ni izaći.

Procene o drugom krugu izbora su, međutim, daleko nepouzdanije. Ciničniji bi kazali da je realan koliko i da prizoveš kišu. Ali, ko pamti kako je to Dragan Bjelogrić završio u *Crnom bombarderu*, zna da je sve moguće.

BESKRAJNI, PLAVI KRUG

Sociolog Srećko Mihailović koji je bio glavni istraživač “Demostatovog” nedavnog istraživanja javnog mnjenja o predsedničkim izborima, u razgovoru za “Vreme” razmišlja ovako: “Moguće je da se dogodi bilo šta. Mi smo takva zemlja u kojoj se stvari dešavaju iznebuha iako precenjujemo broj takvih događaja koji nam se odjednom dešavaju i stalno zaboravljamo na neke determinante u društvenoj strukturi koje bitno određuju te fenomene. Stanje je sada takvo da je mogućnost drugog kruga minimalna, teško je očekivati da se bilo šta desi što bi moglo da dovede do drugog kruga. Sadašnji premijer je kazao da se zato i kandidovao – da drugog kruga ne bude, te da on bude izabran. U njegovim rukama je sve i može da čini maltene sve ono što sam proceni i ono što mu drugi kažu da je neophodno da bi dobio izbore u prvom krugu.”

Zbog takve neke procene je, valjda, Vučić opet sebi uskočio u usta. Po ko zna koji put. Pre dve nedelje, komentarišući “apel 100”, podršku javnih ličnosti Saši Jankoviću, rekao je: “Da ja kažem da Predrag Ejodus nije strašan glumac... Kakav bih ja čovek bio? Ili o Dudi Ivkoviću? Šta god mislio o njegovim političkim stavovima i šta god drugi govorili, ali, on je zadužio ovu zemlju...”, rekao je Vučić, usput se lako ograđujući od linča režimskih

■ **Sadašnji premijer je kazao da se zato i kandidovao, da drugog kruga ne bude, te da on bude izabran. U njegovim rukama je sve i može da čini maltene sve ono što sam proceni i ono što mu drugi kažu da je neophodno da bi dobio izbore u prvom krugu – Srećko Mihailović**

medija kroz koji je prošao Ivković zato što je podržao Jankovića.

Ali, “ljudi treba da glasaju za sebe, za svoje porodice”, isticao je dalje Vučić, “da razmišljaju o svojoj budućnosti, svojoj deci... Tebe volimo najviše kao glumca, ali mi biramo nekog ko će da vodi našu zemlju, ko će da brine o našim mostovima, o Bliskom istoku, o našem zemljištu, o našim farmama”. Uostalom, poentirao je, svi “selebritiji” su bili protiv Trampa, ali je Tramp pobedio (TV Hepi, 13. mart). Premijer Vučić, međutim, nije mogao da odoli glumcu Lazaru Ristovskom, koji je u Areni objasnio dve-tri o energičnima i mrsomudima. Potom je u nedeljnoj “Politici” (26. mart) tačno 13 dana posle priče o “selebritijama” osvanuo proglas 650 javnih ličnosti koje su podržale A. Vučića. Našli su se tu profesori univerziteta, modni kreatori, dekani, sportisti, glumci, pevači. Neki su se, istina, već ogradiili i tvrde da su zloupotrebljeni, ali Vučić je, dakle, i što se “selebritija” tiče povukao tešku artiljeriju – Cecu Arkanovu i Gerharda Šredera, koji nije mogao baš da potpiše proglas, ali je govorio na Vučićevoj završnoj konvenciji, na godišnjicu početka bombardovanja (24. marta). Ajde

Foto: Dimitrije Goll / Tanjug

Foto: Darko Vojinovic / AP

Foto: FoNet

Foto: FoNet

Foto: Dragan Kujundžić / Tanjug

Foto: Milutin Marković / Tanjug

Foto: FoNet

Foto: FoNet

TAKMIČARI U PREDSEDNIČKOJ TRCI:

A. Vučić, V. Jeremić, L. Maksimović,
V. Šešelj, V. Obradović, S. Radulović,
N. Čanak, M. Parović i A. Popović

to na dan bombardovanja, birači nisu tu da pamte, nego da glasaju, nego je zlo i naopako što je Rade Radovanović, novinar "Danasa", objasnio da nastup Šredarov košta cirka 200.000 evra: "Pošto su on i Vučić prijatelji, pretpostavljam da mu je dao neki popust", reče Radovanović za TV N1. Koliko će koštati proglas 650, to ćemo tek da vidimo. Potegao je Vučić i Angelu Merkel i Vladimira Putina, pa uz potpunu okupaciju medijskog prostora, pritiske i ucene po javnim preduzećima "ili glas ili otkaz", i brutalnu satanizaciju dva najrelevantnija opoziciona politička kandidata Saše Jankovića i Vuka Jeremića, drugi krug zaista deluje kao onaj "beskrajni, plavi" u Crnjanskog, što stalno izmiče.

Sociolog Mihailović kaže da je kod nas na sceni autoritarna politička kultura, autoritarni politički sistem sa hegemonijom jedne političke partije i jednim vođom u kojeg većina građana ima poverenje: "To poverenje je čak veće kod onih koji trpe najviše loših posledica od aktuelne vlasti, ali i pored toga Vučić je njihov izbor i broj takvih ljudi je toliki da je mogućnost drugog kruga veoma, veoma mala."

Veći izlazak građana bi, kaže sociolog Mihailović, mogao da umanjí šanse Vučiću da pobedi u prvom krugu. "Ali to deluje kao nemoguća misija. Mi imamo veoma veliki broj birača kojima je iz raznih razloga biračko mesto nedostupno, ogroman broj naših ljudi u inostranstvu koji figuriraju na biračkom spisku, a čije su mogućnosti da odu do onih mesta u kojima je moguće glasati u inostranstvu veoma male i skupe. U zemlji veliki broj ljudi radi izvan svog mesta stalnog boravka i njima izlazak na izbore predstavlja priličan trošak. Broj takvih ljudi po nekoj gruboj proceni iznosi gotovo milion", upozorava Mihailović i dodaje da je taj naš birački spisak u priličnoj meri jedna fikcija koja odgovara i našim političkim strankama u opoziciji i onima na vlasti, a "menjalo se toga u poslednjih četvrt veka i nijedna od stranaka nije htela da se pozabavi ozbiljno tim problemom". Potom, Mihailović se osvrće i na tradicionalne apstente, to je veliki broj ljudi koji "nisu dospeli do nivoa politike" i njihov odnos prema izborima, ma koliko to bilo apsurdno, racionalan je: Njima se ništa u životu ne menja da pobedi ovaj ili onaj na predsedničkim izborima. Ništa im se ne menja ni

parlamentarnim izborima. Oni ostaju na društvenom dnu i tu promena nema. Ako to i ne umeju racionalno da objasne, instinktivno osećaju da ne treba da gube vreme na izlazak na izbore."

Dakle, Mihailović ukazuje na to da je rezervoar izbornih partipicpanata prilično ograničen. "Tu se ne može ići u beskraj i mi smo samo u odsudnim društvenim trenucima imali nešto brojniji izlazak na izbore. Koliko bismo glasača mogli očekivati 2. aprila? Taj broj se kreće između 52 i 58 odsto. To je jedna relativno široka margina, ali šta da se radi kad nema dovoljno podataka da se proceni stvarni obim biračkog tela", zaključuje on.

STUDENTI PROTIV PROFESORA

Mrvu optimističnije od sociologa Srećka Mihailovića u procenama za drugi krug izbora deluje Đorđe Vukadinović, koji je u objašnjenju poslednjeg istraživanja NSPM-a naglasio da je njegovo istraživanje zasnovano na pretpostavci "relativno skromne ili osrednje

Portali za specijalne namene

U kampanji za predsednika Srbije mediji koji otvoreno podržavaju Aleksandra Vučića, kandidata stranaka okupljenih oko SNS-a, služe se svim metodama i postupcima koji bi mogli da liče na kredibilan novinarski postupak: udaraju tabloidi, ali udaraju i istraživači

U uličnoj tuči pojavljuju se različiti karakteri. Glavni su oni što se tuku, koliko god da ih je, a ima i onih koji stoje sa strane i čekaju da jedan od učesnika padne na zemlju, pa pritrče i udare ga nekoliko puta, rukom ili nogom, zavisi od stila. Takvi "likovi" su zapravo moralno najgori – ne smeju da uđu sami u "borbu" nego čekaju da protivnik padne, a onda oni pritrče da ga kao dokusure; ovakav pristup više služi da bi se dodvorili vođi nego da se zaista tuku, jer da su "fajteri", udarili bi odmah bez oklevanja.

Politička utakmica u Srbiji pomalo podseća na tu scenu: glavni baja u kraju, zaštićen sa svih strana i od svih, udara po manjini, "po sitnoj deci", deli šamare i čuške, a mediji služe da dokusure "neprijatelja", da ga prikucaju za pod, da se malo izivljavaju dok je mali na podu.

Kampanja koja se formalno završava u trenutku kada vi čitate ovaj tekst donela je u javni prostor jednu drastičnu novost, za koju se verovalo da je iz medija nestala 2000. godine: oštri napadi na opozicione kandidate u cilju njihove kriminalizacije i defamacije, bez mogućnosti da se ti kandidati "brane", a sve pod firmom istraživačkog novinarstva.

U tome "prednjače" portali www.anti.media i www.cik.co.rs, koji po sebi nemaju veliki domet, ali, kako se njihov rad predstavlja ko ozbiljan, pa, ili dobijaju prostor u "velikim medijima" koji od njihovih priča prave posebne programe, kao u slučaju priče o poslovima Vuka Jeremića, ili imaju zapaženo mesto na konferencijama za novinare, kao u slučaju CIK-a (Centra za istraživanje korupcije).

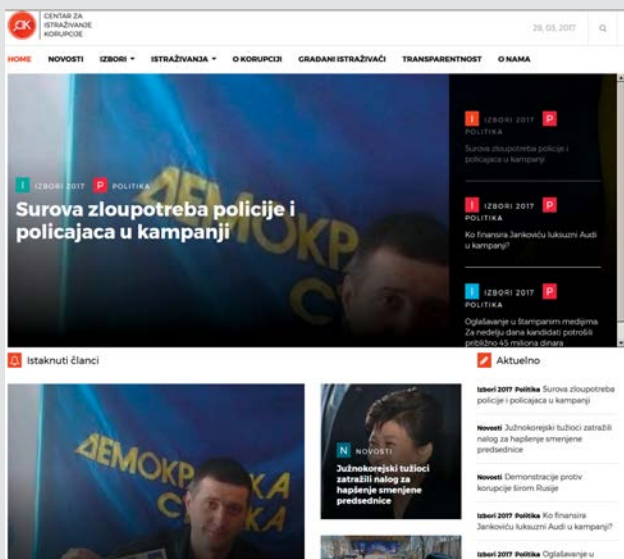
Na ovaj način se, prema shvatanju kreatora tih medijskih sadržaja, popunjava "rupa" u tom delu medijskog sektora jer su organizacije koje se bave istraživačkim novinarstvom u Srbiji KRIK, BIRN i CINS označene kao neprijatelji društva i države jer se samo bave rušenjem vlasti. Pošto je zauzet prostor štampanih i elektronskih medija, javila se "potreba" da se oni koji podržavaju ovu vlast nametnu i kao "gospodari" onoga što se objavljuje pod etiketom istraživačkog novinarstva.

Tako se na portalu www.anti.media, koji potpisuje neformalna Medijska mreža Zapadnog Balkana – Antidot (protivotrov) pojavio "Dosije Jeremić" u kome je istraživački tim pokazao da organizacija na čijem je čelu Vuk Jeremić – CIRDS, ima budžet i dobija novac za svoje aktivnosti sa raznih strana.

izlaznosti od 56 odsto ili ispod četiri miliona izašlih birača". "Eventualna šansa za opozicione kandidate, kao i nada za odlazak izbora u drugi krug, krije se u mogućnosti da na izbore izađe nekoliko stotina hiljada, ili čak pola miliona, 'novih', odnosno u međuvremenu razočaranih i/ili pasiviziranih birača. Što u ovom trenutku ne deluje previše verovatno. No upravo pojave poput Belog ili ovaj poslednji odurni napad na Natašu Jeremić (kao "šefa narko-kartela"), koji je došao iz tabora SNS-a i usta Milenka Jovanova, predstavljaju one nepredvidive faktore koji u poslednji čas i te kako mogu promeniti tok kampanje, promešati dobijene brojke i preokrenuti raspoloženje javnog mnjenja. Zato su – uprkos svemu i bez obzira na sve – svaki pa i ovi predstojeći izbori, ipak, koliko-toliko,

neizvesni", napisao je Vukadinović. Jedan od "nepredvidivih faktora" mogao bi, recimo, biti i proglas studenata koji je do utorka ujutro (28. mart) dakle za samo dva dana potpisalo 5500 studenata revoltiranih javnom podrškom koju su njihovi profesori, dekani i rektori uputili predsedničkom kandidatu Aleksandru Vučiću. To je možda nedovoljno za preokret raspoloženja javnog mnjenja do 2. aprila, ali studentske pobune nikad nijednom režimu nisu bile prijatne. U proglasu koji se potpisuje na sajtu Peticije, stoji ovako: "Pre tri godine utvrđeno je da su ministar unutrašnjih poslova 'dr' Nebojša Stefanović i gradonačelnik Beograda 'dr' Siniša Mali plagirali svoje doktorske disertacije. Tada su mnogi vaši i naši profesori čitali na grubo kršenje principa akademske čestitosti, a danas

ponosno stoje uz Aleksandra Vučića koji je tad branio lažne doktore nauka. Čitali su kada su prebijani ugledni profesori. Čitali su kada su gradski fantomi rušili Savamalu. Čute dok se guši sloboda medija. Čute na konstantno rušenje institucija i vladavine prava. Čute na suspendovanje zakona i Ustava naše države. Ali zato ponosno stoje uz čoveka koji je zaposeo sve institucije, čoveka koji ruši i noću i danju. Mi, studenti, nismo čitali tad, a ne čutimo ni sad. Stidimo se svih profesora koji su javno podržali Aleksandra Vučića, a koji su tad sramno čitali. Mi, studenti Univerziteta u Beogradu, pozivamo studente i celokupnu akademsku zajednicu da potpišu ovaj proglas i da svi zajedno stanemo u odbranu akademske čestitosti, časti, ugleda i dostojanstva naših fakulteta i institucija.

Pored toga, u dva opširna teksta, ovaj neregistrovani medij je koristeći podatke koje je još pre nekoliko godina objavio BIRN i u posebnoj bazi i u istraživačkim tekstovima predstavio Jeremića kao velikog trošadžiju državnog novca u vreme dok je bio ministar spoljnih poslova u periodu 2007–2012. godine.

“Sadržaj” bi možda ostao na njihovom portalu da ga nisu “pročitali” na TV Pinku i TV Studiju B, koji su tim povodom upriličili posebne programe za jednog od autora teksta novinara Marka Matića (koji je i jedini potpisani ispred “tima”).

Tako je imovina Vuka Jeremića postala “tema” o kojoj se nekoliko dana raspreda, dok, u isto vreme objavljena baza podataka o imovini svih kandidata za predsednika Srbije na portalu krik.rs nije zaslužila pažnju “velikih” medija.

Marko Matić je ranije radio na portalu E-novine, a odnedavno je i direktor preduzeća Sugarplum d.o.o. iz Beograda, koje je pokrenulo novi regionalni info portal na adresi www.xxzmagazin.com. Urednik tog medijskog projekta je novinar iz Beograda Petar Luković.

Antidot medijski projekat bio je dovođen u vezu sa Stan-
kom Subotićem i Vladimirom Popovićem, ali osim činjenice da je ista advokatska kancelarija koja je zastupala Subotića registrovala i domen www.anti.media, nema drugih veza. Matić kaže u razgovoru za “Vreme” da je Subotić njegov prijatelj, ali da nema nikakve veze sa tom novinarskom inicijativom, a da Vladimir Popović ni na koji način nije povezan sa aktivnostima te mreže.

Vuk Jeremić je ukazao na vezu između Popovića i Antidota, ali za takvu tvrdnju nema kredibilne potvrde. Da li je Popović inicirao “istraživanje” ili ne nije važno, u novinarskom smislu, mnogo je važnije šta se i na koji način objavljuje i koji je javni interes da se nešto objavi. Matić i njegov tim nisu objavili dokumenta. On kaže da ih ima, ali da ih je mnogo i da nije imao tehničke uslove i dovoljno vremena da to uradi (a istraživao je osam meseci). Inače, glavni “nalaz” o Jeremićevim troškovima dok je bio ministar odavno je poznat, jer je BIRN to objavio pre skoro četiri godine.

Drugo, podaci koji se tiču imovine Jeremića i njegove porodice, o čemu je i KRIK pisao, dovedeni su u pitanje a da nisu pokazana dokumenta na osnovu kojih se tvrdi da je ta imovina veća no što je KRIK objavio, kao i dokumenta koja bi potvrdila tvrdnje o visini uplata na račun Jeremićeve organizacije.

Slično je i sa pričom CIK-a o tome odakle mu i ko plaća Saši Jankoviću da se u kampanji vozi audijem A6: u kontekstu toga da je reč o kandidatu opozicije koji evidentno nema ni deseti deo sredstava u kampanji u odnosu na Aleksandra Vučića, pitanje je koliko je to važno i u javnom interesu.

Opravdano je postojanje svakakvih medijskih inicijativa dok god oni koji se time bave poštuju etičke principe novinarstva, ali je bespredmetno govoriti o istraživanjima i objektivnom pristupu u situaciji kada ne postoji ni elementarna medijska ravnoteža u zastupljenosti predsedničkih kandidata.

SLOBODAN GEORGIJEV

■ U rejtinge, čini se, sve više ljudi ima sve manje poverenja. Valjda po onoj da više nisu aktuelna istraživanja javnog mnjenja, nego kreiranja javnog mnjenja

Danas ne branimo samo narušen ugled naših fakulteta, već i naš ugled, ugled svakog poštenog i akademski čestitog studenta. Profesori, pogledajte nas u oči!, stoji u proglasu koji se potpisuje na sajtu Peticije.

KO SE BOJI REJTINGA JOŠ, TRI ZA GROŠ

Razume se da je postavljanje cilja u predizbornoj kampanji – neophodno. Svi predsednički kandidati opozicionog

spektra morali su da svojim biračima i razočaranim apstinentima koje žele da animiraju – ponude nekakav koliko-toliko dostižan cilj da bi njihova trka imala iole smisla budući da je iza Vučićeve kandidature stala vladajuća koalicija koja je na prošlim izborima osvojila oko 62 odsto. Samo su koalicije oko naprednjaka i socijalista osvojile oko 2.236.917 glasova što je nešto jače od 59 odsto. Sa takvom vojskom birača – izbori deluju kao unapred rešeni, a drugi krug – nemoguć.

Ipak, još je značajna nepoznanica biračko telo socijalista. Baš kao što su se birači demokrata podelili između Jankovića i Jeremića, socijalisti će glasati za Vučića, ali i za Jeremića i Šešelja, nezadovoljni odlukom da nemaju svog kandidata.

Od tri istraživanja koja smo izabrali ovom prilikom (Demostat, Ipsos, NSPM), rađena u martu, svi Vučiću predviđaju natpolovičnu prednost, dakle, pobeđu u prvom krugu. Najveći rejting Vučić ima u istraživanju Demostata (23.mart), 56 odsto, a drugo mesto, po ovom istraživanju, dele Vojislav Šešelj i Luka Maksimović (Ljubiša Preletačević Beli) – devet odsto, Saša Janković je četvrti sa 8 odsto, pa Vuk Jeremić – sedam odsto. Prema Ipsosu (od 23. marta), Aleksandar Vučić ima 54,40 odsto, Saša Janković 12 odsto, Luka Maksimović (Beli) 9,20 odsto, Vuk Jeremić 7,30

■ Eventualna šansa za opozicione kandidate, kao i nada za odlazak izbora u drugi krug, krije se u mogućnosti da na izbore izađe nekoliko stotina hiljada, ili čak pola miliona, 'novih', odnosno u međuvremenu razočaranih i/ili pasiviziranih birača – Đorđe Vukadinović

PREDIZBORNI KARAVAN: Stotine autobusa sa pristalicama Aleksandra Vučića na prakingu kod Sava Centra, 25. mart 2017, neposredno pre obraćanja premijera i predsedničkog kandidata
Foto: M. Milenković

odsto, Vojislav Šešelj 7 odsto. Istraživanje NSPM-a (22. mart) kaže da je Vučić na 54,90 odsto, Vuk Jeremić 11 odsto, Saša Janković 10,80 odsto, Luka Maksimović (Beli Preletačević) 7,90 odsto, Vojislav Šešelj 7 odsto.

“Potrebno je uočiti”, objasnio je Vukadinović, “da ima gotovo petina ispitanika (18,5 odsto) koja se ili još nije odlučila, ili ne želi da kaže za koga će glasati – a čiji su glasovi proporcionalno raspoređeni na sve kandidate, što, razume se, ne mora da bude slučaj. I tek nakon te matematičke operacije, npr. onih Vučićevih 44,7 postaje skoro 55 odsto”. Zanimljivost poređenja ovih istraživanja je u tome što se, očigledno i prema različitim rezultatima anketa vodi bitka za drugoplasiranog, po nekima su to Beli ili Šešelj, po drugima Saša Janković, treći pak tvrde da će novi vođa opozicije biti – Vuk Jeremić. Ali sve su to istraživanja objavljena sedam dana pred izbore, a u rejtinge, čini

se, sve više ljudi ima sve manje poverenja. Valjda po onoj da više nisu aktuelna istraživanja javnog mnjenja, nego kreiranja javnog mnjenja. Zato kolaju priče da bi Beli Preletačević, kao drugi, najviše odgovarao upravo Aleksandru Vučiću, jer bi njegovim pozicioniranjem ponizio sve druge opozicione kandidate, te da njegov uspeh ne potiče od “antipolitike” koju zastupa već od “podrške” koju je dobio od Vučićeve mašinerije.

DODOLE

Kao što je svojoj medijsko-stranačkoj mašineriji Vučić naturio da pobjeda može biti samo jedna – natpolovičnom većinom – u prvom krugu 2. aprila, tako su, opozicioni kandidati i njihovi glasnogovornici i simpatizeri, namamljeni da prihvate bitku za drugi krug kao odlučujuću za osvajanje opozicionog prestola. Moglo bi se reći da im u jednu ruku – ništa drugo nije ni preostalo. Uostalom, iole ozbiljan

predsednički kandidat nikako neće odustatu makar od ideje da ima ozbiljne šanse da preokrene bitku u svoju korist u drugom krugu predsedničkih izbora. To je logičan cilj koji postavlja pred sebe i svoje birače. Baš i zato što bi neprikosnoveni vođa sam ulazak u drugi krug shvatio kao svojevrsni poraz. Drugo je ovde, međutim, pitanje. Da li je realno očekivati, čak i u slučaju drugog kruga izbora, da se razjedinjena opozicija koja nije mogla da se dogovori pred izbore o zajedničkom kandidatu, posle izbora dogovori o nekakvom dugo očekivanom zajedničkom delovanju? I da će ih okupiti onaj kome građani budu dali najviše poverenja? Da li bi Saša Radulović ili Čanak prihvatili Vuka Jeremića za novog vođu, ukoliko ovaj uđe u drugi krug ili bar bude drugoplasirani? Da li bi Boško Obradović i Aleksandar Popović prihvatili Sašu Jankovića za svog vođu? Ko bi prihvatio da Ljubiša Preletačević Beli, bude li on drugoplasirani, povede opoziciju u političku borbu protiv crveno-crne koalicije? Da li je građanima koji će na ovim izborima glasati za dvojicu najrelevantnijih kandidata opozicije Sašu Jankovića i Vuka Jeremića, ne po rejtingima, nego po količini besa, mržnje i propagandnih fekalija, koji se svakodnevno na njih izručuju u stotinama kilograma tabloidnih sadržaja, uopšte stalo do pravljenja novog vođe? Ili bi ti ljudi, možda, više voleli da vide organizovan tim nekih odgovornih i savesnih ljudi, koji se neće skupiti iza romantičnih parola “ko sme da vas pogleda u oči”, pa se posle razbežati kud koji mili moji?

Ili je ovde samo vođa u prilici da pobedi vođu?

Ispitivanja javnog mnjenja već su nam više puta ukazala na to da društvo u kojem živimo više voli da ima vođu, a ne institucije. Jedno takvo prošlogodišnje istraživanje (Demostat) pokazalo je da čak 80 odsto ispitanika veruje da je Srbiji potreban jak vođa ili “čvrsta ruka”. E, pa, onda, prema svecu i tropar.

Zato bi demokratskoj opoziciji valjalo da posle ovih izbora, ako već to nije uradila pre, izrodi kakav dogovor, a ne vođu. Bio jedan ili dva kruga. U suprotnom, ostaju joj – dodole. A nama – demokratski mrak, što reče jednom Petar Božović u filmu *Crni bombardier*. ¶

ZORA DRČELIĆ

Vas pozivaju na tribinu

Budućnost Bosne i Hercegovine

30. MART 2017, 15h, MIKSER HAUS (KARAĐORĐEVA 46)

Bosna i Hercegovina kao da se zamrzla 1995. godine kada je Dejtonskim sporazumom okončan krvavi rat. Etničke granice ostale su čvrste, do sučeljavanja sa prošlošću nije došlo, socijalna i privredna situacija je zabrinjavajuća uprkos ogromnim donacijama Zapada, a rogovatna državna i ustavna konstrukcija parališe zemlju.

Dvadeset i dve godine otkako je oružje zamuklo, i dalje su otvorena pitanje da li su rešenja definisana u Dejtonskom sporazumu održiva i da li će biti održiva u budućnosti, treba li ih revidirati i, ukoliko je to slučaj, kako i u kom pravcu? Utisak je da se ova i mnoga druga pitanja svakodnevno otvaraju dok ponovo rastu političke strasti i diže se opšta društvena temperatura.

Ima li Bosna i Hercegovina budućnosti? Kako da ova zemlja postane funkcionalna? Nacionalno podeljena, može li Bosna i Hercegovina naći put do građanske države? I šta treba da se učini da se približi standardima Evropske unije.

O svim ovim i drugim važnim pitanjima diskutovaće pozvani učesnici:

Dejan Jović, politikolog i analitičar;

Nenad Kecmanović, profesor političkih nauka;

Srđan Puhalo, politički analitičar i socijalni psiholog;

Nebojša Vladislavljević, politikolog.

Moderator: **Dejan Anastasijević**, novinar "Vremena"

Ovo je prva od tri diskusije, druge dve će biti održane u Sarajevu i Zagrebu u aprilu i maju 2017.

Jako i u boljem svetlu

Vučić gospodina svi dobro menjali, a najbolje ga menj'o u njega diplomirani direktor EPS-a Milorad Grčić, koji velio: Danas se kao razni, nekakvi kandidati, pojedini drznuli, i daju sebi za pravo da pričaju da svima nama vredaju inteligenciju

PREDIZBORNA GROZNICA: Direktor pečenjar, aktivisti iz Vreoca i obezbeđenje plus muzika

Foto: D. Todorović

Dan po boravku Vučić gospodina u Moskvi, utorak, reporter dobi je dojavu da najveći kandidat u istoriji istorije za predsednika Srbije stiže u Lazarevac. I, šta će, reporter u Lazarevac. U Lazarevcu sve spremno, velika bina u samom centru, kod Rudarske česme. Bina u bojama zastave, veliki videozid, sa koga se Vučić javlja iz Arene: Sigurnost, stabilnost, veće penzije...

Napred na bini veliki cvetni aranžman, crvene ruže, plus žute ruže delimično obojadisane u plavo, tu i providna govornica, elegantan mikrofoni. Na binu, po taj umetnički scenario, izađe grupa momaka i devojaka sa belim SNS kačketa, u belim SNS šuš-kavci. Mahnuše sa belim SNS kačketa, sidoše sa bine, smeni ih orkestar, muški u crni sakoi, ženskinje kako koje, reporter ubeleži flautu, violine, klarinete... bi proba himne.

DVOJICA IZ VREOCA

Kako bilo vremena do početka, reporter se izmakne na početak pešačke ulice, zainteresuje se za Vučić štand sa velikim Vučić pano, rado primi Specijalno izdanje SNS informatora sa Vučić sliku, upaljača komada dva, u plavoj i crvenoj boji. Tako kompletiran reporter se vrati do bine, gde u 14h ubeleži prisustvo generalnog direktora EPS-a, gospodina Grčić Milorada, koji u svoje vreme bio pečenjar u Obrenovcu. Milorad gospodin, žute cipele, plavo odelo, standardno golglav, pošto bilo radno vreme, je bio u poslu,

pušio je cigarilos, i bio prisutan. Reporter se izmakne u drugi kraj ulice, na klu-pi dvojica sa slikama Vučića na beli stiropor. Kod jednog piše, Ti si naš pobednik, kod drugog ima da se čita, Poverenje, poštenje, odgovornost, Svi zajedno za bolju Srbiju. Kad reporter uključi diktafon, čuje da su iz Vreoca, iz mesni odbor, obojica podigoše po Vučića za slikanje.

Novinar uze vidi šta radi direktor Milorad, ovaj je bio prisutan, primače mu se pristigli Čučković gospodin, predsednik Obrenovca. Na bini beli šuš-kavci još jedared izmahaše belim SNS kačketa, jedan iz organizacije, što ga vikaše Tomo, priđe Milorad direktoru, koji se, uz asistenciju Čučković gospodin, složi da je sve da ne može biti bolje.

Na video bimu je bio Vučić, Sigurnost, stabilnost, veće penzije... zaduženi za zastave raspoređiše zastave, onu dvojicu iz Vreoca, sa po Vučić na stiropor, proguraše u prve redove. Onda bi da sa crvenog itisona, koji bio ispred bine, skinuše zaštitnu foliju, na itison stadoše funkcioneri Lazarevca. Preko razglasa je cepalo, Mi smo puni volje, među Lazarevac funkcionere namesti se gospodin SPS Ružić u diskretno pirgav sako.

Već je udaralo 15h, nestrpljivi uzeše gundaju, šta je ovo, čekaju ceo sat, koliko ima od te Rusije... Na binu se pope orkestar, napred stade žensko sa plavu, i muško sa crvenu fasciklu. Opet se javi Vučić gospodin sa video-zida, Glasajte za

svoju decu, kad, eto ti, sa leve strane, Milorad direktora na čelu kolone, za njim Mali Siniša, ministar Nebojša, ministar Antić, sami Dačić gospodin, pa onaj Oda-lović što ima vazdan funkcija, još toga, nigde Vučić gospodina. Sve se raspore-di po onaj crveni itison ispred bine, na binu, u dva reda, se postrojiše beli šuš-kavci koji na glave imali beli kačketa, gos-poda sa plavu fasciklu, i gospodin sa crvenu fasciklu otpevaše himnu.

Javi se mnogo dobar voditelj: Dragi građani, uvaženi gosti, na početku zahvaljujemo se na ansamblu profesora muzike iz Lazarevca na izvođenju himne Bože pravde. Nastavi upečatljivo, Želimo dobrodošlicu svima vama koji ste došli da zajedno podržimo politiku napretka i budućnosti, našeg zajedničkog kandidata, budućeg predsednika Aleksandra Vučića. Itison i ulica dadoše aplauz, voditelj, u ime domaćina, najavi gospodina Bojana Stepića, koga u Lazarevac bije glas da ima neku pečenjara diplomu, kaonoti Milorad direktor. Voditelj objavi i da Stepić gospodin član GO SNS, i državni sekretar u Ministarstvu državne uprave, a Stepić gospodin uze kaže da jako ponosan što se okupili u ovolikom broju, kako bi iskazali poštovanje i pružili podršku. Još reče da su svedoci napada na Vučića, sve sa ciljem kako bi se iskazala nemoć tih drugih koji žele fotelju, koji za cilj imaju samo kako i na koji način domoći se fotelje... Lazarevac jednog predsednika hoće,

samo on Srbiju može da vodi jako i u boljem svetlu... Tu reporter isključí držav-nog sekretara Stepića.

SINONIM

Ali, nastavi se voditelj, naglasi da ovo važan trenutak u kom ne smemo da stane-mo, pa najavi predsednika sindikata EPS-a, imenom, Milan Đorđević Đoki. Đoki gospodin bi kratak, pošto zastupa sve zaposlene EPS-a, sve pozva da glasa-ju Vučića za predsednika. Kad Đoki gos-podin siđe na crveni itison, svi na crve-nom itisonu mu čestitaše. Pa voditelj na-javi Milorada direktora EPS-a, a Milorad direktor reče da će izgovoriti samo ne-koliko rečenica. Pa reče, mir, stabilnost, otadžbina, Srbija, uvek je jedan jedini kandidat za to sinonim, a to je naš kan-didat Aleksandar Vučić. Nastavi bude

kratak: Danas se kao razni, nekakvi kan-didati, određeni ili neodređeni, pojedini drugi, i daju sebi za pravo, da pričaju da svima nama vreađaju inteligenciju. U tom pokušaju oni žele da nas prevare, kroz taj pokušaj prevare žele da nam ukradu mir i stabilnost, ekonomski napredak, prosperitet, i ono što je najvažnije, budućnost za našu decu. Svi povikaše, Pobjeda, pobjeda, i reporter dade aplauz, tako da jedva razabra završnicu Milorad direktora, U našim rukama je da zaokružimo broj šest, damo šansu Vučiću da nastavi ono što je započeo, da Srbija ide napred, da dobije još cenjenije mesto u svetu, i da ne brine-mo kako će potomstvo živeti.

Nastupi folklor "sa kojim smo pono-sni", nastupi i SPS ministar energetike Antić, koji bi siguran u pobjedu Lazarev-ca, u pobjedu Vučića, jer, ko nije pobjedio

u Lazarevcu, nigde nije pobjedio. Kad siđe sa bine prvo ga dohvati sindikalac Đoki, ni Milorad direktor nije štedeo čestitke. Bi tradicionalni srpski marš, "Marš na Drinu", pustiše Vučića preko video-zida, Nećemo vam dozvoliti da nam srušite ze-mlju... Opet bi voditelj, koji se strogo dr-žao napisanog, reče, Borimo se za društvo u kojem se poštene ljudi nikoga ne boje, pa najavi, a koga bi, ministra Nebojšu. Gospodin ministar Nebojša se pope na binu, lično čestita svakom belom šuška-vcu koji je na glavi imao beli SNS kačket, prvo pa reče, Sećam se 2012, kad su ljudi zaboravili da veruju svojoj državi... krimi-nal i korupcija su cvetali, tajkuni se boga-tili... situacija je počela da se menja 2012, Aleksandar Vučić je pokazao hrabrost... danas nema nedodirljivih koje će zaštititi položaj i partijska knjižica, danas je Srbi-ja pravedna, zato što je Aleksandar Vučić imao hrabrosti, danas imamo strane in-vestitore, zato što su sigurni da im niko neće pretiti i tražiti mito, zato se fabrike otvaraju, ne stajemo, nastavljamo dalje...

To ne bilo sve od doktora Nebojše, bilo tu još naučnih teza, Svi dosovski kan-di-dati su isti, šta oni hoće, hoće da se Srbija vrati u prošlost, u vreme kad su neki ima-li privatnu državu, zato prizivaju mržnju protiv Aleksandra Vučića svakoga dana, zato hoće čuje, Ko pobeđuje na izborima, pa kad ču, on ponovi, odgovor je, Aleksan-dar Vučić. Pa resorno, sve gledajući u belu 'artiju, povika, Pomozite da ovde nikad ne bude makedonski ili ukrajinski scenario, pomozite da zaštitimo našu decu, pomo-zite da pobjedi Vučić! Savi papir, potapša najveći beli šuškvac, i ode primi čestitke.

Javi se voditelj sa svoje čitanje, Srbi-ja je preokrenula tok svoje istorije, naj-a-vi Prvog potpredsednika vlade, ministra Inostranih poslova, predsednika SPS-a, gospodina Ivicu Dačića. Dačić Ivica reče, Hvala, nastavi na svaki nivo, Danas smo ovde svi zajedno, nema stranačkih razli-ka, izbori za predsednika su ozbiljno pi-tanje, postoji samo jedan kandidat... Re-porteru bi svega dosta, krenu uzbrdo u povratak, prođe vazdan tih "audija", koji-ma ministri, plus još toga, došli posle rad-nog vremena, iznad crkve, ubeleži auto-buse, sa Vučić slikom i natpisom "Slobod-na vožnja", koji su čekali da poštovani na-rod bude raspušten sa mitinga.

DRAGAN TODOROVIĆ

Kako smo glasali

Izbori za predsednika Republike zakazani za 2. april biće 11 po redu od obnove višestranačkog sistema u Srbiji. Funkcija predsednika Srbije uvedena je Ustavom Srbije iz septembra 1990. godine i te godine su održani prvi predsednički izbori.

Foto: Draško Gagović

Foto: Zoran Raš

Foto: Draško Gagović

Izbori se, po Ustavu, održavaju svake pete godine, a prvi direktni, višestranački izbori za predsednika Republike Srbije održani su paralelno sa prvim krugom izbora za republički parlament 9. decembra 1990. Srbija je tada bila federalna republika u sastavu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Za funkciju predsednika Srbije nadmetalo se rekordnih 32 kandidata. Ubedljivu pobjedu, u prvom krugu, odneo je Slobodan Milošević, lider SPS-a i tadašnji predsednik Predsedništva Republike Srbije, osvojivši 3.285.799 glasova, odnosno 65,34 odsto. Drugi je bio Vuk Drašković sa 824.674 glasa (16,40%).

GODINA 1992.

Paralelno sa vanrednim izborima za republički parlament, 20. decembra održani su i vanredni predsednički izbori na kojima je bilo sedam kandidata. Ovoga puta promenjen je državni okvir u kome se glasalo i sada je Srbija bila federalna republika u dvočlanoj državnoj zajednici sa Crnom Gorom. Ta tvorevina se zvala Savezna Republika Jugoslavija (SRJ, stvorena 27. aprila, 1992). Miloševiću se

IZBORI I KANDIDATI: S. Milošević, M. Panić, V. Drašković, V. Šešelj

najozbiljnije suprotstavio tadašnji premijer SRJ, Milan Panić, iza kojeg je stala opozicija. Međutim, Milošević je i ovoga puta pobedio u prvom krugu sa 2.515.047 glasova (53,24%) i dobio novi mandat.

Prema podacima RIK-a bilo je 80.326 nevažećih glasova. U publikaciji Centra za slobodne izbore i demokratiju "Izbori u SRJ od 1990. do 1998." Vladimir Goati navodi podatak o 275.861 (5,9%) nevažećih listića.

GODINA 1997.

Slobodan Milošević je 1997. godine izabran za predsednika SRJ, a izbori za predsednika Srbije održavaju se paralelno sa izborima za republički parlament 21. septembra i 5. oktobra (drugi krug). Bilo je 17 kandidata. U drugom krugu učestvovali su Zoran Lilić, kandidat Socijalističke partije Srbije, Jugoslovenske levice i Nove demokratije, koji je dobio 1.474.924 glasa i Vojislav Šešelj, kandidat Srpske radikalne stranke, koji je dobio 1.126.940 glasova.

Republička izborna komisija je utvrdila da nijedan kandidat, u prvom krugu

Foto: Reuters

glasanja, nije dobio većinu glasova birača koji su glasali, i odlučila da se glasanje, saglasno članu 7. Zakona o izboru predsednika Republike, ponovi.

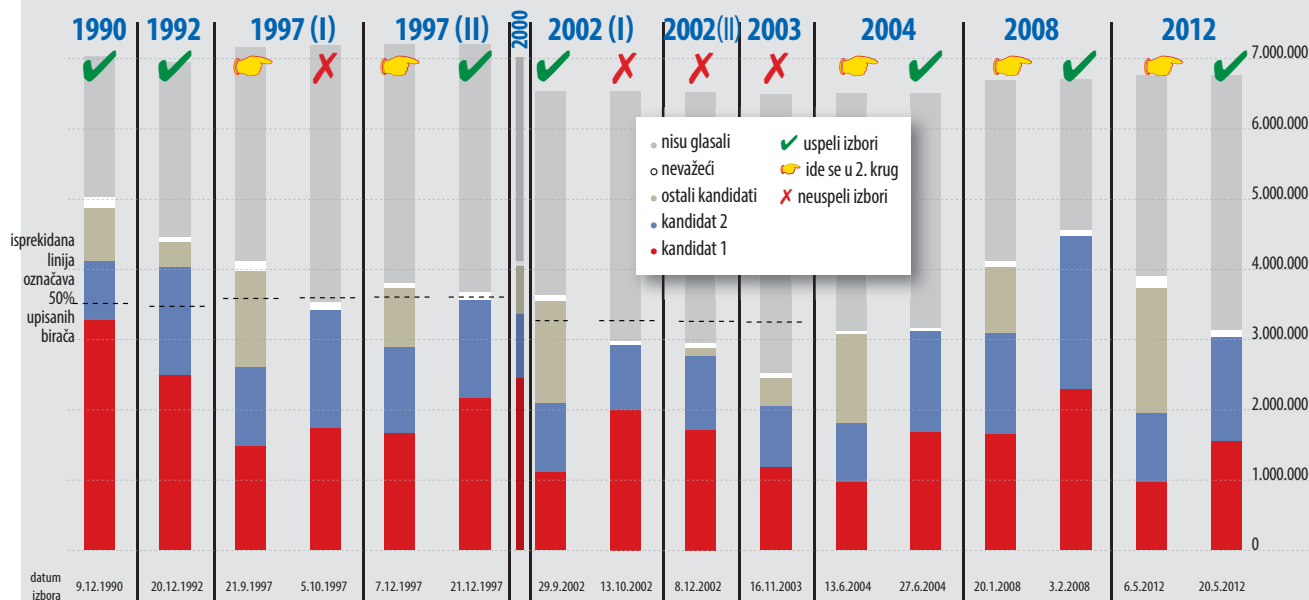
Na ponovljenom glasanju najviše glasova dobio je Vojislav Šešelj 1.733.859, a Zoran Lilić je dobio 1.691.354.

Šešelju to nije bilo dovoljno za pobjedu jer je Republička izborna komisija utvrdila da je na ponovljenom glasanju izašlo manje od polovine ukupnog broja upisanih birača u Republici, što je bio zakonski uslov da kandidat bude izabran, pa je odlučila da nijedan kandidat nije dobio

Statistika predsedničkih izbora od 1990. sa podacima za prva dva kandidata

Podaci: Dokumentacioni centar Vreme,
Grafikon: VREME/IH

19

datum izbora	br. kandidata	broj glasova / glasova	% od glasanih	% od upisanih	datum izbora	br. kandidata	broj glasova / glasova	% od glasanih	% od upisanih
9.12.1990	32	upisano 7.033.610 glasalo 5.029.123 nevažeći 164.461	100 100 3,27	100 71,50	8.12.2002	3	upisano 6.525.760 glasalo 2.947.748 nevažeći 80.396	100 100 2,73	100 45,17
		1. MILOŠEVIĆ 3.285.799 2. DRAŠKOVIĆ 824.674	65,34 16,40	46,72 11,72			1. KOŠTUNICA 1.699.098 2. ŠEŠELJ 1.063.296	57,64 36,07	26,04 16,29
20.12.1992	7	upisano 6.949.150 glasalo 4.457.671 nevažeći 80.326	100 100 1,80	100 64,15	16.11.2003	6	upisano 6.506.505 glasalo 2.524.522 nevažeći 86.178	100 100 3,41	100 38,80
		1. MILOŠEVIĆ 2.515.047 2. PANIĆ 1.516.693	56,42 34,02	36,19 21,83			1. NIKOLIĆ 1.166.896 2. MIČUNOVIĆ 893.906	46,22 35,41	17,93 13,74
21.9.1997	17	upisano 7.188.544 glasalo 4.131.487 nevažeći 155.860	100 100 3,77	100 57,47	13.6.2004	15	upisano 6.532.263 glasalo 3.119.087 nevažeći 38.047	100 100 1,22	100 47,75
		1. LILIĆ 1.474.924 2. ŠEŠELJ 1.126.940	35,70 27,28	20,52 15,68			1. TADIĆ 853.584 2. NIKOLIĆ 954.339	27,37 30,60	13,07 14,61
5.10.1997	2	upisano 7.210.557 glasalo 3.531.063 nevažeći 104.223	100 100 2,95	100 48,97	27.6.2004	2	upisano 6.532.940 glasalo 3.158.571 nevažeći 42.975	100 100 1,36	100 48,35
		1. ŠEŠELJ 1.733.859 2. LILIĆ 1.691.354	49,10 47,90	24,05 23,46			1. TADIĆ 1.681.528 2. NIKOLIĆ 1.434.068	53,24 45,40	25,74 21,95
7.12.1997	7	upisano 7.226.947 glasalo 3.812.010 nevažeći 76.911	100 100 2,02	100 52,75	20.1.2008	9	upisano 6.708.697 glasalo 4.116.844 nevažeći 78.462	100 100 1,91	100 61,37
		1. MILUTINOVIĆ 1.665.822 2. ŠEŠELJ 1.227.076	43,70 32,19	23,05 16,98			1. NIKOLIĆ 1.646.172 2. TADIĆ 1.457.030	39,99 35,39	24,54 21,72
21.12.1997	2	upisano 7.225.860 glasalo 3.683.714 nevažeći 115.319	100 100 3,13	100 50,98	3.2.2008	2	upisano 6.723.762 glasalo 4.580.428 nevažeći 78.806	100 100 1,72	100 68,12
		1. MILUTINOVIĆ 2.181.808 2. ŠEŠELJ 1.383.868	59,23 37,57	30,19 19,15			1. TADIĆ 2.304.467 2. NIKOLIĆ 2.197.155	50,31 47,97	34,27 32,68
29.9.2002	11	upisano 6.553.042 glasalo 3.637.062 nevažeći 74.534	100 100 2,05	100 55,50	6.5.2012	12	upisano 6.770.013 glasalo 3.908.652 nevažeći 174.660	100 100 4,47	100 57,73
		1. KOŠTUNICA 1.123.420 2. LABUS 995.200	30,89 27,36	17,14 15,19			1. TADIĆ 989.454 2. NIKOLIĆ 979.216	25,31 25,05	14,62 14,46
13.10.2002	2	upisano 6.553.042 glasalo 2.979.254 nevažeći 65.427	100 100 2,20	100 45,46	20.5.2012	2	upisano 6.771.479 glasalo 3.132.679 nevažeći 98.664	100 100 3,15	100 46,26
		1. KOŠTUNICA 1.991.947 2. LABUS 921.094	66,86 30,92	30,40 14,06			1. NIKOLIĆ 1.552.063 2. TADIĆ 1.481.952	49,54 47,31	22,92 21,89

potrebnu većinu glasova za izbor na mesto predsednika Republike. Novi izbori raspisani su za decembar iste godine.

GODINA 1997.

Novi izbori za predsednika Republike Srbije, održani su 7. i 21. decembra 1997. godine

Izbori za predsednika SRJ 24. septembar 2000.

broj birača: 6.871.595

glasalo: 4.916.920 (71,55%)

nevažećih listića: 137.991 (2,0085%)

1. V. KOŠTUNICA: 2.470.304 (50,24%)

2. S. MILOŠEVIĆ: 1.826.799 (37,15%)

Bilo je sedam kandidata. Jedan od kurioziteta ovih izbora je da je RIK odbio šesnaest kandidatura, a devet kandidata je odustalo.

Demokratska stranka, Demokratska stranka Srbije, Građanski savez Srbije i izvestan broj manjih stranaka bojkotovali su ovaj izborni proces.

PRVI I POSLEDNJI TV DUELI: M. Labus sa V. Koštunicom...

Foto: Reuters

Milan Milutinović, koga su predložili SPS, JUL i ND, u drugom krugu je dobio najviše glasova (2.181.808), i pobedio Šešelja koga je predložila Srpska radikalna stranka, a koji je dobio 1.383.868 glasova.

Republička izborna komisija je utvrdila da je na izbore izašlo više od polovine od ukupnog broja birača u Republici i da je Milan Milutinović dobio potreban broj glasova birača da bude izabran za predsednika Republike. Radikali su tvrdili da su izbori pokrađeni.

GODINA 2002.

Milutinoviću je mandat isticao 2003. i Srbija je više od dve i po godine imala v.d. predsednika.

Izbori za predsednika Republike Srbije održani su 29. septembra 2002. (prvi krug). U prvom krugu, od 11 kandidata, najviše glasova dobili su tadašnji predsednik SRJ Vojislav Koštunica i njegov protivkandidat Miroljub Labus, kojeg je formalno podržala Grupa građana – "Najbolje za Srbiju – Miroljub Labus", odnosno DOS. U drugom krugu, 13. oktobra, Koštunica je dobio više od Labusa, ali na birališta nije izašao dovoljan broj birača (45,46%), pa predsednik nije izabran, a ceo izborni postupak ponavlja.

Novi izbori raspisani su za 8. decembar. Na ponovljenim izborima, od tri kandidata, najviše glasova dobili su Vojislav Koštunica i Vojislav Šešelj. Međutim, ovog puta drugog kruga nije bilo, jer već u prvom nije izašlo više od polovine (izašlo je 45,17%) upisanih birača.

GODINA 2003.

Do ovih izbora čekalo se gotovo godinu dana, ali ni oni nisu uspeali i Srbija je ostala u v.d. stanju.

I na ovim izborima promenjen je državni format u čijim okvirima se glasalo. Stvorena je Državna zajednica Srbija i

Crna Gora, koju su činile Republika Srbija i Republika Crna Gora. Ova zajednica trajala je od 4. februara 2003. do 21. maja 2006, kada je Crna Gora na referendumu izglasala nezavisnost.

Nakon što je Milutinoviću istekao mandat, januara 2003, vršilac dužnosti predsednika Srbije postala je tadašnji predsednik republičke skupštine, Nataša Mičić. Ona je raspisala nove predsedničke izbore za 16. novembar 2003. Na ovim izborima bilo je šest kandidata, a najviše glasova dobili su Tomislav Nikolić, zamenik predsednika SRS-a, i Dragoljub Mićunović, kojeg je kandidovao DOS. Međutim, ni ovaj put predsednik nije izabran, jer na biračka mesta nije izašao dovoljan broj birača (38,80%).

GODINA 2004.

Početkom godine, Dragan Maršićanin (DSS) je izabran za predsednika parlamenta i on je postao v. d. predsednika Republike. Skupština Srbije je 25. februara 2004. godine izmenila zakon o biranju predsednika Republike. Ukinut je cenzus od 50 odsto upisanih birača.

Nakon što je Maršićanin izabran za ministra privrede u novoj srpskoj vladi, za predsednika Skupštine i v.d. šefa države izabran je potpredsednik GI7 plus i predsednik skupštine Predrag Marković. On je raspisao nove predsedničke izbore za 13. juni i na njima je prvi put izabran Boris Tadić.

U prvom krugu, od 15 kandidata, među njima je bila i princeza Jelisaveta Karađorđević, a najviše glasova dobili su tadašnji zamenik predsednika Srpske radikalne stranke Tomislav Nikolić (30,6%) i Boris Tadić predsednik Demokratske stranke (27,3%).

U drugom krugu, 27. juna, Boris Tadić je osvojio 1.681.528 glasova (53,24%) i tako je izabran za trećeg predsednika Republike

... i T. Nikolić sa B. Tadićem

Foto: FoNet

Srbije. Njegov protivkandidat Tomislav Nikolić je osvojio 1.434.068 glasova (45,40).

GODINA 2008.

Nakon donošenja novog ustava Srbije (novembra 2006. godine), donet je Ustavni zakon, koji je predviđao da se izbori za predsednika Srbije moraju raspisati do kraja 2007. godine. Predsednik parlamenta je raspisao izbore za predsednika Republike za 20. januar 2008. godine.

Od devet kandidata u prvom krugu, potpredsednik Srpske radikalne stranke Tomislav Nikolić dobio je 1.646.172 glasa (39,99%), a kandidat Demokratske stranke Boris Tadić 1.457.030 glasova (35,39%).

U drugom krugu, održanom 3. februara, Boris Tadić je većinom glasova (dobio je 2.304.467, odnosno 50,31%) pobedio Nikolića (koji je dobio 2.197.155, odnosno 47,7%) i po drugi put postao predsednik.

GODINA 2012.

Tadić je u aprilu te godine podneo ostavku i "skratio svoj mandat", koji je trebalo da traje do februara 2013. godine, kako bi u Srbiji istog dana bili održani predsednički, parlamentarni, lokalni i pokrajinski izbori.

Predsednica Skupštine Srbije Slavica Đukić Dejanović raspisala je predsedničke izbore na kojima je 6. maja učestvovalo 12 kandidata. U drugi krug izbora, koji je održan 20. maja, ušli su Tadić i Nikolić.

Tomislav Nikolić je, između dva kruga, tražio poništenje izbora zbog "organizovane krađe", pokazujući džak s glasačkim listićima pronađen pored kontejnera u Pančevu. Na kraju je Tomislav Nikolić izabran za predsednika Srbije jer je osvojio 1.552.063, odnosno 49,54 odsto glasova, što je bilo samo 71.000 glasova više od Tadića (1.481.952, odnosno 47,31 odsto).

DRAGOSLAV GRUJIĆ

i Dokumentacioni centar "Vreme"

Nadelitiste li elitu?

**Čemu zapravo služi "Vučićev spisak", osim utukovanja "Jankovićevom spisku"?
Manje praktičnim svrhama, više pokušaju zalečenja jedne nezatomljive sujete**

Otvorim ja tako Politiku pre neki dan, a kako ne spadam među one frajere, šmekere i mangaše koji čitaju novine od poslednje strane, nego među štrebere koji ih čitaju od prve strane, odmah se suočim sa nečim neobičnim: preko cele druge i treće strane razbaškario se neki ogroman Spisak! Uf, opet neka nagradna igra, pomislim ja, ta zar je korporativna tiranija zlog neoliberalnog kapitalizma došla već daleko da ogłosi sa imenima srećnih dobitnika super secka i komodiska zaposednu udarne strane nacionalnih novina?!

I tako ja nastavih s prelistavanjem i zaludnim bistrenjem sve mutnije Politike, ali mi nešto ne dade mira, kanda neki predosećaj čudnosti, pa se ipak vratim na drugu stranu, pogledam bolje i imam šta videti: nije to spisak dobitnika nagradne igre nego manje-više javnih i manje-više uglednih ličnosti koje podržavaju našeg Pantokratora u nameri da ozvaniči svoje pantokratorstvo koliko već drugog, a najkasnije šesnaestog aprila! Na polzu otadžbini, dakako. A ne njima lično, sačuvaj bože, njima ništa ne treba, dovoljna im je nagrada što mogu da pripomognu opštenarodnoj stvari. E sad, ako ih se posle baš sete – sete, šta da se radi.

Čemu zapravo služi ovaj "Vučićev spisak", osim utukovanja "Jankovićevom spisku"? Hoće li on dodatno nabildovati Vučićev rejting, učiniti sigurnijim prelazak famoznih pedeset odsto glasova? Možda, ali nije mnogo verovatno. Praktična korist od ovog Spiska za samog je Vučića krajnje dubiozna (o praktičnim koristima za dobar deo potpisnika ne bih sad, manje je važno). Nije li on i sam koliko pre neki dan primetio da "ni Tramp nije imao podršku selebritija, pa je pobedio"? Doduše, to što Tramp vaistinu "nije imao podršku selebritija" nikako ne znači da je nije želeo – nego samo to da nije mogao da je dobije. A bogme nije mogao ni da je kupi, što je za Donalda Trampa sasvim novo i traumatično egzistencijalno iskustvo: da postoji nešto što se ne može kupiti. Dakako, budimo realni, kada ste poznati, ugledni i vrlo dobro materijalno situirani – a u Americi se bez toga ne biva "selebritijem" – onda vam je i nekako lakše da oglosite da vaša podrška nije na licitaciji. Megjutoa, u zemlji Srbiji ima "selebritija" raznih fela koji nisu ni približno sigurni da će sutra ujutru imati kinte za burek i jogurt, a to mnogima prilično razlabavljuje standarde javnog ponašanja. Naročito ako su daleko najizgledniji i najizdašniji izvori bureka i jogurta tvrdo koncentrisani u jednoj (sve čvršćoj) ruci...

Ali opet, rekoh, nije mi ovaj aspekt stvari u fokusu, nego onaj, hm, *unutrašnje-motivacijski*, da ga tako nazovem. Ne mogu to da dokažem, ali mi četvrt veka nevoljnog proučavanja lika i dela prilično pouzdano garantuju da ovaj Spisak

manje ima praktično-predizbornu svrhu, a više je u službi zalečenja većito nezadovoljene Pantokratorove sujete; nju, naime, ni sama pobeda, čak ni u prvom krugu, ne bi zadovoljila. Tu će mu pobedu doneti *proli* koje rado koristi, ali ih nimalo ne ceni (osim kao svojevrsnu "sirovinsku bazu"), a podrška i divljenje za kojima uistinu žudi nalaze se negde drugde, i dugo se činilo da su mu nedostupni kao i kolegi Trampu. Kvantitet podrške mu, naime, niko ionako ne odriče, ali šta je s kvalitetom?! To je ona bolna tačka. Kako može bilo ko u Srbiji ko nije Vučić Aleksandar da ima veću podršku "elite", umetničke, naučne, medijske, možda čak i sportske? Okej, kao palijativna mera poslužio je i Vučićev stručni nalaz da je ono što je podržalo Jankovića (ili, uostalom, bilo kojeg Ne-Vučića) ionako samo "kvazielita", ali zna Vučić i bolje od nas koliko to ne može trajnije da (mu) pomogne, jer je naprosto šuplije od šupljeg zuba. E, zato se moralo mobilisati sve što se ikako mobilisati dalo (gazeći po svakoj mogućoj ljudskoj slabosti i iskušenju), zato je ovaj Spisak bio tako neophodan: pogledajte dobro – ne ti, Narode (lako meni za tebe), nego ti, Kvazielito! – moj Spisak je mnogo duži od vašeg, a moja je elita još mnogo elitnija od vas! Ko kaže? Pa, ja kažem, a evo i Neša i Krle se slažu, oni bi mi sigurno rekli da grešim.

Svu šegu na stranu, na koncu je sve to ispalo dosta traljavo, taj je pokušaj možda mogao da impresionira neupućene – a to nije bio primaran cilj – ali je doživeo dirljiv neuspeh u pogledu *nadeličivanja "neprijateljskih" elita*. Ima na tom spisku uistinu uglednih ljudi bogatih i čistih biografija, ali ima i mnogo, baš previše, bašibozluka i polusвета iz devedesetih koji se prirodno vuče za Vučićem i sličnima jer nigde drugde i ne može da se udene, ima i omanje brdo radioaktivnog estradnog šodera na čelu s Kraljicom istog, a najbrojniji su ipak oni za koje, iskreno rečeno, ni vi ni ja nismo nikada čuli, što po sebi nije ni naša ni njihova krivica: nije da smo mi neznaveni, a nije ni da su oni nužno niko i ništa, nego naprosto nisu ljudi u javnom fokusu, ali predstavljaju nešto u svojim radnim i profesionalnim sredinama.

Šta li će ti potonji tamo, pitate se vi, šta im to treba? Kod nekih se sigurno radi o iskrenom uverenju, kod većine o banalnom, neslanom oportunizmu i klijentelizmu koji ovde još nikoga nije trajnije izopštio iz "boljeg društva" pa neće, kontaju, ni njih, čak i ako bi nešto pošlo "po zlu", a neće, bar za sada. A ima i onih trećih, koji uopšte nisu na Spisku, ali jeste neko ko se zove isto kao i oni, pa osećaju potrebu da javno saopšte da To Tamo nisu oni, nego samo neko ko se tako zove. Ako mene pitate, oni su jedini izvor nade, jer dokazuju da Stid još postoji.

Uspon i pad giganta

Korporacija Goša iz Smederevske Palanke nekada je imala oko 12.000 radnika širom Jugoslavije, proizvodila je mostove, vozove, pruge, konstrukcije, izvozila u svet, održavala grad i okolinu, i ono najvažnije – služila očuvanju socijalnog mira. Danas nešto više od hiljadu radnika plate prima neredovno, dok proizvodnja stoji, a većina hala i mašina propada

Radnik Fabrike šinskih vozila Goša iz Smederevske Palanke Dragan Mladenović (57) počinio je 22. marta samoubistvo na radnom mestu. Po rečima predsednika Samostalnog sindikata te fabrike Milorada Miloradovića, kako su preneli mediji, njegov kolega ubio se zbog izuzetno teške ekonomske situacije u porodici.

Predsednik sindikata je rekao i da radnicima četiri godine nisu uplaćeni doprinosi za zdravstveno i penziono osiguranje, te da nisu primili između 15 i 20 zarada. Fabrika šinskih vozila Goša je privatizovana 2007. godine, vlasnik je slovačka firma ŽOS Trnava, a radnici tvrde da više i ne znaju koju platu im je poslodavac poslednju isplatio, to jest da primaju po dve do tri hiljade dinara, u "neuhvatljivim intervalima".

Fabrika šinskih vozila, uz Fabriku opreme i mašina i Goša montažu, jedna je od tri firme Holding korporacije Goša koje su privatizovane i posluju i danas. Sve do 2007. godine, korporacija, koju je tada činilo 11 firmi različitih delatnosti (vidi okvir), bila je u državnom vlasništvu. Ostale celine od maja 2014. godine su u stečaju ili likvidaciji i nemaju zaposlenih.

Palanačka fabrika doživela je sudbinu većine nekadašnjih jugoslovenskih giganta. Od uspešne korporacije, koja je zapošljavala nekoliko hiljada ljudi i održavala grad i okolinu, ostale su zaključane radionice u kojima danas propadaju mašine, proizvodnje nema, a najtragičnije je što je – ogroman broj radnika ostao je bez posla i živi na rubu egzistencije.

OD JASENICE DO MOĆNE GOŠE

U Smederevskoj Palanci, opštini koja se nalazi na 82. kilometru južno od Beograda, 1923. godine otvorena je radionica za opravku i konstrukciju železničkih vagona, kao deo akcionarskog društva Jasenica sa sedištem u Beogradu. Osnivački kapital bio je srpsko-francuski, a trajanje je ograničeno na 18 godina. U međuvremenu, fabrika je dobila novo ime i životni vek od 99 godina.

Fabrika Jasenica, preteča Goše, osnovana je kao radionica za opravku vagona i čeličnih konstrukcija, a ubrzo je proširila svoje poslovanje i na druge delatnosti. Najznačajnija među njima je svakako mostogradnja. U Palanci su, između ostalog, pravljene konstrukcije Brankovog mosta, pokretnog mosta na Kanalu

ŠTRAJK U OPUSTELIM HALAMA: Fabrika šinskih vozila, 27. mart 2017.

Foto: Marko Đoković

Dunav–Tisa–Dunav, Pančevački most, beogradska Gazela, Mratinja, Grdelički most, mostovi duž pruga Sarajevo–Ploče, Beograd–Bar... Proizvedeno je i 2856 tona mostova za Indiju i Burmu.

Gošini radnici gradili su hidroelektrane Đerdap, Bajina Bašta, Potpeć. Goša je opremala branu Vadi-Gatara u Libiji, cevovod hidrosistema Šarske vode, Frutok i Mazalea u Makedoniji, delove za hidroelektrane u Peruu, Centralnoafričkoj Republici, Tunisu... Grupa radnika je u Libiji radila na održavanju fabrike kablova u Bengaziju, a u ovom gradu radnici palanačke fabrike gradili su i robnu kuću. Fabrika računara u Jermeniji, hipodrom u Turkmenistanu, banka u Ekaterinbergu u Rusiji, aero-muzej u Beogradu, apartmani Geneks, samo su deseti deo projekata koje je ova fabrika gradila. U njoj su se svojevremeno proizvodili i avio-motori, autobusi, različite vrste alata, kućni aparati, elektrooprema...

ZLATNE OSAMDESETE

Goša je u vreme svog najvećeg uspeha izvozila konstrukcije na tržišta Rusije, Irana, Indonezije, Brazila, Iraka, Egipta... Kada je o Evropi reč, izvozila je u gotovo sve zemlje starog kontinenta.

Osamdesete godine bile su najbolje u poslovanju ove fabrike. Tada je u Goši u Smederevskoj Palanci radilo oko 7500 ljudi, a u celinama širom Jugoslavije, u svim republikama osim u Sloveniji, bilo je još oko 5000 zaposlenih. Fabrika je tada bila značajan izvoznik i gigant. Stanovnici Smederevske Palanke tvrde da se tada od Gošinih plata živelo, te da je njen uspešan rad uticao i na rad ostalih preduzeća. U ovo mesto su se doseljavali radnici iz drugih gradova, a za njih je napravljeno i posebno naselje.

Tih godina, na primer, Fabrika šinskih vozila, koja je i najstarije postrojenje, proizvodila je godišnje oko 120 putničkih vagona. Od 2000. godine proizvodnja putničkih vagona u ovoj fabrici je ugašena. Sada se radi samo njihov remont, a jedan od poslednjih većih poslova je modernizacija 25 vagona za potrebe Srbije voza, koji je dobijen početkom ovog meseca.

Kako bi školovala buduće radnike i

Goša sistem, nekada i sada

Složen industrijski sistem u Smederevskoj Palanci činilo je 11 organizacija udruženog rada i dve radne zajednice – Fabrika šinskih vozila, Fabrika drumskih vozila, Fabrika polimera i prerade drveta, Fabrika opreme i metalnih konstrukcija, Fabrika opreme za uskladištenje, Fabrika metalnih proizvoda i delova, Fabrika elektroopreme, Goša Energetika, Goša Društvena ishrana i ugostiteljstvo, Goša Trgovina, Institut Goša, Zajednička služba za poslove knjigovodstva i Radna zajednica za administrativno-tehničke i pomoćne poslove. Od 1. oktobra 1990. godine sve one počele su da rade kao Goša Holding korporacija, koja je u stečaju. Danas posluju samo tri firme – Fabrika šinskih vozila, Fabrika opreme i mašina i Goša montaža, i sve tri su privatne.

neophodan kadar, u jesen 1955. godine otvorena je i Industrijska škola Goša. Tada je obnovljena škola koja je počela sa radom ranije, 1946. godine, pod nazivom Industrijska škola pri preduzeću Jasenica. Škola radi i danas, pod nazivom Mašinsko-elektrotehnička škola Goša. Fabrika je svojevremeno stipendirala studente, koje bi kasnije zapošljavala. U okviru kompleksa radila je i televizija. I ona je u međuvremenu privatizovana i promenila naziv i lokaciju. Goša je poznata i po svom sportskom društvu, a jedno od malobrojnih udruženja koje je i danas uspešno pod ovim imenom je kulturno-umetničko društvo.

TITO BRAVAR U JASENICI

Skoro četiri decenije, tačnije od pedesetih do devedesetih godina prošlog veka, kao neprikosnoveni istina važilo je da je Tito bio bravar zaposlen u palanačkoj fabrici. Međutim, zbog nepostojanja pisanih tragova, ta teza krajem prošlog veka dovedena je u pitanje. I mada nema sačuvanih dokumenata koji svedoče o tome da je Tito zaista radio u Jasenici a.d., ako je verovati zapisima iz njegove autobiografije, kraj 1926. i početak 1927. godine proveo je u ovom gradiću i fabrici.

Pišući o kraju 1926. i početku naredne godine, zapisao je: "U to vrijeme radio sam u Smederevskoj Palanci, gdje sam organizovao partijsku i sindikalnu organizaciju. Kada sam odatle izbačen, krenuo sam po preporuci nekih drugova u Kumanovo da bih se tamo zaposlio kao mašinista u nekom mlinu." O svom boravku u Jasenici, on je govorio tokom svojih kasnijih poseta Goši – 1952, 1970. i 1978. godine.

U Muzeju industrije Goša, prvoj fabričkoj radionici, koja je pretvorena u izložbeni prostor, čuva se mašina na kojoj je Tito navodno radio. Iako zvaničnih podataka o tome nema, mora se uzeti u obzir i to da je poplava, koja je nekoliko puta zadesila ovu fabriku, uništila mnogo dokumenata.

PAD U BEZNAĐE

Početkom devedesetih godina prošlog veka proizvodnja u Goši naglo je opala, zbog sankcija izvoza nije bilo, inflacija je pojela plate... Goša se od toga nikada nije oporavila. U pojedinačnim firmama počeli su nakon 2000. godine procesi restrukturiranja, mnogi zaposleni su uzeli otpremnine i otišli iz fabrike. Smanjenje poslovanja u ovoj kompaniji dovelo je i do brojnih promena u opštini. Kako su se gasili proizvodni pogoni u Goši, gasili su se i pogoni u drugim fabrikama, što za posledicu ima visoku nezaposlenost, koja u ovom šumadijskom gradiću nikada nije prevaziđena i mnoge je porodice dovela do ruba egzistencije.

Palanačka fabrika ove godine slavi 94 godine postojanja. Pitanje je koliko će postrojenja i radnika dočekati 99. rođendan, na koliko je svojevremeno određeno njegovo trajanje. Bila je jedan od mnogobrojnih giganata koji su činili moćnu industriju Jugoslavije, ali i služili održavanju socijalnog mira. Inflacija, kasnije i tranzicija, ispraznile su fabričke hale, radnike odvele na ulicu, a onima koji su ostali da rade uglavnom produžile agoniju. Danas, u preostalim postrojenjima Goše radi i bori se oko hiljadu ljudi, u nadi da će biti bolje. Jedan od njih je odlučio da prestane da čeka i da se bori.

KATARINA STEVANOVIĆ

Tri grozda protiv Dva bela goluba

**Nekad se u Beogradu pucalo zbog droge, nafte i cigareta,
a danas zbog udela u privatizaciji kafana**

Da prošle srede nije došlo do pucnjave u hotelu "Prag", mnogi česti gosti beogradskih kafana ne bi pojma imali ko zarađuje na svakom gutljaju i svakom zalogaju kojim su se častili. Oni koji gravitiraju Skadarliji saznali su da je vlasnik "Dva bela goluba" i "Tri šešira" Predrag Ranković Peconi, čovek kome su te večeri izrešetane noge, a ljubitelji vračarskog šmeka i kafana poput "Kalenića", "Trandafilovića" i "Orašca" (u sastavu preduzeća "Tri grozda"), da su ti lokali u posedu Željka Rutovića, čoveka koji ga je upucao. Obojica su vlasnici celog niza brendiranih preduzeća i obojica imaju zanimljivu prošlost, jer su tokom devedesetih dovodeni u vezu sa kriminalnim klanovima: Peconi sa surčinskim, a Rutović sa zvezdarskim. Ostavićemo Rutovića, koji je u bekstvu, za neku drugu

priliku, a u ovom tekstu ćemo se pozabaviti Peconijem, jednim od retkih koji su ne samo preživeli gangstersko-udbaške krvave obračune devedesetih i dve hiljaditih, nego su sasvim legalizovali poslove i postali ugledni preduzetnici.

JEDAN NEZGODAN TRENUTAK

Ranković je rođen 1962. godine i odrastao je na Novom Beogradu, u Ulici narodnih heroja (i danas živi u tom kraju). Počeo je sa fliperima, a zatim nastavio sa kockarskim aparatima i menjačnicama. Kada i pod kojim okolnostima je ušao u Surčinski klan, koji je predvodio Ljubisha Buha Čume, ne zna se, ali je njegovo ime navedeno u čuvenoj "Beloj knjizi" iz 2003. godine u kojoj su skupljena sva policijska saznanja o organizovanim kriminalnim grupama u Beogradu. Tamo piše

da je Surčinski klan imao široku lepezu aktivnosti, od krađe kola do šverca narkotika, ali da je značajnu dobit stekao i ilegalnim uvozom i prodajom nafte i cigareta. "Nelegalno stečeni novac plasirali su u legalne tokove kroz razne investicije, kao što su trgovina naftom, nabavka i kupovina mašina za asfaltiranje puteva i dr. U transformaciji novca u legalne tokove direktno je učestvovao Ranković Predrag zvani Peconi", navodi se, bez ikakvih dodatnih informacija. Peconi je nakon ubistva premijera Zorana Đinđića priveden u toku akcije "Sablja", ali je veoma brzo pušten.

I kriminalci i preduzetnici mogu se podeliti u dve grupe: na one koji vole da budu viđeni i uslikani u visokom društvu i one koji beže od publiciteta glavom bez obzira. Peconi očigledno spada u ovu

- **Kapital stečen na "Fastu" počinje da se grana u čitav niz preduzeća, koja privatizacijom ulaze u matičnu Peconijevu firmu "Invej". U sastav "Inveja", pored pomenutih kafana i još nekih, ušli su i kruševački "Rubin", fabrike ulja "Vital" i "Sunce", "Milan Blagojević" (šporeti "Smederevac"), Luka "Dunav" u Pančevu... Gotovo je nemoguće razmrsiti šta sve Ranković poseduje jer se firme uglavnom vode na njegove poslovne partnere, a neke imaju vlasnički udeo u drugima, koje su pak istovremeno suvlasnici prvih, ali se sve zajedno vode na treće i četvrte. Mada poseduje i jednu televiziju ("Hepi"), Peconi nikada ne daje intervju niti komunicira sa novinarima. To je šteta, jer bi bilo zanimljivo pitati ga da li može iz glave da nabroji sva važnija preduzeća koja ima**

drugu grupu, jer se jedna jedina njegova fotografija (ova koju i mi objavljujemo) provlači kroz sve srpske medije. Ni kroz krivičnu evidenciju gotovo da ne prolazi: jedina prijava koju je junak ove priče ikad "zaradio" je iz 2004. godine, zbog utaje poreza. Bilo je i suđenje, koje se vuklo čitavu deceniju i završilo bez presude, jer je predmet otišao u zastaru.

Bio je i jedan nezgodan trenutak, 2010, kada je konvoj džipova u kome je bio Peconi slučajno naišao na konvoj u kome je bio Čume, sa kojim je dugo bio u svađi, pa su pratiodi, misleći da je reč o atentatu, izvukli pištolje i pripucali jedni na druge. Na svu sreću, niko nije stradao, a na sud su otišli samo pucači, ne i njihove gazde. Čume i Peconi su se, kako navode tabloidi, nedugo posle toga pomirili.

KUPUJU SE NA KIOSCIMA

Prvi veliki legalan posao koji se vezuje za Peconija su cigarete "Fast" koje su, po ceni znatno nižoj od konkurencije, ranih dvehiljaditih preplavile srpsko tržište i bile agresivno reklamirane (uprkos zabrani reklamiranja duvanskih proizvoda) pod sloganom "Kupuju se na kioscima, a nisu novine". Kada su u Srbiju u drugoj polovini dvehiljaditih ušle velike duvanske kompanije poput BAT-a, donet je novi zakon o akcizama, koji je trebalo da ujednači cene cigareta kroz povećanje akciza za jeftinije marke, što bi najviše pogodilo "Fast". U poslednji čas, međutim, zakon je promenjen amandmanom koji je predložio poslanik Socijalističke partije Srbije Branko Ružić, ali su ga podržale i druge stranke, poput Lige socijaldemokrata Vojvodine i Demokratske stranke Srbije, i njime je

AKCIJA

NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE **Laguna**

**Knjige za
299 dinara!**

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI“ U SRBIJI

Ponesite ovaj primerak „Vremena“ u neku od knjižara „Delfi“ i kupite jedan od deset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.

Akcija traje od 17. marta do 21. aprila 2017.

Mark Mazeti
HIRURŠKI PRECIZNO
Knjiga dobitnika Pulicerove nagrade, zasnovana na iskazima učesnika i svedoka, o tajnom ratu koji SAD vodi na prostoru od Pakistana do Afrike, o upotrebi dronova i tajnim operacijama CIA i Pentagona. Uzbudljivo i uznemirujuće.

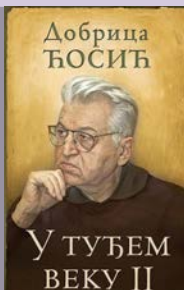

Samanta Šenon
SEZONA KOSTIJU
Distopijski roman o mračnom svetu budućnosti u kome se ukrštaju orvelovska politička tiranija i tolkinovska mistika. Knjiga pisana na tragu fantastike Margaret Atwood i u ključu jezičke razigranosti Antonija Bardžisa.

Vule Žurić
NEDELJA PACOVA
Duhovit i groteskno uvrnut „partizanski krimić“ o ubistvu Nikolettine Bursaća u Jajcu krajem novembra 1943, uoči istorijskog Drugog zasjedanja Avnoja. Među njegovim junacima su Josip Broz Tito, Vladimir Dedijer, Ivo Lola Ribar, Branko Ćopić, Milovan Đilas, Vladimir Nazor i jedna lokalna gatar.

Dobrica Ćosić
U TUDEM VEKU II
Testamentarna knjiga Dobrice Ćosića, poslednji tom njegovih dnevničkih zapisa koji se odnose na političke i istorijske prilike u Srbiji u prvim decenijama XXI veka.

Stela Dafi
PURPURNI PLAŠT
Romansirana biografija vizantijske carice Teodore, medvedarove kćeri i bivše glumice i bludnice, koja je postala supruga cara Justinijana i najmoćnija žena svog vremena. Izvrstan istorijski roman.

Elvedin Nezirović
BOJA ZEMLJE
Roman nastao prema porodičnom albumu, autobiografska priča o odrastanju u Mostaru, porodičnoj drami, ratu u Bosni i Hercegovini devedesetih, jednoj nestaloj zemlji i zauvek izgubljenom zavičaju.

Fatima Buto
SENKA POLUMESECA
Govoreći o sudbini petoro mladih ljudi koji pokušavaju da pomire ideje o ličnoj slobodi i večne zahteve porodice, društva i istorije, ovaj roman donosi priču o savremenom Pakistanu i većinom prokletstvu rata.

Dejvid Nikols
POČETNO PITANJE
Komedija o studentskom životu sredinom osamdesetih, o mladosti i ljubavima. Jedan brucos želi po svaku cenu da učestvuje u popularnom kvizu, a onda se zaljubljuje u kolegicu i čini sve da bi je fascinirao i osvojio.

Sofi Hana
BOLNO RASTOJANJE
Psihološki triler poznate britanske spisateljice o ženi koja je preživela strašnu traumu, a onda izgubila čoveka koga voli. Zastrasujuća priča o opsesivnoj ljubavi, psihičkoj torturi i najmračnijim mestima ljudskog srca.

Liz Džensen
DEVETI ŽIVOT LUJA DRAKSA
Neobičan psihološki triler o devetogodišnjaku koji nakon nesreće pada u komu. Jedan lekar pokušava da ga iz kome probudi, ali ga dečak na ivici života uvlači u tamno središte svog potisnutog sveta. Napet roman, opor, tajanstven i iščašen.

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižara „Momo Kapor“, Stanoja Glavaša br. 1, Beograd
Delfi knjižara, Immo Outlet centar, Gandijeva br. 21, Beograd
Delfi knjižara „SKC“, Kralja Milana br. 48 (ulaz iz Resavske), Beograd
Delfi knjižara „Borislav Pekić“, Knez Mihailova br. 40, Beograd
Delfi knjižara, Makedonska br. 12, Beograd
Delfi knjižara „Dobrica Ćosić“, Bulevar kralja Aleksandra br. 146, Beograd
Delfi knjižara „Vuk Karadžić“, Bulevar kralja Aleksandra br. 92, Beograd
Delfi knjižara, Vareška br. 4, Beograd
Delfi knjižara, Požeška br. 118a, Beograd
Delfi knjižara, TC Zira, Ruzveltova br. 33, Beograd
Delfi knjižara, Terazije br. 38, Beograd
Delfi knjižara, Glavna br. 20, Beograd
Delfi knjižara, Bulevar Mihajla Pupina br. 181, Beograd
Delfi knjižara, TC Aviv Park, Živka Davidovića br. 86, Beograd
Delfi knjižara „Miloš Crnjanski“, Vase Čarapića br. 2-4, Beograd
Delfi knjižara, TC Zemun park, autoput za Novi Sad br. 124-126, Beograd
Delfi knjižara „Borča“, Zrenjaninski put bb, Beograd
Laguna Klub čitalaca, Resavska br. 33, Beograd
Delfi knjižara, TC Big Shopping Center, Sentandrejski trg br.11, Novi Sad

Delfi knjižara „Jovan Jovanović Zmaj“, Zmaj Jovina br. 12, Novi Sad
Delfi knjižara, TC Aviv Park, Miloša Obrenovića br. 12, Pančevo
Delfi knjižara, TC Rodić, Sremska Mitrovica
Delfi knjižara, TC Aviv park Zrenjanin Ul. Bagljaš Zapad br. 5, Zrenjanin
Delfi knjižara „Vasko Popa“, Trg Sv. Teodora Vršačkog br. 5, Vršac
Delfi knjižara, Korzo br. 8, Subotica
Delfi knjižara, TC Shoppi, Segedinski put br. 88, Subotica
Delfi knjižara, Voždova br. 4, Niš
Delfi knjižara, TC Kalča, lam. E, lok. 11, Niš
Delfi knjižara Stop Shop, Bulevar Medijana 21g, Niš
Delfi knjižara, Kralja Petra I br. 12, Kragujevac
Delfi knjižara, Kneza Miloša br. 33, Valjevo
Delfi knjižara „Branko Ćopić“, Omladinska br. 37, Kraljevo
Delfi knjižara, Gradsko šetalište bb, Čačak
Delfi knjižara, Stari korzo br. 2, Požarevac
Delfi knjižara, Mirka Tomića br. 88, Kruševac
Delfi knjižara, Trg Svetog Save br. 46, Užice
Delfi knjižara, TC VIVO shopping PARK, lokal A10, Stevana Ivanovića bb, Jagodina
Delfi knjižara, Vojvode Milana br. 4, Gornji Milanovac

■ **Kada su u Srbiju u drugoj polovini dvehiljaditih ušle velike duvanske kompanije poput BAT-a, donet je novi zakon o akcizama, koji je trebalo da ujednači cene cigareta kroz povećanje akciza za jeftinije marke, što bi najviše pogodilo "Fast". U poslednji čas, međutim, zakon je promenjen amandmanom koji je predložio poslanik Socijalističke partije Srbije Branko Ružić, ali su ga podržale i druge stranke, poput Lige socijaldemokrata Vojvodine i Demokratske stranke Srbije, i njime je cena jeftinih cigareta održana na predašnjem nivou. Na optužbu da je amandman donet na Peconijev zahtev, Ružić je odgovorio da mu je namera bila da zaštiti životni standard siromašnije kategorije pušača**

cena jeftinih cigareta održana na predašnjem nivou. Na optužbu da je amandman donet na Peconijev zahtev, Ružić je odgovorio da mu je namera bila da zaštiti životni standard siromašnije kategorije pušača.

Nakon toga, Ranković seli proizvodnju cigareta iz Crne Gore u Indiju, što je u jednim beogradskim večernjim novinama praćeno ushićenim naslovom "Dimiće se i iz Indije". Istovremeno, kapital stečen na "Fastu" počinje da se grana u čitav niz preduzeća, koja privatizacijom ulaze u matičnu Peconijevu firmu "Invej". U sastav "Inveja", pored pomenutih kafana i još nekih, ušli su i kruševački "Rubin", fabrike ulja "Vital" i "Sunce", "Milan Blagojević" (šporeti "Smederevac"), Luka "Dunav" u Pančevu... Gotovo je nemoguće razmrsiti šta sve Ranković poseduje jer se firme uglavnom vode na njegove poslovne partnere, a neke imaju vlasnički udeo u drugima, koje su pak istovremeno suvlasnici prvih, ali se sve zajedno vode na treće i četvrte. Mada poseduje i jednu televiziju ("Hepi"), Peconi nikada ne daje intervju niti komunicira sa novinarima. To je šteta, jer bi bilo zanimljivo pitati ga da li može iz glave da nabroji sva važnija preduzeća koja ima.

PRAŠKO PODZEMLJE

Ranković bi nastavio da uživa u anonimnosti za koju se krvavo izborio da nije bilo kobne večeri u hotelu "Prag", inače jednom od najstarijih objekata te vrste

u Srbiji, koji se vodi kao zaštićeno kulturno dobro. Hotel je ranije ovog meseca privatizovan, a kupio ga je Srđan Milovanović, vlasnik firme "Kopernikus" i istoimene televizije. U medijima se navodi da je Milovanović pozvao prijatelje, uključujući i Peconija, da proslave transakciju, što je malo čudno jer je privatizacija sedam dana ranije poništena odlukom Ministarstva privrede. U jednom trenutku pojavio se i Rutović, pomenut na početku teksta, sa kojim je Peconi odranije bio u svađi, i smestio se za susedni sto. Na osnovu iskaza očevidaca, ali i snimaka sigurnosnih kamera, Rutović je u jednom trenutku ustao i prišao Rankoviću, nakon čega je došlo do razmene uvreda. U jednom trenutku, Rutović je iz torbice izvukao pištolj i ispalio nekoliko hitaca Rankoviću u noge, a zapucao je i jedan Rutovićev telohranitelj. Zatim, kad je Peconi pao, Rutović je počeo da ga šutira i udara pepeljarom, nakon čega je Peconijevo obezbeđenje skočilo u odbranu gazde gađajući napadača stolicama. Rutović je potom pobeo, a Peconi je završio na intenzivnoj nezi, sa prostrelnim ranama na nogama i povredama glave. Ništa od toga, na Rankovićevu sreću, nije ispalo fatalno, ali lekari ne isključuju mogućnost da će ubuduće teško hodati.

U prvoj verziji koja se pojavila nakon incidenta, povod za pucnjavu bilo je to što je Rutović nešto ružno dobacio u pravcu dve mlade žene u Peconijevom društvu, nakon čega je ovaj viteški ustao

u njihovu zaštitu. Ubrzo zatim, međutim, pojavila se manje romantična, ali mnogo zapetljanija verzija, koja se vrti oko privatizacije još jedne poznate kafane: "Venecije" na Zemunskom keju.

Ovaj lokal je u vlasništvu državnog preduzeća koje je u stečaju i ide na doboš, a Peconi ju je preko bliskog saradnika Aleksandra Kajmakovića pretprošle godine zakupio, uz kiriju od milion i po dinara mesečno. Pretpostavlja se da Peconi planira da kupi ovaj lokal, ali istu nameru je imao i Rutović, koji se navodno zainatio da pokupi sve bolje kafane u gradu. Peconi nije pristao da odstupi, i oni su od tada u svađi, koja se završila onako kako se završila.

Šta će dalje biti teško je proračunati, jer Peconi odbija da sarađuje sa policijom, dok je Rutović verovatno u rodnoj Crnoj Gori. Nije nemoguće da se njih dvojica u nekom trenutku pomire, a telohranitelj preuzme svu krivicu za Peconijeve rane, kao što se desilo u slučaju razmene vatre sa Čumetovom ekipom. Malo je nezgodan onaj snimak na kome Rutović puca, ali naše je pravosuđe ponekad veoma elastično.

Neko bi iz cele ove priče mogao da izvuče pouku da čoveka njegova prošlost, ma kako temeljno oprana, kad-tad nekako stigne. Nema sumnje da će se o toj tezi moralisti i još dugo voditi žučne rasprave – po beogradskim kafanama. ¶

DEJAN ANASTASIJEVIĆ
i Dokumentacioni centar "Vreme"

Protiv straha se ne

“Više nije u pitanju tabloidizacija medija, već tabloidiotizacija Srbije, a to prevazilazi ingerencije novinarskih i medijskih udruženja: ti ‘mediji’ ne reaguju na kolegijalne kritike, ne obavezuju ih stavovi Saveta za štampu, ignorišu sudske postupke. Vreme je za akciju države i, za početak – porez na šund. Ali kako, kad država sve to ohrabruje”

Nekoliko meseci nakon što je Vukašin Obradović odlučio da napusti funkciju predsednika Nezavisnog udruženja novinara Srbije, na čelo NUNS-a došao je Slaviša Lekić – novinar sa stažom dugim 35 godina, urednik “Statusa” i “Reportera”, kolumnista i saradnik više medija i autor brojnih dokumentarnih emisija i filmova, knjiga i publikacija.

Kad je u subotu 25. marta izabran za predsednika većinom glasova članova okupljenih na izornoj skupštini, Lekić je istakao da nastavlja misiju svog prethodnika, uz manje razlike: “Neće biti brže, jače, bolje, kao što slušamo ovih dana, ali će biti bučnije i žešće.” To je verovatno i jedan od mogućih odgovora na ono što su bile glavne teme novinarskih krugova u periodu neposredno pre izbora – kompleksnost problema s kojima će se novi predsednik suočiti, stanje profesije, ali i tretman koji NUNS ima u nekim medijima. “Kad je devedesetih postalo očigledno da istinito, pravovremeno i objektivno javno informisanje nestaje, nastalo je Nezavisno udruženje novinara Srbije. Skoro dve i po decenije kasnije, mi ponovo vodimo iste borbe, za iste kote: slobodno novinarstvo, unapređivanje etičkih standarda i dostojanstvo profesije”, objašnjava Slaviša Lekić u razgovoru za “Vreme”.

“Ovo što danas živimo, ne samo mi kao profesionalci, već društvo generalno, jeste jedno jako ružno vreme. To nije ni mećava, ni nevreme, pa da možemo stati sa strane ili se skloniti pod neku strehu i sačekati da prođe kijamet. Ovo je, što kaže jedan moj prijatelj, ‘vreme za dža ili bum! Ne ‘bu’, već – bum! Vreme je za fajt, ne na ulici i ne po ‘makedonskom’, ‘ukrajinskom’ ili ‘naprednjačkom’ scenariju, već za ozbiljnu borbu idejama, tuču za povlačenje granice između demokratije i provalije, akciju za zaštitu profesionalnog i ljudskog dostojanstva.”

“VREME”: Najavili ste “restart” udruženja. Protiv čega NUNS u ovom trenutku mora da se bori?

Foto: Milovan Milenković

bori u četiri zida

SLAVIŠA LEKIĆ: NUNS se mora boriti i protiv loše reputacije novinara, a paralelno sa tim i za stvaranje društva u kome javna kritička reč ne povlači neminovno i posledice. Ljudi danas od novinara očekuju da budu ono što oni sami nisu: i istinoljubivi i hrabri i da zastupaju javni interes. NUNS ima i obavezu i pravo da javnost edukuje da smelost i kritika nisu samo posao novinara, već svih nas.

Baš kao što je nekad bilo neophodno boriti se za prava na obrazovanje, lečenje ili penzije, danas se iznova treba izboriti za prava i slobode za koje smo mislili da smo ih osvojili. Vukašin Obradović, koga sam nasledio, uspešno je odolevao nimalo naivnim napadima na udruženje, ali i na sebe lično, i razumem da ga je to potrošilo. Ja sam pred izazovom da iste ciljeve ostvarujem uz drugačiji pristup: restart NUNS-a podrazumeva aktivistički pristup problemima, veću energiju i žešći i efektivniji nastup. Neće biti lako, ali ljudi koji su mi dali poverenje veruju da mogu, a ja znam da želim i mogu. A znate kako se kaže: teško je kad se mora, lakše je kad se želi.

Nakon bezuspešnog pokušaja da uđe na konferenciju za novinare Nataše Jeremić, Dragan J. Vučićević je novinarska udruženja optužio za "dvostruke aršine" koje imaju prema novinarima. Ima li takvih aršina? I ko zapravo može da računa na podršku NUNS-a?

Najgdnija srpska kletva odavno više nema veze sa zatiranjem semena. Sad, kad neko hoće da ti ogadi život, prokune te: "Dabogda ti Dragan J. Vučićević došao na konferenciju za medije!" Poslednjih nedelja stvari se toliko usložnjavaju, da mi se čini kako ćemo žaliti za onim lepim vremenima kad je DJV samostalno izvodio sulude desante na medija-centre i glumio Neočekivanu Silu Koja Se Iznenada Pojavljuje i Rešava Stvar: sada je dobio ozbiljno pojačanje u Gordani Uzelac, Sanji Prliji i Lidiji Zarić, trilingu koji nikad neće biti ni u predvorju profesije, a već je uzurpirao i novinarski poziv i frekvencije i stupce.

NUNS-u je strana situacija "dvostrukih aršina" i ostaje veran standardima kojih se odavno drži: osoba koja izmišlja, nije

novinar već lažov; osoba koja falsifikuje, nije novinar već kriminalac! Takvom profesionalnom škartu nema mesta tamo gde se obavlja novinarski posao! Konkretna situacija je upravo to: klasičan primer zle namere koja mutira u ekstremnu krajnost – oni koji ruiraju novinarski poziv, evoluiraju u žrtvu! Budalaština.

Tabloidizacija je u poslednjih nekoliko godina postala jedna od glavnih tema na medijskoj sceni. Kako i da li je uopšte moguće obaviti "detabloidizaciju"? Kako umanjiti uticaj tabloida i na čitaoce i na urušavanje profesionalnih standarda u drugim medijima?

Mene je mučno "impresionirao" spisak redakcija koje su "osudile pritisak Jeremića na medije", koje predvodi "Informer", pogotovo što su se tu, bez ikakve, makar i naknadne, pojedinačne ograde, našli i novinari "Politike", ali sam bio blago šokiran završnom rečenicom iz tog saopštenja koja glasi: "Kome se ne sviđa šta piše u novinama, ne mora da ih kupi, kome se ne sviđa šta je na programu, može da promeni kanal...!"

Medijski sistem u Srbiji, ovakav kakav je, jedan je od najneodgovornijih društvenih entiteta, a politička arena, ovakva kakva je sada, fenomenalan je ambijent za "žutare" koji su u stigmatizovanju toliko ekstremno surovi da se čak i ja zapanjim, a mene je teško šokirati.

Pazite, nije samo u Srbiji zaživela tabloidna kultura koja promovise tračeve, glasine, afere i skandale. Ali, nigde kao u Srbiji nije tako zaživeo jedan gotovo savršen koncept linčovanja i medijskog čerečenja onih koji ne misle isto kao vladajuća nomenklatura. Ovde više uopšte nisu u pitanju trka za senzacijom i diktat profita: iza skoro svake priče u tim tabloidnim kontejnerima krije se politička pozadina. Samo očekujem da jednog jutro, umesto fotografija raznih svetaca, uz primerak tog smeća ne počnu da poklanjaju i noževe.

Plastične, nema veze, duže traje kad kolješe.

Više nije u pitanju tabloidizacija medija, već tabloidizacija Srbije, a to prevazilazi ingerencije novinarskih i medijskih udruženja: ti "mediji" ne reaguju na kolegijalne kritike, ne obavezuju ih stavovi Saveta za štampu, ignorišu sudske postupke. Vreme je za akciju države i, za početak – porez na šund. Ali kako, kad država sve to ohrabruje!

Regulatorno telo za elektronske medije ove godine ne priprema izveštaj o ponašanju emitera tokom predizborne kampanje, a izveštaj za prošlu godinu nije objavilo. To je pritom samo jedan u nizu problema s ovim telom. Kakav bi, po vama, trebalo da bude stav NUNS-a prema REM-u?

Ovde je tolika inflacija događaja na dnevnom nivou da cenim kako se malo ko seća kad su pre godinu i po dana čak tri televizije sa nacionalnom frekvencijom uživo prenosile sedmi, jubilarni rođendan SNS-a. Iako je i slepcu bilo jasno da se radi o flagrantnom kršenju pozitivnih propisa, REM je odbacio NUNS-ovu

prijavu, a onda i prijavu Saveta za borbu protiv korupcije, sa obrazloženjem da REM nije "sveta katoличka inkvizicija" koja će da spali one u koje se "upire prstom"! Odluka da ne naljute stranku zbog koje su televizije prekršile propise donele je – jednoglasno.

U tom sudaru "šutog" i "rogatog", NUNS i Savet su se povukli, a onda je NUNS,

pride, zbog loše komunikacije sa UNS-om, dozvolio luksuz da novinari dva naša najveća novinarska udruženja ostanu bez predstavnika u REM-u, najvažnijem telu za regulisanje rada elektronskih medija u narednih pet godina.

Nemam iluzija da bi taj naš "delegat" doprineo zaokretu u radu REM-a, koji je iz saziva u saziv sve manje profesionalan, sve manje hrabar i sve manje etičan. Tome svedoči i odluka da, iako je to jedan od njegovih najvažnijih obaveza, REM odustaje od nadzora nad radom emitera tokom

■ **"Ljudi danas od novinara očekuju da budu ono što oni sami nisu: i istinoljubivi i hrabri i da zastupaju javni interes"**

■ **“U tim koji radi na izradi nove Medijske strategije, Nino Brajović, državni sekretar u Ministarstvu kulture i informisanja, nekadašnji čelnik UNS-a, kooptirao je Ljilju Smajlović, sadašnju predsednicu UNS-a. I to – ‘ispred medijskih udruženja’, iako o tome pojma nemaju ni NUNS, ni ANEM, ni Lokal press, ni Asocijacija medija... Uradili su čak i Zakon o informisanju, pre nego je završen rad na Medijskoj strategiji, što je svojevrstan nonsens. Nama iza leđa pripremili su i dva ‘rešenja’ za Tanjug, firmu koja ne postoji! Partneri tako ne funkcionišu”**

predizbornih kampanja. Istovremeno, REM svojoj istaknutoj članici ustupa prostor na zvaničnom sajtu, odakle ona, kao da je na svom Fejsbuk profilu, preti novinarima – privatnim tužbama, što samo svedoči da REM nije ni samostalna ni nezavisna ni regulatorna organizacija, da ne doprinosi unapređivanju kvaliteta i usluga elektronskih medija, ne doprinosi razvoju slobode mišljenja i izražavanja, ne radi ni na zaštiti interesa javnosti, i zato NUNS s pravom insistira na kolektivnoj ostavci ovog nefunkcionalnog partijsko-parazitskog tela.

Sva istraživanja pokazuju da je medijsko izveštavanje tokom predizborne kampanje vrlo pristrasno i da je Aleksandar Vučić u medijima mnogo pozitivniji i mnogo više prikazan od svih ostalih predsedničkih kandidata. Mnogi od kolega koji potpisuju priloge i uređuju vesti kojima se ovih dana krše zakoni i Kodeks novinara Srbije, jesu članovi NUNS-a. Šta će i da li će udruženje preduzeti išta s tim u vezi?

U društvima tranzicije, kakvo je naše, evidentan je nizak stepen svake, pa i medijske kulture, manifestovan kroz oštre konfrontacije pojedinaca i grupa na svim nivoima. Ovo, međutim, što se dešava u Srbiji, više nije stvar dobrog ukusa. Ovo čak nije ni stvar ukusa, uopšte: novinari koji veličaju vođu, surovi su profesionalci, podojeni Kodeksom, svi ostali, posebno NUNS-ovci, targetirani su kao plaćenici i mrzitelji, izelice luksemburških sendviča, kolektivni članovi nevladine organizacije “Žuta Ološ Elita”!

Ako i ima naših članova u tim botkolegijumima i redakcijama, to je zane-marljiv broj. Što problem ne čini manjim, jer podaništvo i autocenzura jesu početak kraja slobodnog novinarstva. Nikad gore okolnosti u kojima mediji danas

funkcionišu ne mogu biti opravdanje za to.

Neka ih ne zavarava izostanak lustracije, onomad: NUNS je naučio lekciju, dobio je po prstima i garantujem da će lustracija jednom pročitati naše špalire. Ovi se neće provući poput Ratka Dmitrovića i njegovih saboraca iz devedesetih.

Dmitrović je, sarkastično doduše, čak i pozdravio vaš dolazak na čelo udruženja, spočitavajući vam pri tom način izražavanja.

Dmitrović u drugi plan potiskuje suštinu našeg spora i pokazuje svu frustraciju čoveka koga s punim pravom uzimam za sinonim govora mržnje u medijima iz devedesetih godina. Pa i danas. I sad taj čovek meni prebacuje korišćenje neprikladnih reči, a polovinu od tih koje navodi, uzgred, ni u kafani ne praktikujem. I to on, koji je krajem devedesetih, na naslovnoj nedeljnika “Argument”, objavio reči: “Osvećiti se Slavku Ćuruviji kad-tad!”

Slavko Ćuruvija je mrtav, autor tih reči danas je premijer Srbije, a vlasnik “Argumenta” je zastupnik premijera i Vlade Srbije u Kompaniji “Novosti”.

Toliko o rečima i njihovoj težini.

Ideja o ujedinjenju sa Udruženjem novinara Srbije već je postala opšte mesto. U svom programu za “restart NUNS-a” ističete da stav prema toj zamisli mora ostati negativan. Zašto tako čvrsto odbijanje?

Ideja o ujedinjenju se začela u glavama onih koji su mudro приметili da će posle sudskog spora o vlasništvu nad Domom novinara, koji je rešen u korist NUNS-a, UNS faktički ostati na prosjačkom štampu. Tu udicu nismo progutali.

Kompromisa nema ni kad je reč o prošlosti UNS-a i njegovoj odgovornosti kad su u pitanju širenje govora mržnje i ratnohuškačko novinarstvo. O svemu ostalom, da je sreće, moglo bi se i moralo razgovarati. Ali izgleda da nema sreće, i sve

se teže razgovara, možda i zbog toga što se zapatilo jedno nezdravo rivalstvo, ne ono “grobara” i “delija” ili “četnika” i “partizana”, već ono koje najviše podseća na “ljubav” između Francuza i Nemaca i to 1945. godine.

Ovih dana se, recimo, odvija jedna čudna priča: u tim koji radi na izradi nove Medijske strategije, Nino Brajović, državni sekretar u Ministarstvu kulture i informisanja, nekadašnji čelnik UNS-a, kooptirao je Ljilju Smajlović, sadašnju predsednicu UNS-a. I to – “ispred medijskih udruženja”, iako o tome pojma nemaju ni NUNS, ni ANEM, ni Lokal press, ni Asocijacija medija... Uradili su čak i Zakon o informisanju, pre nego je završen rad na Medijskoj strategiji, što je svojevrstan nonsens. Nama iza leđa pripremili su i dva “rešenja” za Tanjug, firmu koja ne postoji!

Partneri tako ne funkcionišu!

Otvoreno ste podržali jednog predsedničkog kandidata na predstojećim izborima, baš kao i mnoge naše kolege. Kako odgovarate onima koji tvrde da to nije u skladu s novinarskom etikom i da bi novinari morali da budu nepristrasni?

Nas ovde gde smo nisu doveli samo Vučić i SNS, sa svojim satelitima, već indiferecentnost i strah. Strah nas nije zakovao za dno, potisnuo nas je ispod dna. Biti danas javno ravnodušan znači, pre svega, biti – sebičan, pa i nečovečan, ako hoćete. Ja se protiv straha ne mogu, kako to novi bonton propisuje, boriti u svoja četiri zida, i prosto sam osećao i ljudsku i profesionalnu obavezu da budem na strani ljudi kojima je nešto drugo važnije od straha. Zato sam potpisao Apel i podržao Sašu Jankovića.

Onog trenutka kad sam se kandidovao za predsednika NUNS-a, sebi sam nametnuo hibernaciju, a onda sam inaugurisan i u blenta, to vam je sinonim sa starogrčku reč – idiot, kome je presuđeno da mu je dnevna politika dozvoljena samo u ona famozna četiri zida. Što ne znači da se sutra neću tući sa Sašom Jankovićem za ostvarivanje prava profesije, isto onoliko koliko bih da je na tom mestu Aleksandar Vučić!

Mogu li još nešto da izjavim za “Vreme”? **Izvolite.**

Milošević je imao krvave ruke. Ovaj ne ubija. Zasad!

To ste ovde jednom već izjavili. Na koga mislite ovog puta?

Na Ivicu Dačića!

¶

TAMARA SKROZZA

Izložba drugog ciklusa NELT edukativnog programa

Istaknuti medijski umetnik Niklas Roy, održao četvorodnevnu radionicu polaznicima programa

Završni događaj drugog ciklusa NELT edukativnog programa, koji kompanija NELT realizuje u saradnji sa Novom iskrom i Galerijom 12Hub, obeležilo je uručjenje diploma polaznicima ovogodišnjeg ciklusa. Ovom prilikom predstavljena je publikacija o programu, kao i kratki film koji dokumentuje celogodišnji niz održanih predavanja i radionica. Specijalni gost programa bio je istaknuti medijski umetnik Niklas Roy iz Berlina. On je polaznicima NELT edukativnog programa održao četvorodnevnu radionicu iz domena dizajna interakcije u Galeriji Kolektiv u Beogradu. Radovi polaznika, kao rezultat ove radionice, predstavljeni su u okviru izložbe.

NELT edukativni program je još jednom na delu pokazao da partnerstva biznisa

i kulture funkcionišu. Tokom programa je održano osam radionica, sedam javnih predavanja i niz studijskih poseta i mentorskih sesija koje je pohađao 21 student sa 12 fakulteta u Beogradu i Novom Sadu, a učesnicima ovogodišnjeg ciklusa se pridružilo i dvoje zaposlenih u kompaniji NELT, koji su izabrani na osnovu internog konkursa.

“Udruživanje NELT-a sa dve naizgled potpuno različite organizacije kakve su Galerija 12Hub i kreativni hab Nova iskra, samo po sebi govori da značaj ovog projekta prevazilazi standardne korporativne poteze u domenu društvene odgovornosti u Srbiji.

Drugu godinu zaredom smo pružili priliku talentovanim studentima da se kroz

niz radionica, predavanja i mentorskih sesija upoznaju sa praktičnim znanjima i osposobe za započinjanje svojih uspešnih karijera”, izjavio je Marko Milanković, menadžer komunikacija NELT Grupe povodom svečanog otvaranja drugog ciklusa programa.

U proteklih godinu dana polaznici programa su imali priliku da se kroz timski rad upoznaju sa veštinama i tehnikama povezivanja umetnosti, novih tehnologija i komunikacionih sistema, kao i da razmene iskustva i steknu praktična znanja iz domena dizajna i novih medija, kako bi se pripremili za svoje buduće profesionalne karijere. Njihovi mentori bili su istaknuti predavači iz Srbije, regiona i Evrope.

Najbolja banka u Srbiji

Renomirani finansijski magazin “Global Finance” dodelio Raiffeisen banci priznanje

Raiffeisen banka dobitnik je nagrade “Najbolja banka u Srbiji” za 2016. godinu, koju dodeljuje ugledni finansijski magazin “Global Finance” u okviru svog godišnjeg izbora za “Najbolje banke na svetu”. Ovo je peta nagrada ovog magazina, koju Raiffeisen banka dobija tokom svog petnaestogodišnjeg poslovanja u Srbiji.

“Ova nagrada renomiranog magazina predstavlja pohvalu za odlične rezultate koje smo ostvarili u 2016, ali pre svega potvrdu ispravnosti naše strategije. Konstantno unapređujemo svoj poslovni model, te uvodimo inovacije u skladu sa najsavremenijim bankarskim trendovima. I u izazovnom ekonomskom okruženju, iz godine u godinu držimo jednu od vodećih pozicija na domaćem bankarskom tržištu, a poverenje nam poklanja preko 700.000

klijenata, među kojima i najveće domaće i multinacionalne kompanije”, izjavio je tim povodom Zoran Petrović, predsednik Izvršnog odbora Raiffeisen banke.

Istovremeno, nagradu istog časopisa u kategoriji “Najbolja banka u srednjoj i istočnoj Evropi” dobio je Raiffeisen Bank International (RBI), i to jedanaesti put, kao i Raiffeisen banke u Bosni i Hercegovini i Ukrajini.

Pri donošenju odluke, stručni žiri koji su, pored urednika magazina “Global Finance”, činili i renomirani finansijski analitičari, bankarski konsultanti i rukovodioci kompanija, kao kriterijume odlučivanja uključio je: rast aktive, profitabilnost, kvalitet usluge, stepen razvoja poslovanja, konkurentnost i inovativnost proizvoda. Sprovedena je i anketa među čitaocima ovog magazina koje prvenstveno čini menadžment velikih korporacija, a sa ciljem da se povećaju tačnost i pouzdanost rezultata.

“Beograd na vodi” – strateška otimačina javne imovine

Predlog Republičkom javnom tužilaštvu upućen od Inicijative “Ne da(vi)mo Beograd”, sadrži detaljnu analizu međusobnih prava i obaveza Republike Srbije i arapskog strateškog partnera preuzetih Ugovorom o zajedničkom ulaganju u projekat Beograd na vodi. Tu se vidi da je udeo Republike Srbije u raspodeli profita i upravljačkih prava opredeljen potpuno nezavisno od njenog uloga u osnovni kapital zajedničkog privrednog društva; da ne postoji nijedno sredstvo obezbeđenja da će strateški partner izvršiti svoje ugovorne obaveze; da strateški partner ostvaruje profit od prodaje zemljišta koje nije izgradio ni posle dvadeset godina od početka Projekta; da su ovlašćenja Grada Beograda preneti na privredno društvo; da Grad čak nije ni ugovorna strana; da se država obavezala da regulacione planove menja po hiru strateškog partnera

Piše: **Vladimir Dragaš**

Pravni tim angažovan od Inicijative “Ne da(vi)mo Beograd” pripremio je dokument naslovljen “Predlog za podnošenje tužbe radi utvrđenja ništavosti Ugovora o zajedničkom ulaganju u projekat Beograd na vodi sa predlogom za određivanje privremene mere” koji će uskoro biti predat Republičkom javnom tužilaštvu. Iza rogobatnog naslova krije se početak pravosudnog razrešenja najkontraverznijeg projekta ove vlasti. Plan Inicijative je da se obrati svim nadležnim pravosudnim institucijama u Srbiji sa konkretnim pravnim sredstvima – predlozima, inicijativama i tužbama – bez obzira na činjenicu da je poverenje javnosti u pravosuđe na istorijski niskom nivou – i Predlog je u tom smislu tek prvi korak.

ZID ČUTNJE

Sama činjenica da se tek sada preduzima prvi korak, gotovo dve pune godine nakon zaključenja spornog Ugovora, a pune tri nakon prvih akata vlasti u realizaciji Projekta, mnogo govori o stanju u našem društvu. Prve kontroverzne poteze novog predsednika SAD propratile su upravo pravosudne institucije, suspendujući akte predsednika kojima se zadiralo u neka od ustavom zagarantovanih prava pojedinca. Iako se Inicijativa nije ustručavala na preduzimanje konkretnih pravnih koraka, ulažući preko hiljadu prigovora na izmene urbanističkih planova savskog priobalja, dominantan vid borbe protiv Projekta ipak nije bio pravnim sredstvima. Međutim, ne treba im zameriti na tome, niti je logično da neformalno udruženje građana preuzme na sebe taj posao, niti su mogli svoju energiju da usmere u tom pravcu obzirom na mnogo veće izazove u vidu zatvorenih medija i nedostatku stručne kritike Projekta.

Stanje u medijima svakako ne pogoduje bilo kome ko želi

da kritikuje vlast. Ali ono što zaista zabrinjava je potpuno odsustvo bilo kakvog javnog sučeljavanja mišljenja. Eto jednog aspekta vlasti u kojem Aleksandar Vučić može da se poredi sa Titom: stanje u medijima pre podseća na jednopartijsku nego na demokratsku državu. Iako su studentski debatni klubovi u poslednjih nekoliko godina redovno u završnicama međunarodnih takmičenja, evropskih i svetskih (koja se dešavaju češće od onih fudbalskih), a debata kao obrazovni metod polako ulazi u srednje škole; debate u javnom političkom životu Srbije nema. Sem ako pod debatom ne podrazumevamo skupštinske predstave, koje su se odavno, po ponašanju aktera i intelektualnom nivou rasprava, praktično pretočile u format rijalitija. Utisak je da je sa “Utiskom nedelje” svako argumentovano sučeljavanje stavova otišlo u istoriju srpskih medija, takoreći materijal za neku buduću epizodu RTS-ovog “Trezora”. Zato ni najmanje ne čudi što se o Projektu “Beograd na vodi” nije moglo naći ozbiljno sučeljavanje argumenata za i protiv, čak i u medijima koji bi za tako nešto otvorili svoj prostor. Ipak, moć društvenih mreža, čak i u zemlji u kojoj internet nije opšte dobro, učinila je da se protiv Projekta “Beograd na vodi” mobilise nemali deo javnosti. Možda kritika Projekta slabo dopire u medije, ali je našla put do javnog mnjenja, pa se može očekivati i da će sadržina Predloga kao i eventualni postupak po predlogu biti “pred očima” javnosti kao osnovnom preduslovu da se u Srbiji bilo šta promeni.

Nedostatak medijskog prostora ipak ne bi smeo da bude opravdanje za nedostatak stručne analize Projekta. Posebno je zabrinjavajući nedostatak analize pravnog okvira koji je u cilju realizacije Projekta kreirala aktuelna vlast. Živa zakonodavna aktivnost je u 2014. iznedrila mnoge ustanove do tada

Foto: Marko Rupena

nepoznate u našem pravnom sistemu: mogućnost eksproprijacije privatne svojine i u nedostatku opšteg interesa, besplatan zakup zemljišta u javnoj svojini, oslobađanje od obaveze plaćanja doprinosa za uređenje građevinskog zemljišta, mogućnost besplatne konverzije zemljišta iz javne u privatnu svojinu, mogućnost da investitor utiče na urbanističke planove itd.; vezujući ih ekskluzivno za potrebe realizacije ovog Projekta. Sve te izmene vršene su najčešće uz zaobilaženje redovne zakonodavne procedure. Kruna svega je Ugovor o zajedničkom ulaganju u Projekat "Beograd na vodi", ništav i višestruko štetan pravni posao zaključen od strane Republike Srbije i odobren od strane Republičkog javnog pravobranilaštva. Uzimajući sve to u obzir, prosto je neverovatno da je izostala bilo kakva podrobna pravna analiza Projekta, neračunajući jednu kraću analizu Ugovora bivšeg sudije Vrhovnog suda Zorana Ivoševića i jednu studiju slučaja Ksenije Radovanović, aktivistkinje Inicijative "Ne da(vi)mo Beograd", inače arhitektkinje po obrazovanju. Iako je nemali broj stručnjaka iz raznih oblasti, pre svega urbanizma i finansija, javno kritikovao Projekat, izostale su konkretne stručne analize. I dok je sasvim jasno zašto se niko iz vlasti nije potrudio da javnosti predoči bilo kakvu finansijsku analizu Projekta, zadržavajući se na marketinškom bombardovanju ciframa bez imalo uporišta, za očekivati je bilo da se do sada objavi makar jedan takav stručni rad. Velika zatvorenost svih organa vlasti, (ne)zavisnih komisija, kao i različitih agencija i direkcija u vezi sa podacima na kojima bi se mogla neka takva analiza zasnivati – Inicijativa "Ne da(vi)mo Beograd" do sada je prosledila bukvalno stotine zahteva za pristup informacijama od javnog značaja, ostavši uskraćena za konkretne podatke – ne sme biti opravdanje za izostanak stručne analize Projekta. Razrešenje kroz pravosudne institucije bilo bi umnogome olakšano kada bi postojale stručne urbanističke, pravne i finansijske analize Projekta.

PRAVO, PRAVDA I POLITIČKA VOLJA

Predlog Republičkom javnom tužilaštvu, verovatno i u tom pogledu, predstavlja prvi korak. Sadrži prilično detaljnu analizu

■ **Argumentujući sve razloge ništavosti Ugovora o zajedničkom ulaganju u Projekat "Beograd na vodi", Predlog Inicijative "Ne da(vi)mo Beograd" razotkriva njegovu pravu prirodu kao pravnog posla čiji je jedini cilj otimačina javne imovine. Kako će se tako stečena vrednost prelići u džepove pojedinaca, već nije teško zamisliti**

međusobnih prava i obaveza Republike Srbije i arapskog strateškog partnera preuzetih Ugovorom o zajedničkom ulaganju u Projekat "Beograd na vodi". Analiza demistifikuje osnovnu tezu na kojoj je vlast gradila narativ o Projektu: ionako upitan javni interes za realizaciju Projekta, konkretnim ugovorenim rešenjima, ne samo da nije zaštićen, već je bolno izložen samovolji strateškog partnera. Republičko javno tužilaštvo ne bi smelo da ostane nemo na činjenicu da je udeo Republike Srbije u raspodeli profita i upravljačkih prava opredeljen potpuno nezavisno od njenog uloga u osnovni kapital zajedničkog privrednog društva, da ne postoji ni jedno sredstvo obezbeđenja da će strateški partner izvršiti svoje ugovorne obaveze, da strateški partner ostvaruje profit od prodaje zemljišta koje nije izgradio ni posle dvadeset godina od početka Projekta, da su ovlašćenja Grada Beograda preneti na privredno društvo a da Grad čak nije ni ugovorna strana, da se država obavezala da regulacione planove menja po hiru strateškog partnera itd. Pogotovo ne bi trebalo da ostane nemo na činjenicu da se Republika obavezala da će Narodna skupština donositi zakone u cilju realizacije Projekta, kao da je suverenost u rukama jednog privrednog društva pod kontrolom stranaca, a ne građana Republike Srbije. Da su nesvršeni studenti prava zastupali Republiku Srbiju u pregovorima za zaključenje Ugovora bolje bi zaštitili njene interese i manje bi se obrukali. Argumentujući sve razloge ništavosti Ugovora o zajedničkom ulaganju u projekat Beograd na vodi, Predlog razotkriva pravu prirodu Projekta kao pravnog posla čiji jedini cilj je otimačina javne imovine. Kako će se tako stečena vrednost prelići u džepove pojedinaca, već nije teško zamisliti.

Da li će sadašnja gradska i republička vlast ući u istoriju kao graditelji Beograda na vodi ili kao akteri krivičnih i parničnih postupaka u vezi sa Projektom, ostaje da se vidi. Prisutnost u medijima ove teme, kao i aktivnost stručne javnosti mogli bi doprineti da pravosuđe ne ostane nemo na ovu inicijativu. Ne mora valjda sve u ovoj zemlji da sačeka promenu "političke volje".

(Autor je advokat i pravni zastupnik Inicijative "Ne da(vi)mo Beograd")

Pasoš kao luksuz

Od početka primene Zakona, azil u Srbiji dobilo je 88 osoba. Među njima je i Ahmet (29) iz Sirije, koji u Srbiji živi i radi od 2013. godine

“Ozbiljne komplikacije u Siriji počele su 2011. godine”, priča Ahmet, koji je do 2012. živio u Alepu i studirao programiranje. “U nekoliko gradova dešavali su se mirni protesti. Niko nije mislio da će vlada odgovoriti oružjem, ali desilo se upravo to.” Ahmet kaže da nije planirao da se pridruži demonstrantima, niti da ode iz zemlje. “Otac sadašnjeg predsednika bio je sličan diktator, i ja nisam mislio da se išta može promeniti.” Talas protesta praćen je učestalim restrikcijama struje i interneta. “Vlada je pokušavala da oteža komunikaciju među građanima i utera strah na sve moguće načine. Na proteste se nije išlo iz zabave. Znalo se da možeš biti ubijen ili uhapšen.” Tokom junskog ispitnog roka 2012, u studentskom kampusu začula se pucnjava. “Izašli smo da odvratimo

pažnju policije i kupimo vreme kolega. Nije to bio organizovan protest. Čuješ kako se puca i jednostavno ne možeš da se suzdržiš. Kada smo se okupili napolju, po prvi put smo primetili da su postavljene sigurnosne kamere. Nas petorošestoro je počelo da viče, a uskoro su se pridružili i mnogi drugi. Došla je policija, a ja sam dobio dobre batine – u jednom trenutku ležao sam na zemlji, a neko me je gazio i šutirao.”

Nekoliko dana posle protesta, policija je došla na Ahmetov fakultet. “Profesor mi je prišao dok smo radili zadatke i rekao mi da me traže. Karakteristično sam se oblačio i imao sam dugu kosu – tom opisu sam mogao odgovarati samo ja.” Ahmet je uspeo da neopaženo izađe sa ispita i ode kući, a već sledećeg dana bio je na putu za Tursku. U Turskoj je osam

meseci živio po raznim mestima, jedno vreme sa dvojicom studenata na razmeni, koji su mu na čuvanje ostavili mače po imenu Fidel.

PUT KA SRBIJI

“Razmišljao sam o Srbiji kao o opciji još leta 2012, ali hteo sam da dođem na legalan način, ako je moguće. Nije mi padalo na pamet da stavljam svoj život u ruke krijumčara, niti volim da kršim zakone.

Surovo lice Istanbula

Iz Sirije sam otišao 25. juna 2012. Pozvao sam autobusku stanicu da proverim kada će biti autobusa za Tursku, i rekli su mi: “Sutra, ako put bude čist.” Planirao sam da u Turskoj ostanem svega dve nedelje, sačekam da policija zaboravi na mene, pa da se vratim.

U Istanbulu sam čuo za Putničku kuću Kluba putnika. To je iznajmljen stan čija su vrata otvorena za sve putnike i u kojoj se moglo ostati nekoliko dana, pa sam rešio da odem tamo. Već je dolazilo vreme da planiram put nazad u Siriju, pa sam u ambasadi pokušao da se raspitam kako mogu proći. Rekli su mi da je tursko-sirijska granica zatvorena.

Najgora je bila prva nedelja pošto sam shvatio da ne mogu da se vratim. Dane sam provodio čitajući vesti i pokušavajući da odgonetnem postoji li ipak neki način da se vratim kući. Čekao sam i vesti od svoje porodice, da bih znao da su živi i bezbedni, ali nisu se javljali, jer je u tom periodu Alepo bio nedeljama bez struje, interneta i mobilne mreže. To je potrajalo sve do septembra, kada se i Putnička kuća zatvorila, a ja

sam ostao bez mesta gde bih mogao da živim. Tokom sledećih šest meseci, život je bio prilično surov – nisam imao posao i nisam mogao da ga nađem jer ne govorim turski, i kao logična posledica – više nisam imao para. Hrana je bila najmanji problem – na početku sam kupovao najjeftinije stvari, a posle bih sakupljao ostatke iz restorana. Nisam nikoga ništa pitao, samo bih pokupio ostatke dok sam se pravio da nešto čistim. Smršao sam petnaestak kilograma za tri meseca. Ispostavilo se da je bez znanja jezika i identifikacionog broja nemoguće zaposliti se. Počinjao sam da hvatam sebe da osećam zavist prema ljudima koje bih video kako stoje i puše na ulici. “Aha, kupuju cigarete, mora da imaju posao.” Ne volim da sedim skrštenih ruku, pa sam ipak uspeo da nađem nešto na crno. Danima sam bio sasvim sam. Ubrzo su u Turskoj počeli protesti protiv izbeglica. Atmosfera u gradu bila je neprijateljska i imao sam jaku želju da odem negde drugde, samo da se sklonim odatle. Jako sam se obradovao kad su mi odobrili vizu za Srbiju.

AHMETOVE BELEŠKE, FEBRUAR I MART 2013. GODINE

Aplicirao sam za srpsku vizu i uspeo da je dobijem. Bilo mi je žao da ostavim Fidelu, pa smo mu izvadili pasoš za životinje, te je i on doputovao sa mnom.

Sve je postalo lakše kada sam stigao ovamo. Odnos prema strancima nije bio neprijateljski kao u Turskoj, te sam razmišljao da ostanem još neko vreme i raspitivao se o mogućnostima za produženje vize. Stupio sam u kontakt sa Beogradskim centrom za ljudska prava, gde su me posavetovali da apliciram za azil. Dugo sam čekao na odgovor, ali azil mi je na kraju odobren. U međuvremenu sam počeo da radim kao programer. Život je u Srbiji počeo da poprima strukturu – bio sam zaposlen, pa sam mogao da se izdržavam, pronašao sam stan, a potom dobio i papire. Prva stvar koju sam uradio kada sam shvatio da definitivno ostajem bila je da nabavim gitaru i motocikl.”

Većina Ahmetovih prijatelja napustila je Siriju. Žive u Nemačkoj, Austriji, Holandiji, Velikoj Britaniji. “Dobar deo mojih prijatelja otišao je da bi izbegao mobilizaciju. Niko od nas nije želeo da učestvuje u ubijanju.” Porodica mu još uvek živi u Alepu, u delu grada koji je pod kontrolom države. “Situacija je trenutno stabilna, ali ako država izgubi kontrolu nad tim delom, moraće da se odsele. Ne znam da su imali problema zbog toga što sam ja otišao iz zemlje, ali ni ja njima ne javim

PUTNIČKA KUĆA U ISTANBULU: Mesto prvog susreta sa prijateljima iz Srbije

Foto: Marko Đedović, Klub putnika

svaki put kad nešto nije u redu, da ne bi brinuli.”

Ahmet ne pamti da je bilo većih neprijatnosti od kada se doselio. “Jednom se desilo da mi je kolega programer rekao, napola u šali, da sam mu ukrado posao. Obojica smo se prijavili, i ja sam ga dobio, a on nije. To je bio jedini put da sam odgovorio na provokaciju: “Ja sam ovde došao nedavno, nemam kontakte i veze i ne znam jezik, a ipak sam dobio posao. Šta to govori o tvojim kvalifikacijama?”

Primećuje da je većina ljudi u Srbiji do pre nekoliko godina znala vrlo malo o Siriji. “Dešavalo se da me pitaju da li je pre rata bilo struje, tekuće vode i slično. Najinteresantniji su mi izrazi lica kad ispričam da je prosečna plata u Siriji pre rata bila veća nego u Srbiji danas.”

BEZ PASOŠA

Jedina teškoća u Srbiji za Ahmeta je danas to što ne može da putuje. Nema pasoš, a ni izgleda da će ga uskoro dobiti, jer izdavanje putnih isprava licima kojima je odobren azil u našoj zemlji još uvek nije regulisano. Zakon o azilu predviđa da na zahtev lica kojem je priznato pravo na utočište Kancelarija za azil izdaje putnu ispravu. Međutim, Ministarstvo

Nedostatak propisa

Zakon o azilu u Srbiji se primenjuje od 2008. U godini kada je donet, azil u Srbiji zatražilo je 77 osoba. Tokom 2016, u jeku migrantske krize, za azil u našoj zemlji prijavile su se 12.802 osobe, a dobilo ga je njih 42. Broj osoba koje je MUP tokom protekle godine evidentirao kao tražioce azila ne oslikava realan broj ljudi koji imaju istinsku nameru da ostanu u Srbiji, već svedoči o nedostatku pravnih propisa koji bi izbeglicama koje ne žele da traže azil u Srbiji omogućili da na određeno vreme legalizuju boravak i uživaju elementarna prava, poput prava na smeštaj, ishranu, zdravstvenu zaštitu i psihosocijalnu podršku.

unutrašnjih poslova nije donelo propis (podzakonski akt) kojim se uređuju sadržina i izgled takve putne isprave. Predviđeno je da se taj podzakonski akt doneše 60 dana od stupanja Zakona na snagu, što je bilo još 2008. godine. Beogradski centar za ljudska prava uputio je molbu ministru unutrašnjih poslova da se ovaj podzakonski akt donese, ali ministar nije odgovorio.

“Sviđa mi se u Srbiji, sa svojom programerskom platom mogu da priuštim sebi pristojan život. Na sreću, nisam imao većih problema sa zdravljem od kada sam ovde, a pošto imam mogućnost da odem privatnom lekaru, nisam vadio zdravstvenu knjižicu. Imam azilantsku ličnu kartu, koja se razlikuje od standardne, pa se saobraćajna policija često zbuni kad vidi taj dokument. Ponekad mi smeta što ne mogu da izađem iz zemlje, ali to je već neka vrsta luksuza. Dobro je i ovako kako jeste”, kaže Ahmet. “Zadovoljan sam ovde, a posebno mi je važno što imam prijatelje. Razmišljao sam o odlasku, na primer u Nemačku. Tamo bih imao veću platu, ali ne bih imao prijatelje kakve imam ovde. Jedna od prvih stvari koje sam primetio kada sam ovamo došao je koliko su srpski i sirijski mentalitet slični. Nisam imao nikakvih većih problema da se uklopim, a prijatelji koje sam upoznao u Istanbulu i ovde su u tome dosta pomogli.

Ne volim da se prisećam svega, naročito života u Turskoj. To je bilo posebno teško, a kad pričam, sve se to nekako vraća. Zbog toga je ovo verovatno poslednji intervju koji dajem.”

JOVANA GEORGIEVSKI

Borba za informatiku

Prvi korak ka promovisanju informatike kao obaveznog predmeta u višim razredima osnovne škole bio bi uvođenje elektronskih udžbenika

Nedavna diskusija o promjeni nastavnog plana koja treba da uvede informatiku u više razrede osnovne škole počevši od petog, nije iznenadila. S obzirom na to da živimo u vijeku informacionih i komunikacionih tehnologija, o istoj temi se razgovara već nekoliko godina unazad. Naši učenici informatiku uče tek u srednjoj školi, dok je u nižim i višim razredima osnovne škole ona izborni predmet. A dok se diskutuje da li treba da postane i obavezan predmet, tehnološki jaz između novih generacija učenika i njihovih nastavnika nerijetko postaje sve dublji.

koji su po njihovom mišljenju problematični. Podsjetio je da su te dileme otvorene još u junu prošle godine, ali do danas nisu nađeni odgovori. Jedno od ključnih pitanja je opremljenost škola. Prema njegovim nezvaničnim saznanjima, nedostaje oko 2500 računara. "Da li će oni biti nabavljeni do 1. septembra i kako – da li iz donacija, kredita...? Pitanje je takođe da li osnovne škole imaju pristup internetu, da li ima dovoljno kvalifikovanih nastavnika informatike i ko će biti zadužen za tehničko održavanje računara u školama, jer bez toga nema smisla govoriti o obaveznoj informatici", rekao je Lipkovski.

dodatak, te ih izdavači kao što su Klett i BIGZ Školstvo imaju. Međutim, jasni kriterijumi koji određuju šta taj dodatak treba da sadrži nisu precizirani, što su neki izdavači iskoristili kako bi uradili najlakšu stvar – tradicionalnim udžbenicima samo dodali i identično PDF izdanje. U Kreativnom centru kažu da će elektronski dodaci za nekoliko njihovih udžbenika biti spremni od septembra.

U BIGZ izdavaštvu, čije udžbenike koristi 30 odsto nastavnika, glavna urednica BIGZ Školstva Olivera Đikanović kaže za "Vreme": "Ministarstvo prosvete je naložilo Zavodu za unapređenje obrazova-

■ Izdavačke kuće kažu da nemaju spremne udžbenike za novi predmet i da čekaju da odluka o uvođenju bude zvanično usvojena. Smatraju da bi ta odluka bila ispravna, ali da država treba da stvori uslove kako bi to i bilo izvodljivo na primjeren način

NEOPREMNJENOST KAO PREPREKA

Ključna novina u predlogu koji je uradio Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, a o kojem će Nacionalni prosvetni savet (NPS) zvanično raspravljati početkom sledećeg meseca, jeste uvođenje informatike i računarstva kao obaveznog predmeta. Predloženi plan podrazumeva da se novi obavezni predmet realizuje sa jednim časom nedeljno u petom i šestom razredu, a u sedmom i osmom kao blok-nastava sa fondom od 30 časova godišnje. Umesto tehničkog i informatičkog obrazovanja, predmeta u okviru kojeg se informatika ranije izučavala, uvodi se novi predmet nazvan tehnika i tehnologija, sa smanjenim fondom časova u odnosu na prethodni.

Iako pod velikim pritiskom javnosti, šire i stručne, da se informatika napokon uvede u osnovne škole, predsednik Nacionalnog prosvetnog saveta Aleksandar Lipkovski potvrdio je medijima da ova institucija neće posustati pod pritiskom, niti odustati od zahtjeva da se prije konačne odluke provjeri niz parametara

To su razlozi zbog kojih NPS prethodne godine nije usvojio ovaj predlog i pored toga što je on imao podršku Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, predstavnika Ministarstva za telekomunikacije i firmi iz IT sektora. Tada je, uprkos protivljenju NPS-a, usvojen nastavni plan za informatiku kao izborni predmet.

ELEKTRONSKI DODACI

U slučaju donošenja odluke, što ministar prosvete može da učini i bez saglasnosti NPS, postavlja se i pitanje pripremljenosti drugih karika u prosvetnom lancu za uvođenje informatike. Izdavačke kuće kažu da nemaju spremne udžbenike za novi predmet i da čekaju da odluka o uvođenju bude zvanično usvojena. Smatraju da bi ta odluka bila ispravna, ali da država treba da stvori uslove kako bi to i bilo izvodljivo na primjeren način. Prvi korak da kompletan sistem krene u tom pravcu bili bi elektronski udžbenici. Zakonom je već predviđeno da svaki udžbenik mora da ima i elektronski

nja i vaspitanja, instituciji koja donosi nastavne planove i odobrava udžbenike, da napravi nastavni plan i program za informatiku kao obavezan predmet. Novi udžbenici se zvanično biraju 2019. godine i do tada će svi izdavači pripremiti udžbenike. U ovom međuperiodu je Ministarstvo telekomunikacija odredilo da elektronske dodatke priprema Društvo za informatiku Srbije, te će oni u sklopu projekta 'Digitalna riznica' da pripreme materijale koje će nastavnici koristiti dok ne dobiju udžbenike."

U BIGZ Školstvu ne misle da je dobra ideja zapostaviti tradicionalne udžbenike, ali u skladu sa tendencijom uvođenja modernih tehnologija u nastavu napravili su još prošle godine interaktivnu platformu koja je namenjena učenicima, nastavnicima, a posredno i roditeljima. Na njoj se nalaze elektronski dodaci za sve njihove udžbenike. Oni su interaktivni i povremeno se ažuriraju, a da biste ih koristili neophodno je da imate računar, tablet ili "pametni" telefon. "Reč je o sadržajima iz udžbenika u PDF formatu koji su

NOVO DOBA: Elektronski udžbenici

obogaćeni multimedijalnim dodacima u vidu kratkih filmova, video i audio zapisa, fotografija, prezentacija, odnosno onoga što bi deci bilo korisno da na lakši način usvoje sadržaje koji su im potrebni. Ideo u tom smeru da promenimo metodologiju rada", kaže Đikanović. "Učenicima koji računare koriste od prvih godina života, zanimljivo je što su sadržaji interaktivni, te mogu da učestvuju u njihovom kreiranju, da crtaju, beleže, dodaju zanimljivosti, isto kao i nastavnici. Oni olakšavaju izvođenje nastave predavačima, ali im istovremeno pružaju mogućnost da na kreativan i drugačiji način organizuju nastavu." Multimedijalni sadržaji takođe mogu da nadomjestе nedostatak nekih nastavnih sredstava, poput geografskih mapa ili opreme za laboratorijske vežbe.

"PAMETNE" ŠKOLE

Cilj projekta Fonda B92 "Bitka za znanje" je razvoj informatičke pismenosti osnovaca. Do sada je više od 80 škola dobilo nastavne alate, robote, uz koje će đaci od petog do osmog razreda uz osnove programiranja i kodiranja učiti i logičko razmišljanje. Organizovane su obuke za nastavnike i lige takmičarskog

karaktera u kojima će učenici učestvovati. Nebojša Glišić, iz Fonda B92, kaže da se ne može odugovlačiti sa odlukom da informatika postane obavezan predmet. Po njegovom mišljenju, ukoliko bismo čekali savršene uslove, škole ne bi bile spremne ni za izvođenje nastave iz hemije ili fizike budući da nemaju potpuno opremljene kabinete, hemikalije ili tehniku za ogled. "Obaveznost informatike kao predmeta omogućiće standardizaciju znanja u obrazovnom sistemu i poslovnom okruženju po završenom obrazovanju. U isto vreme, informatika će dovesti do opšte usaglašenosti nivoa znanja u Srbiji i okruženju, što povećava međusobno razumevanje, ali i mobilnost radne snage i ideja. Sve su ovo preduslovi intenzivnijeg društvenog razvoja u ekonomskom i naučnom smislu, i svako uskraćivanje ove opcije značilo bi namerno ukidanje šanse da društvo napreduje", rekao je Glišić.

Odnedavno radi i prva "pametna" škola u zemlji. Osnovna škola "Vuk Karadžić" iz Kraljeva prva je u Srbiji uvela digitalnu nastavu i omogućila svakom učniku u tri odeljenja nižih razreda, koliko je trenutno obuhvaćeno projektom, da ima tablet na kome prati i rešava zadatke koji se pojavljuju na digitalnoj tabli u

učionici. Pored matematičkih zadataka, đaci iste uređaje koriste i umesto čitanja na nastavi srpskog jezika. To je škola kojom je počeo pilot-projekat Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, a kojim je planirano da se 1800 škola opremi informaciono-komunikacionom infrastrukturom za uvođenje digitalne nastave.

Učenje računarstva i informatike od početka školovanja, kao i generalno uvođenje savremenih tehnologija u oblast obrazovanja, nije samo priprema za profitabilna zanimanja u oblasti IT industrije već podrška novim pristupima obrazovanju koji ističu rešavanje problema kao ključnu vještinu koja se stiče obrazovanjem. Inovativna nastava, takođe, podstiče razvoj digitalnih vještina i kod one djece koja su svojim afinitetima bliža nekim drugim oblastima, jer danas gotovo da nema zanimanja koje ne zahtijeva posjedovanje informatičkog znanja, kao ni oblasti života koja se na razvija uz pomoć softvera. Sve su to više nego dovoljni razlozi zašto je potrebno što hitnije stvoriti uslove kako bi učenici napokon počeli savladavati informaciono-komunikacione tehnologije.

JOVANA PREŠIĆ

Protiv podmićivanja

Piše: **Nenad Vuković**

Zakonski regulisanje lobiranja u Srbiji nije više stvar želje grupe entuzijasta koji se godinama za to bore (Društvo lobista Srbije) niti dobre volje zakonodavca. Od pre izvesnog vremena, tačnije od izmene akcionog plana za pregovore o Poglavlju 23. iz juna ove godine, donošenje propisa kojim bi se ova važna oblast konačno regulisala je izvesna, i to u prilično kratkom roku, do drugog kvartala sledeće godine, po kalendaru koji je usaglašen sa EU.

U samom akcionom planu usvajanje ovog zakona okarakterisano je kao "ključno u borbi protiv ekonomskog i političkog podmićivanja".

O velikom antikorupcijskom potencijalu pomenutog zakona dosta se govorilo i očigledno će se još više govoriti u narednom periodu.

Trgovina uticajem bila je i biće nusprodukt politike i ne može se suzbiti samo njenom inkriminacijom u Krivičnom zakoniku. Dok pravila uticanja na donosioc odluka ne budu ozvaničena i transparentna, savetnika i "savetnika" koji mogu da završe "sa vlastima" od lokalnog do premijerskog nivoa će biti, i na jednog uhapšenog "savetnika" imaćemo trojicu novih u "poslu".

Lobiranje je u svetu regulisano na različite načine, gde su naravno SAD sa opšteprihvaćenim i zakonski detaljno uređenim lobiranjem "poseban slučaj".

U Evropi postoji razlika između "starih" i "novih" članica EU u pristupu lobiranju. Takozvane "stare članice" EU tj. zemlje Zapadne Evrope usvojile su još 60-ih godina prošlog veka kroz praksu osnovne principe lobiranja i kod njih je ova oblast uređena pravilnicima i uredbama, dok nove članice EU, kod kojih je pojam lobiranja nov, nastoje da posebnim zakonima podignu svest o obaveznosti pravila lobiranja i obezbede da se akteri pridržavaju tih pravila.

U Srbiji nacrt zakona o lobiranju postoji već nekoliko godina i njegovo usvajanje je više puta skidano sa dnevnog reda, zbog čestih predizbornih kampaanja, a možda i zbog negativne percepcije lobiranja u većem delu javnosti. Zakon spada u sveobuhvatne, i sve informacije o lobističkim aktivnostima daje na uvid

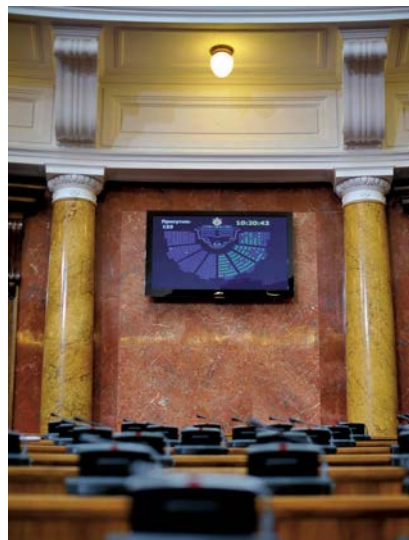

Foto: Milovan Milenković

javnosti. Određeno je ko može biti lobista i pod kojim uslovima, postoje licence, komora, etički kodeksi... Po tipologiji, ovo je zakon "stroge regulacije" i sreće se u istočnoevropskim zemljama i novim članicama EU.

Drugi predlog za delotvoran zakonski okvir bila bi izmena zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije, gde se u osnovnim crtama definiše lobiranje i formira registar lobista koji bi Agencija vodila, i kojoj bi lobisti podnosili izveštaje. Ovakav zakon ima npr. Slovenija i dobio je dosta priznanja kao najefikasniji u borbi protiv korupcije. Primedbe na ovaj zakon stižu upravo od slovenačkih lobista, koji smatraju da je mnoštvo izuzetaka od obaveze prijavljivanja obesmisliło registar i pripremaju novi predlog zakona.

U svakom slučaju, zakonsko uređenje lobističke profesije donosi višestruke koristi: suzbija korupciju, legalizuje i dekriminalizuje jednu značajnu profesiju. Lobiranje često pomaže da donosioci odluka glasnije i jasnije čuju mišljenje i potrebe birača, vrlo često upravo marginalnih društvenih grupa.

Srbija je kao država trpela veliku štetu zbog nedovoljnog ili pak pogrešnog lobiranja. Stanovnici Srbije toga su bolno svesni i prepoznaju značaj ove profesije – bolje nego drugi evropski narodi – konstatovala je i Boris Cizelj, profesor i diplomata sa dugogodišnjim iskustvom lobiranja u Briselu. Izazovi koji nas čekaju u pregovaračkom procesu koji je tek otvoren su ogromni. Da bi Brisel dočekaо srpske lobiste, prvo treba da ih stvorimo u Beogradu. ¶

* Autor je predsednik Društva lobista Srbije

jdp.rs

JUGOSLOVENSKO
DRAMSKO
POZORIŠTE

REPERTOAR
APRIL 2017.

Scena „Ljuba Tadić“

1. Subota u 20.00	UOBRAŽENI BOLESNIK
3. Ponedeljak u 20.00	HAMLET
5. Sreda u 20.00	DON ŽUAN
8. Subota u 20.00	TARTIF
9. Nedelja u 20.00	HOTEL SLOBODAN PROMET
10. Ponedeljak u 20.00	METAMORFOZE
11. Utorak u 21.00	OKP LJUBAV (L-E-V / Tel Aviv, Izrael) Beogradski festival igre
12. Sreda u 20.00	ZAPISI IZ PODZEMLJA
13. Četvrtak u 20.00	HAMLET
18. Utorak u 20.00	DON ŽUAN
19. Sreda u 20.00	DON ŽUAN
20. Četvrtak u 20.00	POD ŽRVNJEM
21. Petak u 20.00	SUMNJIVO LICE *
22. Subota u 20.00	UNOSNO MESTO
23. Nedelja u 13.00	ŠVABICA
24. Ponedeljak u 20.00	HAMLET
25. Utorak u 20.00	GOSPOĐICA
26. Sreda u 20.00	UOBRAŽENI BOLESNIK *
27. Četvrtak u 20.00	HOTEL SLOBODAN PROMET
28. Petak u 20.00	DRAMA O MIRJANI I OVIMA OKO NJE
30. Nedelja u 20.00	IZDAJA *

JDP titluje predstave na engleski jezik (*)

Studio JDP

6. Četvrtak u 20.30	SLUČAJNA SMRT JEDNOG ANARHISTE
9. Nedelja u 20.30	HISTERIJA
12. Sreda u 20.30	DOK NAS SMRT NE RAZDVOJI (nezavisna produkcija „Radionica integracije“)
19. Sreda u 20.30	HISTERIJA
20. Četvrtak u 20.30	WHAT THE FUCK ARE WE DOING HERE? (nezavisna produkcija „Mikser House“, predstava je na engleskom jeziku bez prevoda)
21. Petak u 20.30	DOK NAS SMRT NE RAZDVOJI (nezavisna produkcija „Radionica integracije“)
23. Nedelja u 20.30	SLUČAJNA SMRT JEDNOG ANARHISTE
24. Ponedeljak u 20.30	U AGONIJI (nezavisna produkcija „Beoart 2015“)
26. Sreda u 20.30	MARKS U SOHOU (nezavisna produkcija)
27. Četvrtak u 20.30	MARKS U SOHOU (nezavisna produkcija)

Gostovanja

4.	POD ŽRVNJEM 22. Glumačke svečanosti „Milivoje Živanović“ Centar za kulturu Požarevac
6.	POD ŽRVNJEM 2. Teatarski festival „Pozorišno proleće“, Šabac
29.	HAMLET Folksteatar Beč

U PRIPREMI

Luidi Pirandello

TAKO JE (AKO VAM SE TAKO ČINI)

Režija Jagoš Marković

50% POPUSTA
za kupovinu ulaznica
na dan predstave

DOSTAVLJAMO VAM
ULAZNICE NA
ŽELJENU ADRESU!

Vaš lični blagajnik
069 26 44 447

Radno vreme blagajne:
ponedeljak - subota
10h - 15h i od 17h do početka predstave
nedelja od 17h do početka predstave
Tel. 011 30 61 957 / 011 26 44 447
Kralja Milana 50

Uoči ćutnje

Izbori mi pokazuju, opet, koliko sam netrpeljiv, samim tim mora biti i nepravedan prema silesiji sugrađana, a samo stoga što ih vidim kao šćardžije, lakoverce, kao udvorice, kao nezrele ili naprosto kao hulje

Uoči svakih izbora – ili neposredno posle njih, kad čujem ko je za koga glasao – ja sa nekim raskinem. Sa ljudima koje dugo poznajem, ali i sa onima koje nisam lično ni upoznao. Tako ću danas reći zbogom nekolicini glumaca (jednome, koji među prvima beše javno podržao najmoćnijeg pojedinca država je poverila medicinsku negu srpskog jezika), a zaboravu sam juče izručio i jednog reditelja: “Serija o Nemanjićima je brendiranje Srbije”, opa, vidi umetnik kako vodi računa o višim i takoreći komercijalnim svrhama (neka ostane anonimna, mada je to Nebojša Bradić): odakle mu ovaj političarsko-birokratski jezik i approach, aaa, vidim da je visoki komesar za kulturu u Vajnom servisu: drukčije će, veli, čovečanstvo gledati na nas kad bude shvatilo ko smo bili, i kad smo to bili!!! – Koga je briga, čoveče, ko je bila Persija, pa je li joj to pomoglo da ne bude razrušena, ko je bila Grčka, pa jesu li Homer, Aristotel, Fidija, Sokrat i Platon dirnuli Evropsku uniju ili MMF kad su Grci ušli u nedozv. minus?

Umoran sam unapred od Nemanjića o kojima će publika govoriti prisno, familijarno, kao o *Lazi* i *Lenki*, ovo poslednje kad čujem odmah znam da neću nikad ići da gledam film, ako sam već morao kao đak da se toliko divim pesmi dr Lazarevića (mada bilo je i gorih pesama u lektiri; zapravo su skoro sve bile trećerazredne, a na čelu te precenjene trećerazrednosti stajao je i stoji Dučić Jovan).

U prošlom tekstu pomenuo sam L.R., hajde, reko, neka budu samo inicijali, možda je u razgovoru olako rekao kako kandidati, svi osim Vučića, nešto mrsomude, ali ne, eno ga Ristovski Lazare kako glumi na predizbornom mitingu, to bude malo, i Branko Kockica, according to tabloids, priklonio se Vučiću, Čao Drugari nije lično upoznao velikana, ali zna da je ovaj gledao “Kockicu”... – Pa dovodiš u neravnompravan položaj ostale kandidate koji su te svi u nekom trenutku svak svoga razvoja gledali! Da, ali ostali ne grade Beograd na vodi, gde se Vučićev novopristaša nada, kako sam reče, ako u međuvremenu ne poreče tj. ne demantova, da će dobiti pozorištanca “Vodeni puž”.

Nećemo se možda nada i g. Ristovski, što je ljudski, i što ne bi trebalo da osuđujem, ali šta ako se baš ničemu ne nada, i ako mu štaviše na um nije ni pala nikakva lična fajda (izgubio je jednog filmskog gledaoca, njegova mlada književnost a priori je odbačena od iskusnog čitača)?

I zašto mislim da ću ja glasati nekoristoljubivo tj. da nemam u vidu nikakvu buduću ličnu polzu od mog kandidata, a da glumci i silesija dekana, docenata, procenata potpisuje akt o odanosti vladaru radi siguracije i berićeta u karijeri?

To je ta moja blago rečeno nesavršenost, pomenuta u

podnaslovu, a koju bi trebalo stalno da suzbijam, dok ne postane manja od makovog zrna. Ispravljam ja sebe, govorim si: grešna ti duša, možda čovek ispoljava čistu naklonost, proisteklu iz snažnog predosećanja dobra, dobra za druge, a ti ga gledaš kao računđiju ili kao nekoga ko je u čarobnom svetu politike provincijalac i neznalica! Oholost zar nije smrtni greh, biti ovoliko judgemental isto je nebogougodno, i sva je prilika da ću u pakao, ali sa svojim, što reče Tadić, “identitetom!”

Ovim se moja politička borba manje-više završava i počinje moja predizborna šutnja, a šta je moj amanet vaskolikoj braći u Hristu? Ako na izbore iziđete svi vi koji ste umorni od vladaočevog prenemaganja, samosažaljevanja, hvalisanja i njegovih pretećih poruka, ako niste poverovali Dodiku (ko je meni tzv. Mile, da me prosvetljuje!) da se Srbadija mora skuturiti oko nogu moćnog vođe, vođa je da ne kažem gotov, vođa bi mogao neprijatno da se iznenadi. Ako vam, pak, budu preči televizija, gurabije, pivo na placu, spavanje posle ručka i sl., ishod izbora biće pravedan, a budućnost biće zaslužena. Ctrl S!

Kupio ja ranije knjigu Umberta Eka, naslov na maternjem piščevom jeziku “La struttura assente”, čitao je čitao u Gračaničkoj, Lozničkoj i u svim mojim narednim podstanarskim bivacima, i kad se pojavilo “Ime ruže”, roman, film, svi govore “Eko, Eko”, kao danas “Laza i Lenka”, nije mi bilo baš pravo, eh, kad sam ja drugovao sa eruditom iz Alesandrije, a sad svaka šuša prepričava taj opatijski krimić... Latim se docnije “Fukoovog klatna”, ne dade mi se da ga čitam, bolje da je Mišel Fuko napisao “Ekovo klatno”, tako sam se bio izrazio rizikujući da se U.E., tada još u snazi, obruši na moje pisanje.

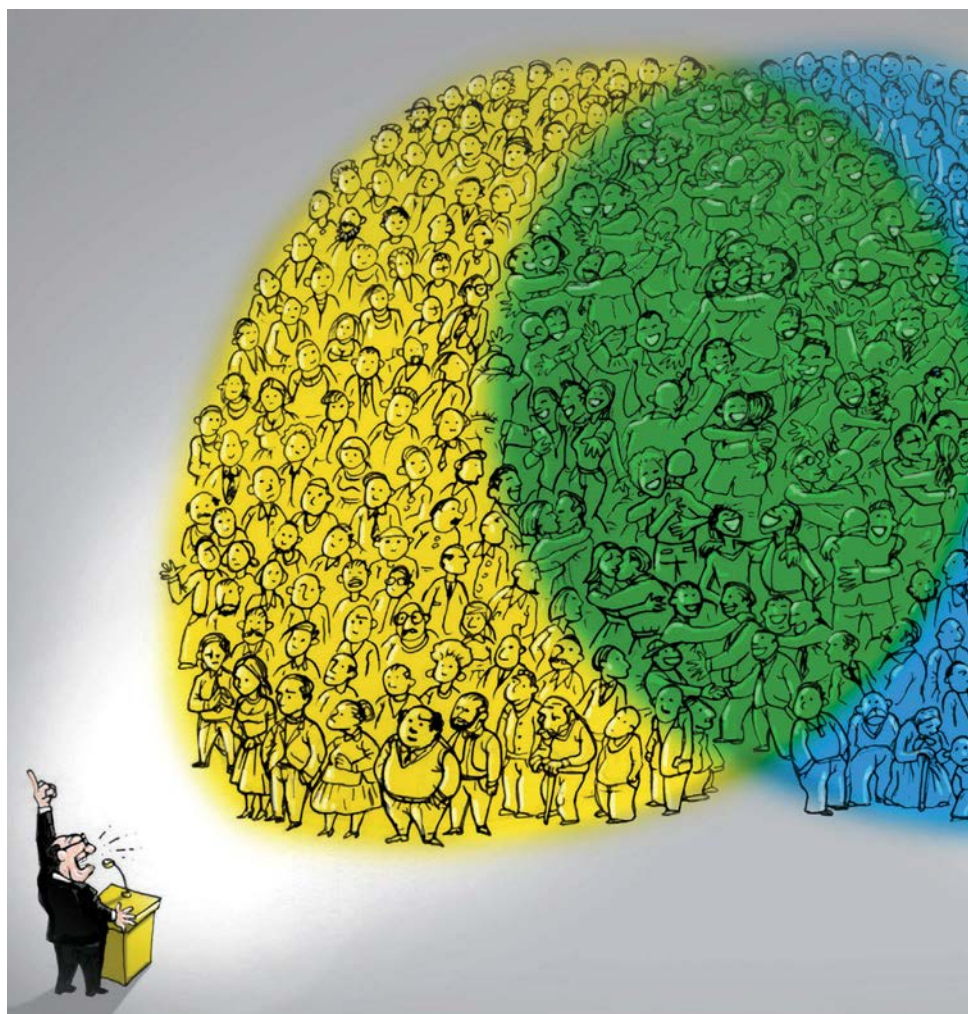
Pre nedelju dana kupim njegov “Nulti broj”, razočaram se toliko da bih ga najradije odneo u knjižaru i zatražio novac natrag. “Fale neke stranice? Je li knjiga uvezana rđavo pa se rašiva?” – to bih ja pitao da sam prodavac. “Ne, ali ne ispunjava ni približno moja očekivanja, na slabašnom temelju nastalo je još slabije zdanje, tek ponegde zaškri duh negdašnjeg Eka, ovo je produkt nehajne rutiniranosti i čak izvesne arogancije...” – “Ali vi ste knjigu očito pročitali?!” – “Naravno, kako bih inače znao da mi ne odgovara, kako bih znao da sokovnik ne radi kako treba da ga nisam oprobao?!”

Neću otići u knjižaru, okaniću se reklamacije zbog naklonosti prema starom tj. ranom Eku, ali sam, gle, baš zahvaljujući njemu spoznao novo ljudsko i potrošačko pravo. ¶

1, 2, 3, 4 jezika... 4, 3,

Kako je nezavisna inicijativa intelektualaca s područja četiri države zajedničkog jezika uzburkala duhove i rasterala nacionalističku žabokrečinu

Pedeset godina od jedne do druge Deklaracije – nije loš tajming za okretanje punog kruga jednog brižljivo uzgajanog ludila. O kakvim se deklaracijama radi? Prvo ćemo o onoj staroj, koja je samo uzgredan povod za današnju priču. Nedavno je obeležena polustoljetna obljetnica objavljivanja famozne Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika (autorstvo se pripisuje grupi hrvatskih *pisaca i pismenijaka* naglašeno domoljubne provenijencije), kao svojevrsnog uvoda u ono što će kasnije biti poznato kao Maspok (a na šta je deo Udruženja književnika Srbije inadžijski odgovorio tzv. Predlogom za razmišljanje). Tim je povodom poslednjih nedelja uzduž i popreko hrvatskog tiska objavljen niz mahom cmizdravih, jubilarističkih tekstova bez osobite vrednosti, a posebno bez smelosti da se preispita stvarno nasleđe Deklaracije koja u zvaničnom utemeljiteljskom narativu današnje Hrvatske ima značenje neke vrste savremene "Baščanske ploče". U Srbiji je cela stvar privukla neuporedivo manje pažnje, ali je ponešto ipak prozucnuto. U "Politici" je, tako, istoričar Slobodan Selinić (ne Selenić!) objavio nekovrsnu kratku, na "srpsku" stranu malo zanoseću rekapitulaciju tadašnjih zbivanja, no ovde nas zanima sam zaključak teksta: "Polu veka kasnije zajedničkog jezika više nema, kao što nema ni zajedničke države. Ni Srba u Hrvatskoj skoro da više nema, a posebno nema njihovog prava da slobodno koriste svoj jezik i pismo".

Ostao sam potpuno osupnut pročitavši ove Selinićeve reči. Nema više "zajedničkog jezika"?! Lele, ba, pa kaj mu se, čočče, dogodilo? Da ga nije neko ucmekao na krivini? Ili ga je možda oteo i drži ga zatočenog u nekom podrumu, možda tražeći otkup ili ispostavljaajući neki pompezni politički zahtev? Ima li šanse da ga nekako oslobodimo, možda hrabrom, ali profesionalno izvedenom komandoskom akcijom?

Sasvim ozbiljno: kako to jezici nestaju? Koji je to jezik postojao u Jugoslaviji pre pedeset godina, a sada ga više nema? I ako njega nema, šta je došlo na njegovo mesto, pošto je nedvojbeno da ljudi nisu omutaveli? Naprotiv, brbljaviji su i raspisaniji nego ikada, podjednako u Zagrebu, Beogradu, Sarajevu, Kanfanaru, Lajkovcu, Mrtvom Dubokom, Gornjem Vakufu i Donjem Brijanju. Za državu, okej, stvarno

je nestala, ali to je u naravi država: one mogu da nastanu i nestanu preko noći. Toliike su silne imperije nestale u bespućima povijesne (neo)zbiljnosti, pa nije preveliko istorijsko čudo da nestane i jedna mučenička Jugoslavijica, labav skup drhturavih slamki među vihorove. Naravno, i jezici su – kao i sve ljudsko – istorijske pojave koje imaju početak i kraj. Megjutoa, kao što se jezici ne rađaju jednog sunčanog jutra oko devet i petnaest nego je u pitanju mnogogeneracijski fermentacijski proces, tako su i da bi nestao (tj. "izumro", kao latinski) ceo jedan jezik obično potrebni vekovi. I potrebno je da izumru njegovi govornici, da na njemu više ne bude knjiga ni novina ni internetskih besposličjenja ni ljubavnih pisama ni kafanskih svađa, ničega. Živ jezik, naprotiv, ima svoje ljude, i ljudi imaju njega.

2, 1 jezik

Karikatura: Vladimir Stankovski

Šta je, dakle – ako išta – nestalo? Jezik sigurno nije: eno ga, živog i zdravog. Tim jezikom, policentričnim iliti viševarijantnim, govore Srbi, Hrvati, Crnogorci i pride još Bosanci svih fela. I to ništa manje nego što su njime govorili i pisali pre dvadeset, trideset i bogami pedeset godina. Prostim i neposrednim uvidom u knjige i novine sadašnje, iz svih tzv. centara, i upoređivanjem njihovim sa knjigama i novinama od pre pedeset godina, sa istih tih mesta, te prostim turističko-istraživačkim putovanjem širom tzv. štokavskih krajeva, videćete da se ništa bitno promenilo nije. Sve, svugde i svakoga ćete razumeti bez ikakvih poteškoća, čak bolje nego što bi Britanac iz Mančestera ikada razumeo Jenkija iz Minesote ili Hamburžanin Austrijanca... Naravno da je jezik danas nešto drugačiji, ali znate,

Iz Deklaracije

Suočeni s negativnim društvenim, kulturnim i ekonomskim posledicama političkih manipulacija jezikom i aktualnih jezičnih politika u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Hrvatskoj i Srbiji, mi, doljepotpisani, donosimo

Deklaraciju o zajedničkom jeziku

Na pitanje da li se u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Hrvatskoj i Srbiji upotrebljava zajednički jezik – odgovor je potvrđan.

Riječ je o zajedničkom standardnom jeziku policentričnog tipa – odnosno o jeziku kojim govori više naroda u više država s prepoznatljivim varijantama – kakvi su njemački, engleski, arapski, francuski, španjolski, portugalski i mnogi drugi. Tu činjenicu potvrđuju štokavica kao zajednička dijalekatska osnovica standardnog jezika, omjer istoga spram različitoga u jeziku i posljednja međusobna razumljivost.

Korištenje četiri naziva za standardne varijante – bosanski, crnogorski, hrvatski i srpski – ne znači da su to i četiri različita jezika.

Stoga, mi, potpisnici ove Deklaracije, pozivamo na

- ukidanje svih oblika jezične segregacije i jezične diskriminacije u obrazovnim i javnim ustanovama;
- zaustavljanje represivnih, nepotrebnih i po govornike štetnih praksi razdvajanja jezika;
- prestanak rigidnog definiranja standardnih varijanti;
- izbjegavanje nepotrebnih, besmislenih i skupih "prevođenja" u sudskoj i administrativnoj praksi kao i sredstvima javnog informiranja;
- slobodu individualnog izbora i uvažavanje jezičnih raznovrsnosti;
- jezičnu slobodu u književnosti, umjetnosti i medijima;
- slobodu dijalekatske i regionalne upotrebe;
- i, konačno, slobodu "miješanja", uzajamnu otvorenost te prožimanje različitih oblika i izričaja zajedničkog jezika na sveopću korist svih njegovih govornika.

Fragmenti iz Deklaracije dostupne na www.jezicinacionalizmi.com

nije ni engleski ni španski ni mađarski istovetan sebi od pre pola veka: živ jezik se menja svake sekunde. Ali istovremeno i ostaje to što jeste, i tu nema baš nikakve protivurečnosti. Kao što se u telu živog čoveka rađaju jedne ćelije, a izumiru druge. Ali mu u ličnoj karti i dalje stoji isto ime, i on svakog jutra sebe lako raspoznaje u ogledalu.

Odakle, onda, rašireno ubeđenje (citirani tekst je samo slučajni primer), bilo zlurado ili tugujuće, da je ceo jedan jezik volšebno nestao? Otuda što je užasavajuće rasprostranjeno diletantsko, "voluntarističko" (stara, dobra reč iz socžargona! Kome li će pripasti na ostavinskoj raspravi, he-he?) shvatanje po kojem je pitanje (ne)postojanja nekog jezika stvar tzv. političke volje, odnosno siledžijske samovolje političkih i akademskih elita, a takve su u

ovom delu sveta najčešće upadljivo "državotvorne". I uporno šire toksine besmisla svih vrsta, pa među njima i onaj da svaka država i svaki narod *moraju imati ekskluzivno svoj jezik*, konstitutivno različit od drugih. Čak i onda kada razlika ne postoji, to jest ne postoji ni u približno dovoljnoj meri (i to nipošto samo u pitanjima tzv. leksičkog fonda!) da bi konstituisala ono što ozbiljna (ergo – ne politikantska) nauka o jeziku prepoznaje kao zasebne jezike. Nije ovo ništa "apstraktno", stvar je common knowledge, u stanju je da je razluči svako priseban i pismen: rečeno gotovo bez ikakvog pojednostavljenja, govorite isti jezik s onima čije knjige ne morate da prevodite i čije filmove ne morate da titlujete (osim ako ne želite da ispadnete budala), a različit sa onima kod kojih vam je zbog elementarnog

praćenja potrebno posredovanje prevodioca. To da li ste vi s tim nekima koje razumete ili ne razumete u istoj državi ili odvojenim državama, s postojanjem jezika nema savršeno nikakve veze. Uostalom, kad bi jezici nastajali i nestajali s državama, mapa današnjeg sveta izgledala bi košmarno drugačije od one stvarne. Ali to ne biva, osim u vlažnim snovima najtapavijih među nacionalistima.

Dobro, ali zašto je sve ovo (danas, nama) važno? Ne zbog starih idiotskih prijedora iz doba zajedničke države (gde je pseudolingvističko histerisanje bilo samo *navlaka*, šifra, medijum za nešto sasvim drugo), nego zato što je fantazam o dva, pa tri, pa četiri (broj nije nužno konačan) jezika u telu jednog jezika proizveo čitav niz katastrofalno štetnih i otrovnih posledica, trujući život generacijama koje više ni ne pamte Jugoslaviju i njene unutrašnje potrebe. Samo neke od njih su: institucionalna i vaninstitucionalna segregacija svih vrsta (u školama, kulturnim institucijama, medijima etc.), skupo i glupo orgijanje besmisla ("sudski tumači" za unutarjezične varijante i slično), ojačavanje zidova međusobnih, a nimalo spontano nastalih

predrasuda, i cela jedna kolonija parazita koja fino prosperira na dobro temperovanoj gluposti: očevi i zaštitnici raznih nacija, otadžbina i domovina, koji štite "naš" jezik od jezika onih preko ove ili one reke, ali i njihove mikronacionalističke podvarijante: nedremani čuvari nepostojećih ili nerelevantnih "manjinskih" jezičkih identiteta poput srpskog u Hrvatskoj, hrvatskog u Srbiji, crnogorskog svugde i svačijeg u Crnoj Gori... Radi se o ozbiljnoj privredno-političkoj grani sastavljenoj od multidisciplinarnih šibicara, gutača vatre, gurua i šamana, homeopatskih iscelitelja i pročištitelja jezika i sličnih jeftinih, a preskupih prevaranata.

Protiv takvih i protiv loše beskonačnosti tog stanja "ustala" je skupina slobodnih pojedinaca i pojedinki (ima tu lingvista, pisaca, novinara, filozofa, sociologa i raznih drugih *uobičajenih sumnjivaca*) iz četiriju zemalja zajedničkog jezičkog područja, i kroz sudelovanje u nizu tribina i drugih akcija u sklopu projekta *Jezici i nacionalizmi* (videti sajt *jezicinacionalizmi.com*, na kojem se možete potpisom pridružiti Deklaraciji) i donela *Deklaraciju o*

zajedničkom jeziku, koja će biti zvanično prezentovana na konferenciji za novinare u Sarajevu, na dan izlaska ovog teksta. Autor ovog teksta je ponosan na svoje učesce u ovoj akciji negde od njenih začetaka.

Hoće li biti kakve *hasne* od ove Deklaracije, ili smo osuđeni na večiti trijumf sitnog zla i krupne gluposti (a može i obrnuto)? Ne znam, strepnja mi je dublja od nade, ali je u svakom slučaju vredelo raditi na tome. Pa, da samo malo zanerviraš nacionaliste i eto već neke koristi, ali moglo bi ići i mnogo dalje od toga. Radi se, naime, o elementarnoj samoodbrani, o pitanju ljudskog i intelektualnog dostojanstva, odavno brutalno silovanog od odlično uvezanih i moćnih pajaca i preprodavaca muda za bubrege. Iza njih stoji svakolika državna sila, simbolička i fizička, i to ne jedna nego najmanje četiri; iza potpisnika ove deklaracije stoje samo istina, činjenice, razum, iskustvo, nauka o jeziku i slične banalnosti. Pa sad, neka svako bira kome će i kuda će. Oспорavanja i klevetanja će biti mnogo, i sva ćemo ih savršeno razumeti, a kako i ne bismo: biće izgovarana i pisana na našem jeziku.

TEOFIL PANČIĆ

MARTOVSKI

FESTIVAL

30.03-02.04.2017.
DOM OMLADINE BEOGRADA

FILMSKE PROJEKCIJE

Četvrtak, 30.03. / Velika sala DOB
19č – Svečano otvaranje, dodela nagrade za životno delo, projekcije filmova "Bunker 93" Puriše Đorđevića i "Pantha Rei" Ljubiše Samardžića

Petak, 31.03. / Velika sala DOB
21č – Specijalna projekcija: "The Space in Between – Marina Abramović in Brasil" režija: Marko Del Fiol

Subota, 01.04. / Velika sala DOB
21č – Specijalna projekcija: "Svaka dobra priča je ljubavna priča" režija: Rajko Grlić i Matjaž Ivanišin

Nedelja, 02.04. / Velika sala DOB
21č – Svečano zatvaranje – dodela nagrada i projekcija filma "Trst, Jugoslavija" režija: Alesio Bocaro

+ PREKO 80 DOKUMENTARNIH, KRATKOMETRAŽNIH IGRANIH, ANIMIRANIH I EKSPERIMENTALNIH FILMOVA U TAKMIČARSKOM PROGRAMU
+ OMAŽI KRSTI ŠKANATI I LAZARU STOJANOVIĆU
+ REVIJALNI NETAKMIČARSKI PROGRAM
PROJEKCIJE U SVIM PROSTORIMA DOMA OMLADINE BEOGRADA

RADIONICE

- ULOGA SCENARISTE U DOKUMENTARCU
- RADIONICA ANIMIRANOG FILMA ZA DECU I RODITELJE
- KAKO NAPRAVITI 3D SLIKU BEZ PROFESIONALNE TEHNIKE
- POTENCIJALNI IZVORI FINANSIRANJA DOKUMENTARNIH FILMOVA
- KREATIVNA UPOTREBA ARHIVSKOG MATERIJALA
- STORYBOARD RADIONICA

MUZIČKI PROGRAM

Četvrtak, 30.03. / Amerikana DOB
21č Felonezzy & Phillie P

Petak, 31.03. / Amerikana DOB
21č 50Grass & Luka Gačina

Subota, 01.04. / Amerikana DOB
21č Autopark

Nedelja, 02.04. / Amerikana DOB
22č VRC

www.martovski.rs

Predizborni šafl

Tommy Emmanuel,
Sava centar, Beograd, 23. III 2017.

Foto: Danilo Mijatović

Evo još jedne razlike između '90-ih i današnjice u Srbiji: dok je Milošević izbore neretko 'zabadao' tik do Sv. Nikole, AV nas navikava da su prolećni. Tako se žilavi Guitar Art Festival (GAF) na ulasku u svoje punoletstvo, ni kriv ni dužan opet zatekao u nenormalnosti ovdašnjih dešavanja. Umesto da na godišnjem nivou po zaslugi bude uz rame FEST-BEMUS-BITEF-džez festivala, a ovih dana da razmatramo njegove eventualne podudarnosti sa zbivanjima oko Svetskog dana poezije (osetljivog na muziku i Dilenovog Nobela), strepismo da li će se premijer dosetiti koji instrument (obično) ima 6 žica, pa da upadne u program po svojoj logici 'nisam gitarista, al' mogu da pogledam...'

Ponovo, takođe, kratki naslov/slogan GAF nehotično (?) je pogodio u sidru: ne samo rečju, *Integracije*, nego su završnicu izveli World Guitar Orchestra (masa svih učesnika ovog GAF), i 6 mladih gitarista iz exYU republika s premijerom kompozicije *Bel Grado* starijeg italijanskog kolege Karla Domenikonija. Ako išta vredi kontrapolićarskih lupetanja i zveckanja oružjem.

Pre toga, naravno, fuzija latinoameričke klasike, kamerni orkestri, Buzuki 21. veka, Ultra High Flamenco, desetina gitarista s raznih strana sveta – zvezda, pedagoga, starih poznanika, prvi put gostiju... – vodoskoci koncerata, takmičenja, radionica, panela/tribina, predavanja, dokumentaraca, izložbi, promocija itd. u Domu omladine Beograda i malo u Kolarčevoj zadužbini; ulaznice 600 do 1200d. Najveći događaj svakako je bio koncert jednog od sigurno najboljih akustičnih gitarista na svetu, nama bliskog Tomija Emanuela (Tommy Emmanuel) koji je s lakoćom napunio/rasprodao veliku dvoranu Sava centra (ulaznice 1590-3190d.).

Od prvog dolaska u prestonicu Srbije 2006. izaziva oduševljenje – kroz Narodno pozorište, Kolarac, SC... – i već smo prestali da brojimo njegova gostovanja; neka su zabeležena u „Vremenu“ br. 839 (2007) i 1107. (supertrio Kings of Strings, 2012). Sada je na svetskoj turneji s albumom *It's Never Too Late* (2015, CGP Sounds), i

gle – posle Beograda, ode za žutom patkicom i premijer-kandidatom baš u one ruske gradove gde itd.

Elem, bolje od imati ćerku je samo imati dve ćerke, a Tomi je Rejčel dobio pred svoj 60. rođendan, i još je nadahnut time; kao da mu nije dovoljno *Imam gitaru, putovaću* pa neumorno nastavlja. Počeo je koncert s malo brzoprstnog vatrometa i omladinom sedećom na bini oko njega, utkao nove numere kao *Blood Brother* i *The Duke* i svoje uzdanice poput *Somewhere Over The Rainbow* i porodične *Angelina* (prethodna kćer), briljirao standardima poput *Blue Moon*. Za kraj prvog seta, prirodno, žestoka verzija *Johnny B. Goode* nedavno preminulog Čaka Berija. (Za mlade: nije rođak telefona BlekBerija, nego tatica rokenrola.) Emanuel je deljao akustičnu i pevao... *mogao je da svira gitaru baš k'o da pritisne zvonice*, k'o da je za njega napisana.

U drugom krugu, pardon – setu, srdačni Australijanac nije zaobišao Beatles-potpuri, ali izostavio egzibicije s gudalom i bubnjarskom četkicom. Umesto toga, govoreći za nijansku sporije da simpatični Ozi-naglasak ne zasmeta, skromno je objasnio i demonstrirao kako je kao klinac u zabiti s radija 'skidao' The Shadows ne znajući ni note niti da odjednom radi posao dvojice gitarista; pa kako gradi 1-guitar-band

zvuk, šta ima s pijanističkom tehnikom u *The Entertainer* S. Džoplina... radosna demistifikacija, ubeđivanje da verujete u sebe i budete posvećeni. Dodajte tome vanredan dar, krakate/dugoprste predispozicije, teško zamisliv obim vežbanja i nastupanja od malih nogu...i eto munjevitosti koja nije pobegla harfističkoj eleganciji, eto besprekornog kantri i blugras čupkanja kojim je osvojio i Elvisovog Četa Etkinsa (1924–2001). Par Etkinsovih kompozicija takođe ne izostaju, uz naglašavanje važnosti pažljivih i pametnih aranžmana; onda čujete i neodsvirano, tzv. alikvotne tonove (parcijalni, harmonici).

Ne zaboravljajući iskustvo el. gitare kojom je baratao u mladosti, Tomi nije *unplugged* nego amplifikaciju svojih akustičnih povremeno itekako koristi da zvukom i efektima proširi 'sliku'. Iako najbliži belaćkom virtuoze kantri-roka, Emanuel – već neko vreme nastanjen u Nešvilu, Tenesi – ume i s bluzom, a večeras je iznenadio otvorivši vrata i za tamnu stranu, protivtežu svom urođenom optimizmu: *The Hurt* trenta Reznora/Nine Inch Nails, via Džoni Keš. Posle više od 2 sata svirke, biseva i stojećih ovacija, otišao je dalje niz put.

Ovakvu energiju valja (samo)obnavljati. Kad god imate izbora, naročito. ¶

DRAGAN KREMER

Mart je naš

Od 30. marta do 2. aprila u Domu omladine Beograda održaće se 64. Beogradski festival dokumentarnog i kratkometražnog filma. Pored revijalnog dela, u takmičarskom programu nadmetaće se 79 filmova u četiri selekcije, a biće priređena i dva omaža nedavno preminulim rediteljima Krsti Škanati i Lazaru Stojanoviću

Festival zatvara dokumentarni film *Trst, Jugoslavija*, italijanski pogled na fenomen potrošačke groznice u Trstu, tezge na glavnom trgu Ponterosu, na farmerke i kapučino, Darvil satove, kožnu odeću i obuću, originalnu testeninu i dašak slobode. Procenjeno je da su Jugosloveni trošili u Trstu preko 110 miliona dolara godišnje. To znači da je od sredine šezdesetih pa do početka ratova devedesetih iz Jugoslavije "izašlo" skoro tri milijarde dolara. Kako su Jugosloveni stigli od "život damo, Trst ne damo", što su pevali tokom Tršćanske krize krajem četrdesetih godina prošlog veka, do svoje omiljene potrošačko-švercersko-turističke destinacije, za "Vreme" govori reditelj filma *Trst, Jugoslavija* Alezio Bocer.

"VREME": Rođeni ste 1975. i odrasli ste u Trstu. Sećate li se vi gužve na Ponterosu sredinom i krajem osamdesetih?

ALEZIO BOCER: Ne. Ja nisam svedok tog vremena tako da mi je sve to izgledalo kao deo tršćanskog folklora. Iskreno, u početku sam bio skeptičan u vezi sa ovim filmom, ali sam promenio mišljenje kad sam pričao sa kolegama iz Hrvatske i Slovenije i shvatio da to njih veoma zanima. Sećanje na stare dane i povezanost su još jaki u zemljama bivše Jugoslavije. Tada sam shvatio da je sve što sam znao o Trstu i Jugoslaviji samo vrh ledenog brega, pa sam pokušao da rekonstruišem istoriju kroz mozaik svedočenja i arhivskih snimaka. Zato je bilo važno da razgovaram sa što više ljudi.

Zašto vas je fenomen jugoslovenske šopingmanije u Trstu toliko privukao?

Ideja za dokumentarac se rodila 2014. na insistiranje Vendi Derkol, moje prijateljice iz Trsta, koja je godinama želela da snimi kratki film o tim vremenima. Ona je ćerka nekadašnjeg trgovca na

Ponterosu pa je imala posebne razloge za svoju nostalgiju.

Kako je italijanska javnost gledala na Jugoslovene željne svega što nisu mogli u svojoj zemlji da nabave?

Moram da kažem da je odnos Trščana bio različit. Mnogi su pokazivali rasizam prema gostima-kupcima i žalili se da je grad uvek prljav. Drugi su to posmatrali kao jednu veliku folklornu predstavu. Međutim, mislim da je, na kraju, sve postalo normalno. Kao što je bilo normalno viđati te silne ljude na Ponterosu, tako je bilo normalno da Italijani vikendom prelaze u Jugoslaviju i tamo kupuju benzin i meso. Tada skoro niko u Italiji nije imao svest koliku je socijalnu važnost imao Trst za Jugoslovene.

Neki od sagovornika u vašem filmu kažu da je za njih Trst bio prozor u kapitalizam i slobodni svet. Šta je to Trst, osim farmerki, šušlavaca i kafe, imao njima da ponudi?

Smatram da je mogućnost da se dođe

u Trst, da se slobodno pređe granica, bila zaista važna za Jugoslovene. To ih je stavljalo u privilegovanu poziciju u odnosu na sve ostale istočnoevropske zemlje. Zato mi se dopadaju reči Željka Senečića iz filma: "Nismo mi išli samo zbog Trsta, već i da vidimo sjaj Zapada koji nam je bio dalek. U to vreme u Zagrebu su se čitale tršćanske dnevne novine 'Il Pikolo'. Čim bismo pročitali koji se novi filmovi, dobitnici Oskara, prikazuju, odmah bismo seli u kola i išli u Trst u bioskop. U Zagrebu smo na to morali da čekamo pet, šest godina."

U jeku tršćanske krize krajem četrdesetih atmosfera u Jugoslaviji je bila takva da su mnogi građani bili spremni da zarate protiv Italije ukoliko Trst ne pripadne njihovoj zemlji. Kako tumačite da je samo dvadesetak godina kasnije za mnoge Jugoslovene Trst postao simbol dobrog života i slobode?

Pa, baš iz tog razloga. Zbog toga što su

Šest reditelja po izboru "Vremena" predstavlja svoje filmove u takmičarskom programu

POSLEDNJI ZAPIS LEONIDA ŠEJKE

EKSPERIMENTALNI FILM & VIDEO-ART
(2017, 14 MIN., SRBIJA)

REŽIJA: **ZLATKO STOJILLOVIĆ**

Šejkin "Traktat o slikarstvu" pročitao sam pre dvadeset godina. Nije bio vrhunski slikar, ali jeste jedan od najznačajnijih mislilaca u Evropi druge polovine dvadesetog veka. Suštinski dirnut duhovnom krizom koja je tek sada mnogima očigledna. Moj spiritualni brat Nemanja Nikolić i ja smo duže od deset godina pokušavali da od elemenata Šejkine biografije i raznorodnih dela stvorimo film s organskim jedinstvom koji će imati značaj i za gledaoce koji nikada nisu čuli za Šejku.

DAN ZA VANJU

DOMAĆI KRATKI IGRANI FILM
(2016, 40 MIN., SRBIJA)

REŽIJA: **MIA KNEŽEVIĆ**

Dan za Vanju je film o dečaku koji je prestao da govoriti zato što ga je majka napustila. Njegova ćutnja je izraz bunta, i time što čuti on suštinski progovara o emotivnom doživljaju stvarnosti kojoj je izložen. Pratimo ga u danu u kom ga otac, u nedostatku prave bejbisiterke, ostavlja poznanici striptizeti na čuvanje. Priča se bavi susretom striptizete i dečaka, međusobnom otkrivanju, uticaju i promeni i kako ljudi koji nemaju ništa zajedničko mogu jedni druge da menjaju. To je film o istinskoj pažnji.

JALETOVA VENERA

ANIMIRANI FILM
(2016, 5 MIN., SRBIJA)

REŽIJA: **IGOR KEKELJEVIĆ**

Film *Jaletova Venera* je urađen kao segment doktorskog umetničkog projekta na Univerzitetu umetnosti u Beogradu. Inspirisan je skulpturama Ljubodraga Jankovića Jaleta, našeg poznatog slikara starije generacije (rođ. 1932) i profesora Fakulteta primenjenih umetnosti Univerziteta umetnosti u Beogradu. Jaletove skulpture prikazuju figure žena koje imaju čudesan šarm, dostojanstvenost i lepotu, u formi koja nije realistična, već redukovana na skup skladno komponovanih oblina i prostornih masa. Izuzetnu muziku u filmu je komponovala naša poznata kompozitorica Isidora Žebeljan. Ovaj film je jedan od malobrojnih filmova napravljenih u Srbiji koji je dostupan i u stereoskopskoj verziji.

KRIS

DOMAĆI KRATKI IGRANI FILM
(2016, 19 MIN., SRBIJA)

REŽIJA: **RAŠKO MILJKOVIĆ**

Alex je jedan od retkih koji je izašao iz kataklizme i pokušava da preživi u rastrujenom svetu. Jedina stvar koja ga navodi kroz bespuće postapokaliptičnog sveta je glas devojke koju on zove Kris. Postapokaliptični žanr suočava nas sa modernim problemima bilo da oni proizilaze iz otuđenosti koja dolazi sa naglim napretkom tehnologije ili o drastičnim

migracijama koje se trenutno dešavaju. Kris je priča o čoveku i malim stvarima koje prepoznamo i zbog kojih prevazilazimo prepreke kada je sve izgubljeno.

TAKO MI NA ISTOKU

DOKUMENTARNI FILM
(2017, 52 MIN., SRBIJA)

REŽIJA: **KATARINA MUTIĆ**

Tako mi na istoku uvodi nas u dvorište šestočlane porodice na dubokom istoku Srbije. Ono po čemu su posebni jeste dinamičnost koju održavaju u svojoj izolovanoj sredini... kao i svakodnevno praktikovanje vlaške magije.

Vlaška magija je tema kojoj se često pristupa kroz mistifikaciju i senzacionalizam, a zaboravljaju se stvarni ljudi koji u neprirodnim uslovima uspevaju da žive magičnim životima.

LUMPEN

MEĐUNARODNI KRATKI IGRANI FILM
(2016, 8 MIN., CRNA GORA)

REŽIJA: **NIKOLA VUČINIĆ**

Lumpen prikazuje jednu epizodu iz života radnika nekada velike, a sada ruinirane industrije. To je priča o tranzicionom gubitniku koji pronalazi mrtvog psa lutalicu i o tome kako jedna (inicijalno humana) ideja, može da se pretvori u nešto bizarno i tragično. Nijesam htio dozvoliti da se moj glavni lik pretvori u junaka i zavrijedi dostojanstvo tragičnog kraja, jer mi se činilo da lišavajući svog glavnog lika dostojanstva ostajem vjeran realnosti tih ljudi čijom se sudbinom film bavi.

Jugosloveni oduvek smatrali da je Trst njihov grad. "Trst je naš", kako su klicali... Iako je još italijanski, Jugosloveni su imali osećaj da pripadaju Trstu. To proizilazi iz svih mojih intervjua.

Šta se desilo sa Trstom i ekonomijom kada je počeo rat u Jugoslaviji?

Kako mi je jedan bivši trgovac rekao: "Bilo je to kao da je iznenada presušilo veliko more." Svakoga dana poslovi su se smanjivali i stigli skoro do apokaliptične nule.

Isto se dogodilo i sa tezgama na Ponterosu. Međutim, nije to bila prava

kriza za Trst. Mnogi trgovci su akumulirali dovoljno novca i obezbedili se za budućnost. Generalno, više nije bilo tog "mora novca" koji je stizao u Trst svakog vikenda, ali je Trst postao "normalan" grad.

RADOSLAV ČEBIĆ

Dovoljno je samo – reditelj

U CV-ju Igora Vuka Torbice ima manje predstava nego nagrada. Evo nekoliko: njegova ispitna predstava na trećoj godini, Nušićev *Pokojnik*, dobila je glavnu nagradu Studio festa, proglašena je za najbolju predstavu Nušićevih dana u Smederevu, i trajno je ostala na repertoaru Jugoslovenskog dramskog pozorišta. *Razbijeni krčag* u istom pozorištu dobio je prošle godine pet nagrada na Danima komedije u Jagodini, tri plus jednu pohvalu na Međunarodnom festivalu malih scena u Rijeci, tri nagrade na danima satire u Zagrebu. Igor Vuk Torbica je zatim režirao *Ožalošćenu porodicu* u Kranju, *Don Žuana* u Zrenjaninu, *Hinke mana* u Zagrebačkom kazalištu mladih (najbolja predstava Jugoslovenskog pozorišnog festivala "Bez prevoda" u Užicu, Nagrada "Ardalion" za režiju, najbolja predstava na Gavelinim večerima u Zagrebu, nagrada za režiju...), *Priče iz bečke šume* u zagrebačkom pozorištu "Gavela", a prošle nedelje je bila premijera *Carstva mraka* Lava Tolstoja u Narodnom pozorištu u Beogradu

Igor Vuk Torbica je rođen u Drvaru (Bosna i Hercegovina), detinjstvo je proveo u Rovinju, u Puli (oba grada su u Hrvatskoj) završio je Srednju školu za primijenjenu umjetnost i dizajn, a režiju je diplomirao 2013. godine na Fakultetu dramskih umjetnosti u Beogradu (Srbija) u klasi profesorke Alise Stojanović.

"VREME": *Carstvo mraka* je tekst o bednim ljudima koji postaju zločinci ne bi li došli do novca kojim će promijeniti život. U *Carstvu mraka* su jedno ubistvo, jedno čedomorstvo, i niz prevara i preljuba. Da li ste se odlukom da baš sad režirate delo baš ovog naslova deklarirali šta mislite o vremenu i podneblju u kom živite?

IGOR VUK TORBICA: U Tolstojevom tekstu fokus je na trenutku u kojem se jedno vrijeme mijenja. Minulo je jedno vrijeme i rađa se drugo. I u takvim vremenima ljudi uglavnom izgube referentne sisteme, vrijednosti, ono u šta vjeruju. Samim tim raste i kriza u čovjeku. Tolstoj piše o vremenu prvih banaka, akumulacije prvog kapitala i društvu koje nije osviješteno,

obrazovano i u kojem taj kapital priziva najgore instinkte. Da li je još uvijek potrebno da govorimo o analogiji sa našim vremenom? Mi s jedne strane imamo Potemkinovo selo koje govori da će s dolaškom kapitala sve biti dobro, a s druge strane svjedočimo da ljudi žive u najvećoj bijedi. Evo, recimo, slučaj radnika koji se objesio prije nekoliko dana. Čedomorstva i ubijanje tek rođene djece ispunjavalo je novinske odjeljke u prethodnom periodu. Kad bih se iskreno izrazio, morao bih reći da me sablažnjava što me to više ne sablažnjava, što kad vidim takve stvari, kažem "pa da, ovo je moja stvarnost, ništa čudno". To govori koliko smo kao ljudi izgubili odnos prema drugom čovjeku, a samim tim smo izgubili i društvo.

U *Carstvu mraka* nema pozitivnog junaka, što bi takođe mogla biti vaša poruka. Pa ipak, moglo bi se reći da Matrjona navodi druge likove na zločine da bi sinu obezbedila bolji život, istina posredno i sebi, dok Anisja novcem hoće da kupi Nikitinu ljubav.

Naravno da možemo stvari posmatrati i tako, ali nije svaka pomoć ili dobra namjera put ka nečem dobrom. Naročito kad to vodi u jednu centrifugalnu silu i niz nesretnih događaja, pa samim tim i niz zla. Pitanje je u sljedećem: pomenuto vrijeme koje se mijenja jeste datost u kojoj svi žure jer znaju da nikad u istoriji nisu date iste polazišne tačke, potrebno je presložiti karte, otići za sebe najviše moguće. Zato tokom te promjene oni koji imaju jači instinkt za preživljavanjem kreću u jedan šakalski skok – sad ili nikad, jer znaju da ako na brzinu dođu do kapitala, šanse za opstanak postaju mnogo veće nego drugima. A novac je sredstvo koje okida u ljudima ono najgore. Tolstoj jednu naizgled melodramsku strukturu razara činjenicom da ništa od datih postulata drame nije posljedica melodramskog prosedeja, talog emotivnog, nego duboke računice i interesa u materijalnom sticanju.

Ko je kriv za sadašnju bedu?

Bijeda je nešto što nije proizvod našeg vremena, bijeda je uvijek postojala, ona je pitanje prije svega državnog ustroja, izvjesno je da neke ontološke ravni kao što su

bijeda, mržnja ili zlo nikada nećemo riješiti do kraja, ali nas ova premisao nikako ne bi smijela amnestirati od stalnog pokušaja da se izborimo sa ovim fenomenima. Ali ono što se meni čini, i na šta bih ja volio da skrenem pažnju, jeste da smo prestali činiti bilo šta povodom bijede. I to je najveći grijeh datog nam konteksta. Što nemamo ni odgovor ni želju za odgovor na pitanje kako da zaustavimo patnju, bijedu, zlo, laž, propadanje.

Prozirnim zidom odvojili ste pozornicu od gledališta. Da li zato da se zlo iz *Carstva mraka* ne bi proširilo? Naime, nemoguće da je vaš razlog za postavljanje četvrtog zida, zbog kog glumci niti vide niti čuju publiku, onaj koji ste naveli pred novinarima – kako glumci ne bi glumili za publiku pa zato i preterivali u glumi – jer vi sigurno mislite da glumci jesu profesionalci.

Ima više razloga, a jedan od njih je činjenica da bi neke od scena bez tog stakla, konkretno scena ubistva bebe, imale umanjenu scensku snagu ili čaroliju

“Ono što se meni čini, i na šta bih ja volio da skrenem pažnju, jeste da smo prestali činiti bilo šta povodom bede. I to je najveći grijeh datog nam konteksta. Što mi nemamo ni odgovor ni želju za odgovor na pitanje kako da zaustavimo patnju, bijedu, zlo, laž, propadanje”

Foto: Marijana Janković

postavljene neposredno pred publiku. Riječ je o malom paradoksu, ali vjerujte, tako je. Ponekad je postavljenje izvjesnog odstojanja od publike upravo, ono što pogađa publiku na najtačniji način.

Ne verujem, pa sva čar pozorišta je u neposrednom kontaktu glumac–gledalac.

Kad biste bili na dva metra od te bebe, koja je u stvari lutka, bez stakla, lako biste izgubili iluziju jer biste vrlo brzo, prebrzo, primijetili lutku, njen materijal, i više ne biste gledali glumca. To su delikatne stvari. Ali, najbitniji razlog je ovo: ja sam htio staviti četvrti zid jer mislim da mi zaista živimo živote koji su odvojeni od ljudi na kojima se bijeda najviše slama. Njihov život se uvijek događa iza nekih zidova. Mi, nažalost, možemo da se udaljimo i kažemo to su neki drugi ljudi, to je nemoguće izvući iz nas. A zapravo uveliko ignoriramo i okrećemo leđa od onoga kako žive naši, ako ne bližnji, a ono jedinice našeg društva. Govorim o posebnoj bijedi gdje život postane kovitlac zla i zločina. Teško je imenovati koji su to ljudi, ali oni postoje,

nalazimo ih na stranicama crne hronike. I znamo razlikovati zločine koji se dese u jednom sloju ljudi od zločina koji se dese u drugom sloju ljudi.

Ljudi koji pokreću ratove nisu iz sloja bednih, a njihovi zločini su nemerljivi.

Grozim se i nad tim, pa ja sam se, na kraju krajeva, bavio u svojim predstavama i tim zločinima (*Hinkeman, Bečka šuma*). Kad krene rat, to je zlo koje je zaustavljivo, a stvari o kojima govorimo u ovoj predstavi opstaju i u mirnodopskim vremenima kada je rat, taj naizgled viši stepen civilizacijske histerije, smanjen a bijeda počinje da izjeda ljude. Radi se o mom ličnom odnosu prema nečem čemu stalno svjedočim, stalno čitam o tome, i stalno pokušavam da mislim o ljudima koje je egzistencija, nemogućnost da održe porodicu, dovela do toga da počine zlo nad sobom ili nad drugima.

U Carstvu mraka jedino devojčica Anjotka ne počinji nikakav zločin. Da li to znači da za svet ima nade?

Ostavljam dijete na kraju kao tačku koja

zatvara predstavu zato što je ono svijet na kojem se lomi sve ostalo. Devojčica u toj sceni pušta krik koji niko ne čuje. U okruženju u kojem je odvrnuta česma zla, i to je moje duboko uvjerenje, zlo postaje standard bivanja, prakticiranja, življenja. Zlo kao kovitlac počinje uzimati primat nad cijelim životom, naravi, mom odnosu prema vama, bilo kome. Zlo ili bijeda jeste sila koja sve ljude povlači na dno.

Parafraziraću, Matrjona kaže: svako zlo smo otklonili, sad samo treba da živimo i uživamo.

To je upravo ta logika. Vi ga zakopavate, ali ono se vraća iznutra. Tako je i sa društvom koje nije priznalo svoje zločine ili svoje greške i suočilo se s njima, nije prihvatilo krivicu niti ispunilo nalog savjesti – uvijek će dobiti efekat vraćanja svega onog crnog iz jame što jeste carstvo mraka. To će stalno izlaziti, ne možete tu stvar zakopati.

Tolstoj je napisao Carstvo mraka po istinitom događaju – neki čovek je na dan svadbe svoje ćerke javno priznao zločine i tražio iskupljenje grehova. Kakvog efekta ima priznavanje zločina?

Iskreno, mislim da izvinjenje nema nikakav efekat. Ono što zapravo ima efekat jeste dugi niz godina odgajanja generacija koje se neće čak morati ni izviniti nego će znati jasno i glasno da kažu, jer će biti naučeni i obaviješteni, koje smo greške i koje smo čino ve zla i neljudskih radnji poduzimali u prošlosti. To je jedino izvinjenje koje nešto znači. Riječ “izvini” nad bilo čijim grobovima ne znači apsolutno ništa. Kad bi se okupili istoričari i kad bi imali jasan i iskren konsenzus o našim grijesima, i kad bi ti konsenzusi ušli kao tematske jedinice u udžbenike naše djece, i kad bi naša djeca rasla sa saznanjem o tome šta su sve naše zablude, ne samo prema drugima nego i prema samima sebi, to je jedino izvinjenje i iskupljenje u koje bismo mogli da povjerujemo.

Da li imate utisak da se od vaše generacije traži da rešite taj problem? Problem koga u vreme kad se dešavao vi niste ni mogli biti svesni?

Ne mogu sebi više dozvoliti da

vjerujem u pojam generacije, barem ne na način kao što je to nekad bilo. Ono što mogu da vjerujem jeste da postoje u datim godištim istomišljenici ili osobe sa određenim senzibilitetom i profilom, pa samim tim nije ni potreban veliki broj ljudi kako bi se nešto mijenjalo. Ali, ono što nam otežava, toj "mojoj generaciji", jeste što je naš fokus mogućnosti gdje možemo da se pobunimo, da radimo ono što najbolje radimo, sužen. Čini mi se da je tako jer neke generacije za koje vjerujem da čak i kad su kretale da čiste dvorišne deponije vlastitih društava, nisu taj posao napravile ni dopola. Stali su i zasjeli na mjesta sa kojih se više ne sklanjaju i do kojih se ne može doći. Tako da, ne samo moja generacija, nego rastu mladi ljudi koji će morati da razbiju ovaj i ovakav lanac. I to, to usporavanje, ta apatija, ta zatečenost vidljiva je u svemu pa i u umjetnosti. Evo, na primjer, vi nemate jedan kapitalni roman o ratu. I to na cijelom Balkanu. Nemamo ozbiljan roman o Bosni, o Srebrenici, o bilo čemu što bi nas se trebalo ticati, jer nekad tijelo cijelog naroda može sačuvati jedan veliki pisac. Dežulović, Jergović, Kecmanović ili Vlada Arsenijević u romanu *U potpalublju* koji su pisali o ratu, bavili su se samo pojedinačnim događajima ili pojavama. Nama treba jedan fundamentalan, ozbiljan roman, sasušan od potrebe da jednog dana postane scenario ili bilo šta drugo. Činjenica da ga nemamo mene brine. No, vjerujem da će ljudi koji tek rastu i nisu ni bili rođeni u vrijeme rata pisati romane i revidiraće vrijeme koje mi nismo uspjeli do kraja sagledati, u tome leži moja nada.

Vi to pokušavate vašim predstavama. *Hinkeman* i *Bečka šuma* su direktne antiratne poruke...

Kroz pozorište pokušavam da postavim sva moja pitanja koja sebi postavljam nad ovim vremenom u kojem živim. To je jedna stvar koju radim. Druga stvar je da ovaj medij koji sam odabrao za vlastito izražavanje, istražujem. I mijenjajući njega, mijenjam i sebe. Pokušavam raznim rukavicama i načinima otkrivati i na kraju krajeva igrati se pozorišta, ali ipak dovoljno ozbiljno da se osjete unutarnji razlozi za stvaranje predstave. Jer, da je suprotno, ne bih nikad ni krenuo ovim putem kojim hodam.

Ako se slažete da pozorište ima moć da utiče na mišljenje gledaoca, zašto ne postavljate predstave o nečem lepom, plemenitom, pozitivnom, nego birate sumorne teme i probleme?

Evo u čemu je stvar. Nemam ništa protiv toga, pozdravljam to, i mislim sve bolje o tome. Ali, pozorište u ovom trenutku, kako ga ja vidim, jedino je odgovorno kada problematizuje stvari. Kada vas nešto žulja, kada nešto u svakodnevici nije onako kako osjećate da bi moralo biti postavljeno, morate tražiti dramu čiji su sukobi ili unutarnja previranja dovoljne supstitucije da možete vlastitu stvarnost realizirati kroz umjetničku obradu u materiju koja za vas predstavlja vaše okruženje, vašu stvarnost. U tom pogledu, u ovom trenutku u kojem se nalazi ovo društvo, i ja u njemu, ne vidim načina i razloga da postavljam nešto što bi bila lijepa ili plemenita tema. Ja hoću da se ljudi iskreno uznemire i zapitaju. Možda ću vam za deset godina reći: e sad je vrijeme da ja želim ljudima poručiti lijepa osjećanja... i to bi bilo divno. Zaista. Znači, nije moja perverzna unutrašnja želja da pričam ružne priče. To je pitanje stvarnosti i naloga lične odgovornosti.

Vi ste asistent Alisi Stojanović na studijama režije Fakulteta dramskih umetnosti. Kakve su predstave vaših studenata?

Naši studenti Tara Manić, Maksim Milošević i Jovana Stojanović imaće u naredna dva-tri mjeseca svoje diplomatske ispите. Te će se predstave moći vidjeti, tako da se radujemo zbog toga. Oni su snažni mladi ljudi koji tek kroče u pozorišta, ali se njihovim radovima, pojedine predstave već mogu vidjeti po beogradskim pozorištima. Raduje me i što ćemo u junu Alisa i ja da bismo novu klasu.

Postoji mišljenje da mladima danas nije lako da realizuju stečeno znanje, da nisu dočekivani kako zaslužuju. Pa ipak, vi ste primer da kvalitet nađe put.

Pretpostavljam da je tako. Ali koegzistira kao istina i ovo što ste rekli da mladi nisu dočekivani. Nemamo mi plan i program i logistiku gdje i šta sa mladošću ove zemlje. Nemamo ni kapacitete ni sisteme zašto želimo toliko i toliko filozofa, psihologa, doktora. U tom smislu mladima nije lako, pa se odlučuju da odu u

zemlje koje imaju i kapaciteta i potražnju tih kapaciteta.

Vi nemate taj problem, režirate svuda po regionu. U Hrvatskoj, na primer, jedna od obaveznih odrednica uz vaše ime "srpski reditelj" napisana je s nedvosmislenim poštovanjem...

Mislim da je bilo kakva podjela višak. Dovoljno je reći – reditelj. Kad se bavite ovim poslom, možete da radite čak i na jeziku koji ne poznajete jer se služite jezikom znakova i osjećanja. Jer to nije pitanje jezika, ili isključivo jezika, nego unutarnjeg saznanja šta je to gluma i šta je to pozorište. Ja imam tu privilegiju da sam poslije fakulteta brzo bio pozvan da radim i u Hrvatskoj i u Sloveniji. Uskoro idem u Rijeku, tamo ću u Hrvatskom narodnom kazalištu raditi *Kritiku škole za žene*, manje poznat Molijerov tekst, a postoje dogovori da naredne godine u Crnogorskom narodnom pozorištu u Podgorici režiram Brehtovu *Majku hrabrost*. Nakon toga, u Zagrebačkom kazalištu mladih još jednom ću biti gost reditelj. Htio sam reći ovo: kad imate privilegiju, a ja sam stvarno zahvalan na toj privilegiji, da putujete po cijelom našem bivšem prostoru, shvatite da ste na prostoru vrlo malih razlika a potpunog razumijevanja. Nažalost, na prostoru koji je te razlike pretvorio u veliku mržnju istih tih malih razlika. Ali ovdje gdje se ja krećem, ljudi su otvoreni, jednaki, znatiželjni, i voljni da imaju kulturnu razmjenu. To jeste privilegija.

Ovaj naš razgovor biće objavljen pred početak izborne čutnje, pa zato iskoristimo to vreme na pitanje kako biste režirali predstavu o predsjedničkim izborima u Srbiji?

To bi morao biti neki performans, a ne predstava. Jer, kad imate takvu apsurdnu stvarnost u kojoj su moguća razna uprizorenja, u kojoj je moguća vožnja ljudi s jedne strane na drugu stranu da bi igrali masu na nekom uprizorenju, pa na kraju i šala sa predsjedničkim izborima i pojava kandidata koji nemaju politički prosede, to ne možete nadjačati nikakvim umjetničkim radom. Tu se stvorila predstava unutar stvarnosti koja odbija da bude predstava. Tako da bi praviti od toga predstavu bio pucanj u prazno. Moj odgovor je: odbio bih režirati predstavu o izborima.

SONJA ČIRIĆ

Između hramova i neba

**Film *Dev Bhoomi*
/ *Zemlja bogova*;
scenaristi Goran
Paskaljević i Viktor
Banerdi, reditelj Goran
Paskaljević; igraju
Viktor Banerdi, Gitandali
Tapa, Utara Baokar,
Radž Zutši, Prija Šarma
i drugi; distribucija:
*Oktobar film***

Iako objektivno nikada nije bio onoliko uspešan, popularan ili javno eksponiran koliko su to u pojedinim fazama svojih karijera bile neke od njegovih kolega iz *praške škole* jugoslovenskog igranog filma (Zafranović, Marković, Karanović, Grlić, Kusturica), Goran Paskaljević je u nešto više od 40 godina stvaralački aktivnog, kinematografskog života kreirao pozamašan i kritički veoma uvažen opus, strpljivo i dosledno sledeći ljudske i umetničke principe za koje danas s ponosom može da tvrdi da su bili i ostali samo njegovi. Takva, nesumnjivo autonomna, a u lokalnim okvirima možda i donekle marginalizovana pozicija mu je nekada verovatno bila potencijalni izvor frustracije, ali se u vremenima nakon raspada SFRJ pokazala znatno korisnijom i produktivnijom od onih koje su zauzimali njegovi savremenici i bioskopski saborci, omogućivši mu da dalje radi gotovo nesmanjenom žestinom i tempom.

Paskaljević je tako u minulih četvrt veka potpisao čak devet dugometražnih igranih ostvarenja, daleko i visoko time premašivši učinak ma koga od sineasta iz sopstvene generacije, istovremeno pokazavši ne samo zapanjujuću stvaralačku vitalnost i upornost, nego i ispoljivši hvale i budućeg proučavanja vrednu prilagodljivost novim geografskim, političkim, društvenim i produkcionim okolnostima. Nedvosmisleno rešen da kontinuirano radi po svaku cenu, on je – doduše – u ovoj, zreloj i/ili poznoj fazi vlastite

karijere bio primoran da dovijajući se načini čitav niz kompromisa, pa je od 1991. naovamo režirao i van zemlje (*Kako je Hari postao drvo*, *Medeni mesec* i sada *Zemlja bogova*), na jezicima koji mu nisu maternji, često i u vrlo skromnim proizvodnim uslovima (*San zimske noći*, *Kad svane dan*), ne prezajući da u nedostatku boljih opcija posegne i za radom sa naturščicima ili da umesto velikih priča usitni svoj rukopis do starinske zahtevnosti omnibusa (*Optimisti*), konstantno zadržavajući pravo na suštinsku idejnu, ideološku i istorijsku angažovanost koja može i treba da mu služi na čast.

Zemlja bogova, Paskaljevićev sedamnaesti celovečernji film, koji je nakon uspešne premijere na uglednom Festivalu u Torontu evo tek pola godine docnije doživeo i ovdašnju premijeru, usled svega pomenutog može se posmatrati i kao potpuno neočekivan, ali i kao savršeno logičan dodatak njegovom autorskom opusu. Jer, s jedne strane, teško da je ma ko drugi sem njega – unutar skućenog univerzuma domaće kinematografije – uopšte i mogao da bude protagonista prve indijsko-srpske koprodukcije što ovo delo predstavlja, baš kao što je na drugoj strani teško u startu povući crtu koja bi jasno i motivisano povezala ta dva totalno različita sveta i civilizacije. Zapucavši sve do fascinantnih vrleti Himalaja, gde vekovno izolovani ljudi žive između drevnih hramova i beskrajnog neba, i zaogrnuvši za ovu priliku ruho tamošnjih, hotimično nekomercijalnih umetnika,

Paskaljević međutim sasvim svojstveno sebi nekako uspeva u nemogućem, pa ovakva *Zemlja bogova* bez ikakvih problema ukršta endemsko sa globalnim, nedvosmisleno potvrđujući kako i dalje postoje moralne, etičke i filozofske teme i principi koje ne poznaju i ne priznaju bilo kakve granice ili nemilosrdan protok vremena.

Nažalost, uprkos tačnim premisama i poetskim poetama koje afirmišu humanost najvišeg reda, pa i pored vizuelne raskošnosti koja povremeno oduzima dah (direktor fotografije je iskusni Milan Spasić Papi), *Zemlja bogova* kao da nema dovoljno interesa da ozbiljnijim razvijanjem same priče i slojevitijim razgranavanjem odnosa među likovima, mimo onoga što zatičemo u relativno shematizovanoj osnovnoj postavci, zaista i načini odlučujući korak ka gledalištu i natera ga da ovaj suptilni esej o sudbini i veri prihvati kao punokrvan i svoj. Uveren da je snaga ideja važnija od proste komunikativnosti, Paskaljević se prema kompletnoj narativnoj građi ovde odnosi sa pesničkom nepoćudnošću, pa mu junaci liče na teze, a njihove biografije na funkcije, što sam film postepeno čini monotonim, predvidljivim i nerazigranim. Intimnost i hermetičnost izvesno jesu kategorije na koje autor Paskaljevićevog kalibra i iskustva ima sve pravo, ali će se posledice takvog pristupa svakako odraziti na broj duša kadrih da zbilja razumeju ovako sročenu i serviranu *Zemlju bogova*.

ALEKSANDAR D. KOSTIĆ

Pakleni raj

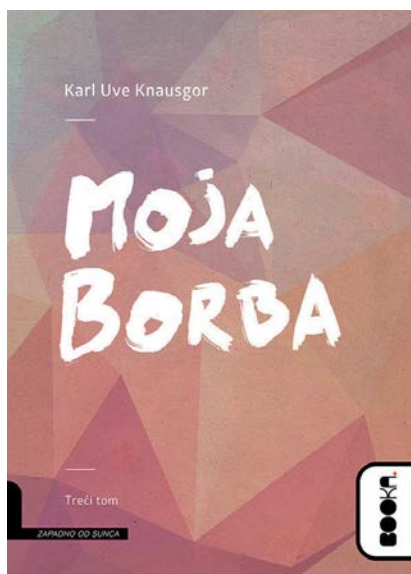
Karl Uve Knausgor, *Moja borba 3, Booka, Beograd 2016, prevod s norveškog Radoš Kosović*

“**T**rumeja, ostrvo na jugu Norveške, poznato je po tome što je na njemu detinjstvo proveo norveški pisac Karl Uve Knausgor (1968). Život na ostrvu detaljno je opisan u trećem tomu njegovog šestoknjižja *Moja borba*”.

Ovakvo bi mogla da glasi odrednica u nekoj norveškoj enciklopediji, a verovatno je da nešto poput toga već postoji na Vikipediji ili čemu sličnom. Nema sumnje da je Knausgor najslavnije ime Trumeje, ali i, globalno uzev, jedan od najslavnijih Norvežana danas. Slavu je zadobio romanom-rekom *Moja borba*, šestotomnom jezičkom bujicom o sebi i bližoj okolini. Iz rečenog bi nestrpljivi čitalac mogao da zaključi kako je Knausgorov život sama suština avanture, čisto čudo, pustolovina nad pustolovinama, jer ako se neka biografija rasprostire na 3000 stranica, ako se delo (užurbano) prevodi na, otprilike, sve jezike sveta (prvi tom pojavio se 2006. godine) i ako u ovo instantdoba postane neodoljivi bestseller, onda mora biti da je reč o nečemu što nadilazi najveći broj iskustava

“običnih ljudi”, te da je to iskustvo zabeleženo jezikom s kakvim se do sada nismo susretali. Odmah da kažemo – to za jezik je tačno. Knausgor nas svojim pisanjem mađija i dovodi u stanje slično stanju koje proizvode kvalitetnije psihoaktivne supstancije. Treća knjiga, o kojoj je ovde reč, zaprema nekih 500 stranica sitnog sloga (u odličnom prevodu Radoša Kosovića), čitalac koji je prošao kroz prethodne dve “cigle” s nestrpljenjem prevrće svesku po rukama, miriše je, usrećuje se u omiljeni kafe, naručuje produženi espresso s mlekom i već posle tridesetak stranica počinje da oseća nervozu što će, eto, uskoro kraj. Što će već za tih tričavih 470 stranica da se završi ovo neuporedivo čitalačko iskustvo. I već tada, posle tih tridesetak stranica, prestravljen što uskoro neće da dobija nužnu dozu knausgoriane, čitalac počinje da

usporava, da štedi stranice, da odlaže čitanje, da samoga sebe laže, te umoran je, te ne može da čita noću jer mora da se naspava i ne može ujutro jer žuri na fakultet ili posao, a ne može ni posle jer je ponovo umoran, ali važno je da je supstancija tu, da je nosi u torbi sa sobom, da jedva odoleva porivu da je čita u tramvaju, a onda, kada krene, kada se spuca

Knausgorom, kada doživi taj niz malih orgazama, smiri se neko vreme, a onda igra sa samim sobom kreće od početka.

O čemu dakle piše taj Knausgor? Piše o odrastanju na ostrvu Trumeji, prostoru koji ima sve karakteristike dečjeg raja, počev od mora, šuma i poljana, preko visoko uređenih institucija poput škola i sportskih klubova, do odličnog društva, dobrih automobila i udobnih kuća. Ali u samo središte raja uselio se Lucifer u obliku pripovedačevog oca. Prvi tom Knausgorove *Moje borbe* posvećen je očevoj smrti i komplikovanim osećanjima što ih pripovedač, kao odrastao čovek, gaji prema ocu: od jasne i čiste mržnje, do zbunjenog razumevanja. Ali tek u trećem tomu postaje jasan izvor tih osećanja, pre svega mržnje. Iako je istorija književnosti puna očeva-tirana, nije lako prizvati u sećanje

sličan lik. Obrazovan, veoma civilizovan muškarac, nastavnik naizgled sredećeg života, u odnosu prema sinovima pokazuje se kao sadista. Knausgor piše tako što rajske prizore smenjuju prizori iz pakla. Detaljno opisan prelep dan detinjstva, u kojem vidimo junaka kako uživa u čitanju stripova, kupanju u moru, u dečaćkim igrama (nemački prevod trećeg

toma nosi naslov “Igre”), u devojčicama, završava se neobuzdanim strahom od susreta s ocem samo zato što je pripovedač isprskao zid sokom od pomorandže. Uzbudljiva epizoda u kojoj dva desetogodišnjaka zarade 5 kruna i za taj novac kupe bombone, okončava se divljačkim očevim ispadom u kojem sinu, nepravedno, oduzima slatkiše. Da bi ga kaznio što je pojeo dve jabuke, a ne samo jednu – kako inače glasi proizvoljno, kretensko i tiransko očevo pravilo – otac će pripovedača naterati da na silu jede jabuke sve dok ne počne da se guši u sopstvenim suzama i jabukama. Dečja će ludicnost, ipak, u jednom blesku, u jednoj jedinoj rečenici, da prozre duboku, najdublju tamu što je otac, kao

smrtonosnu bolest, nosi u sebi. Ali pakao se otvara i na svakom drugom rajskom koraku. Pošto ga je najlepša devojčica iz kraja izdvojila i predložila mu se da se viđaju, i pošto je to druženje dovelo do poljupca, sve se prekida dečaćkom trapavošću i dubokom neprijatnošću čiji intenzitet tera čak i iskusnog čitaoca da, na trenutak, ispusti knjigu i dođe do daha. Iako ćemo, posle izvesnog vremena, da “provalimo” Knausgorovu tehniku, iako sada već znamo da se ne smemo opušta- ti i da će nas, već na idućoj stranici, dočekati nešto od čega ćemo da se stresemo, čitanje i dalje teče kao najnaivnija moguća aktivnost, kao nezajažljiva čežnja da saznamo šta će se dogoditi, sad, u narednom pasusu, ili na narednoj stranici ovog mađijanja bez premca u savremenoj književnosti.

IVAN MILENKOVIĆ

Bezubi i svezubi

Iako biramo predsednika, koji nema izvršne ingerencije, novi spotovi govore o zapošljavanju i ekonomskim uspesima

Karikatura: Vladimir Stankovski

Birački listić biće rezedo boje. Iskustvo kaže da je to jedna od najneodređenijih boja, jer varira od nežnih nijansi zelene, preko zelene sa žućkastim primesama do zelene sa plavim tonovima. Simbolično, ova boja bi mogla biti budućnost Srbije koju će svaki birač videti na svoj način. Problem, naravno, nastaje kada nekome želite da objasnite na koju boju mislite kada kažete – rezedo.

Dodatnu konfuziju će, plašim se, izazvati novi pravilnik RIK-a o tome kako sve može izgledati važeći popunjeni izborni listić. Do sada ste samo mogli da zaokružite ime jednog kandidata na predsedničkim izborima, ali je to pravilo znatno liberalizovano. Novo pravilo kaže da je validan svaki listić na kome je birač jednoznačno i nedvosmisleno odabrao samo jednog kandidata. Možete zaokružiti ime ili prezime ili redni broj ili predlagrač. Ukratko – morate odabrati samo jedno ime. Ostala imena možete precrtati, šarati i što je najzanimljivije – možete se obratiti svetu porukama i crtežima na biračkom listiću i on će i dalje biti važeći. Nadam se samo da će se građani uzdržati od stilizovanog grafičkog predstavljanja delova tela, naročito oznaka pola, što je čest "ukras" bilborda i plakata. Ako se samo setim uzbuđenja i histerije koje je izazvao astrološki citat o vezi mikropenisa i određenog horoskopskog znaka u emisiji "4 i po muškarca", nadam se da će birački proces proteći bez seksualne simbolike na rezedo podlozi.

Što se finala kampanje tiče, katarzu ili klimaks obeležavaju spotovi samo dva kandidata. U prilično neproporcionalnom odnosu u blokovima I17 pojavljuju se samo Aleksandar Vučić i Vuk Jeremić. Neinformisan gledalac bi mogao da pomisli da je prema TV programu u pitanju drugi krug i dilema Vuk ili Vučić.

Medijski najzastupljeniji kandidat, aktuelni premijer Vučić, potpuno je promenio kurs i ton svoje kampanje. Od ličnog ugla, koji je opisivao njegov odnos (da ne kažem obračun) sa ostatkom sveta, gde je poenta bila nerazumevanje koje vlada u narodu za njegove poteze, novi spotovi veličaju dosadašnje rezultate.

Ovaj nagli zaokret i promena vizure usledili su posle reakcija na početak kampanje, koji je izgledao kao serija anegdota i viceva o Vučiću.

Nekome je pred kraj kampanje svanulo i vratili smo se starom dobrom hvalisanju i ušecerenom populizmu. Iako biramo predsednika, koji nema izvršne ingerencije, novi spotovi govore o zapošljavanju i ekonomskim uspesima. Sledeća važna tema je bezbednost, gde se građani plaše nekakvim

"makedonskim scenariom", za koji se zalažu protivkandidati za koje je skovan izraz "pripadnici starog DOS-a". Detaljno objašnjenje bi bilo nezgodno jer bi se u kopanju po političkoj istoriji današnjih članova vladajuće stranke otkrilo mnogo tih "starih ili novih DOS-ovaca".

Tako se građanima u finalu kampanje ponovo obraća onaj Vučić na kojeg su navikli, onaj što više sa bine, a ne snebiva se u kafani dok ga "u to ime" zeza lokalna ekipa. Nije nedostajalo ni specijalnih emisija, naročito na Pinku i Studiju B, uz novi dekorativni element – tri velike slike, kao u Titovo doba, kada su na mitinzima bile slike Marksa, Engelsa, Lenjina i Tita – među njima. Na Pinku je nad Premijerom, voditeljem i prigodnim novinarima stajao triptih u natprirodnoj veličini. Angela-Vučić-Putin, kao simbol naše pozicije između ovih centara moći.

U prethodnoj paraleli sa Titom otpao je Engels (njega su izbacivali kad nema mesta), baš kao što na video-zidu Pinke nije bilo mesta za Trampa. On se još nije dokazao kao prijatelj, odnosno nije se pred izbore slikao sa Vučićem. Nek se strpi još malo.

Za kraj, istinita priča iz autobusa sa pristalicama i simpatizerima koji su ovih dana krstarili Srbijom. Pošla ekipa iz Čačka na miting u Novom Pazaru, spakovala se u buseve, pala prozivka, i primete dedu sa šajkačom koji je višak. Pitaju gde je pošao, a on ko iz topa – u Niš, kod Jeremića. Objasne mu da se zajebao, ponude mu kolegijalno prevoz do Kraljeva, pa da vata transfer do cilja, al deda se raspita za sendviče i uslove – pa produži sa kolegama na Vučićev miting. Ono jes, sklonio je šajkaču pred Pazarom, što je sigurno, sigurno je, ali sve je prošlo kako treba, šajkaču je vratio na glavu u povratku, negde kod Raške. Kažu ovi iz stranaka, svako ima te čiče za mitinge, baš su deficitarni.

Nisam mogao da delim mržnju prema tim ljudima koji su zbog sendviča, sitne koristi, ili iz iskrene želje da bude bolje sa nekim Vođom putovali po Srbiji, tapšali i mahali zastavicama. Snobovi su ih na društvenim mrežama zlobno prozvali stokom i "bezubom Srbijom". Najbolji odgovor svima je dala doktorka Danica Grujičić, koja je ovako rešila tu besmislenu podelu i probuđenu mržnju.

"Nemojte da vas politikanti teraju u podelu naroda na bezube i svezube. Imajte na umu da su uglavnom ti bezubi podigli i školovali svezube."

Hvala, doktorka.

Proslava na sahrani dosadašnje EU

U Rimu je prošle subote proslavljen šezdeseti rođendan Evropske unije. Potpisana je Deklaracija o budućnosti Unije, koja daje smernice evropskom projektu u narednoj deceniji. S obzirom na okolnosti, samitom je provejavao popriličan optimizam, što ne menja činjenicu da se EU nalazi u krizi. Na proširenje Unije potrošena je jedna jedina rečenica

Bilo je proleće. Evropa se oporavljala od Drugog svetskog rata. I ušla u Hladni rat. Tek što se ujedinio u borbi protiv nacizma i fašizma, svet se podelio na Zapad i na Istok. Masovno ubijanje, razaranje i strah još su bili sveprisutni, prva posleratna generacija još nije stasala, a već je u bipolarnom svetu počela trka u naoružavanju. Počele su da se javljaju ideje o ujedinjenoj Evropi, Evropi kao privrednom, ali i mirovnom projektu, ideje o ujedinjenim, ravnopravnim, slobodnim evropskim narodima. Imale su prizvuk utopije. Nemačka je bila podeljena, Sovjetski Savez zacementirao je staljinistički socijalizam u Poljskoj, Čehoslovačkoj, Mađarskoj, Bugarskoj, Rumuniji.

U takvim okolnostima Francuska, Savezna Republika Nemačka, Italija, Belgija, Holandija i Luksemburg 18. aprila 1951. osnovali su Evropsku zajednicu za ugalj i čelik. Zajedničko tržište bez carina trebalo je da omogući brži razvoj teške industrije. I veće zarade. Inicijator projekta bio je francuski ministar spoljnih poslova Robert Šuman, koji je još tada vizionarski pisao o Evropskoj zajednici, federaciji evropskih naroda. Oberučke ga

je prihvatio kancelar Nemačke Konrad Adenauer.

Šest godina kasnije, 25. marta 1957, predstavnici istih šest zemalja potpisali su u Rimu ugovor koji je Zajednicu za ugalj i čelik unapredio u Evropsku ekonomsku zajednicu (EEZ). "Rimski ugovori" slove za krštenicu, za kamen temeljac političke integracije Evrope, današnje Evropske unije. Države članice EEZ prvi put su se tada odrekle dela svog suvereniteta i prenele ga na zajedničke institucije, sa ciljem "stvaranja zajedničkog tržišta i postepenog približavanja privredne politike država članica, harmoničnog razvoja i stabilnosti".

SEDAMDESET GODINA KASNIJE

Na šezdeseti rođendan Evropske unije u Rimu su prošle subote predstavnici 27 država članica, bez Velike Britanije, potpisali Deklaraciju o budućnosti Unije, smernice o razvoju narednih deset godina. Delegacije su se svojski trudile da rasplamsaju slavljeničko raspoloženje. Jedna od parola bila je da Bregzit nije tragedija, već upozorenje i šansa da EU ojača, zbije redove, da se više integriše, više osloni na sopstvene snage i bori

za zajedničke vrednosti između Trampove Amerike, Putinove Rusije i Erdoganove Turske. Da bude bastion ravnopravnosti, jednakosti, demokratije i socijalne pravde. Mnogo je jakih i lepih i dirljivih reči izrečeno na temu jedinstva Evrope po principu "zajedno smo jači".

Pre sedamdeset godina gledali smo čežnjivo u pravcu Zapada, rekao je predsednik Evropskog saveta, Poljak Donald Tusk i nastavio: "Instiktivno smo osećali da je tamo naša budućnost", tamo gde su osnovne vrednosti sloboda i demokratija, sve dok nije pala Gvozdena zavesa i Poljska 2004. postala članica EU. "Zašto bismo izgubili naše jedinstvo? Zašto smo umorni i zašto nam je dosta toga?", upitao je Tusk i odgovorio: "Zato što se ništa ne podrazumeva samo po sebi, pa ni to da u Evropi vlada mir", i zaključio: "Evropa mora da bude jedinstvena, ili je više neće biti."

Cilj slavlja u Rimu bio je da odagna duh Bregzita, ublaži činjenicu da je prvi put u istoriji jedna članica izašla, to jest na putu je da izađe, iz Unije, da bez Velike Britanije kompletno pitanje bezbednosne politike EU mora da se redefiniše, da se prvi put zajedničko tržište smanjilo,

28-1: Samit u Rimu na 60. godišnjicu EU

Foto: AP

kao što smo radili u prošlosti, u skladu sa Ugovorima i držeći otvorena vrata svima koji žele da nam se pridruže. Naša Unija je nepodeljena i nedeljiva.” *Držeći otvorena vrata svima koji žele da nam se pridruže*, uzgred, jedna je jedina rečenica u Deklaraciji koja se tiče proširenja EU. Toliko o tome koliko je to prioritet.

Grčka je umirena tekстом da će se raditi na “Uniji koja u obzir uzima raznolikost nacionalnih sistema i ključnu ulogu socijalnih partnera; Uniji koja unapređuje ravnopravnost muškaraca i žena i prava i jednake mogućnosti za sve; Uniji koja se bori protiv nezaposlenosti, diskriminacije, socijalne isključenosti i siromaštva...”

Mađari su dobili da će se raditi na “Uniji u kojoj se svi građani osećaju bezbedno i u kojoj mogu da se slobodno kreću, u kojoj su naše spoljne granice zaštićene; Uniji sa delotvornom, odgovornom i održivom migracijskom politikom koja poštuje međunarodne standarde...”

Na kraju Deklaracije stoji: “Ujedini li smo se da bi nam bilo bolje. Evropa je naša zajednička budućnost.”

BOLESTI EVROPSKE UNIJE

Direktor Centra za evropske studije pri univerzitetu Oksford Timoti Garton Eš napisao je u komentaru povodom šezdesetogodišnjice EU: “Evropa koja se u Rimu sprema za proslavu svog šezdesetog rođendana nalazi se u lošem stanju. Nedavni sistematski pregled pokazao je da joj uskoro predstoji amputacija ruke (*Gangrena brexitosa*), da ima strašnu upalu stopala (*Putinisma ukrajinica*), bolest kože nastalu zbog opasne alergijske reakcije (*Xenophobia populistica*) koja se proširila na mnoge delove tela, da ima čir u stomaku (*Eurozonitis*), kao i da pati od gubitka pamćenja. Lekar se pribojava i zastoja srca (aritmični sindrom *Le-Pen*). Rimska proslava pokazala je volju evropske političke elite da se zalaže za i da veruje u Uniju celovitu, tolerantnu, socijalnu i humanu. Što reče papa Franja, treba prevazići “uskogrudost sopstvenog mišljenja”. Spisak lepih želja je tu. Sada samo treba da se realizuje. Za sve to nije bilo potrebno da se čeka proslava šezdesetogodišnjice Evropske unije. Kriza traje već dugo. ¶

ANDREJ IVANJIC

ENTUZIJASTI: Podrška zajedništvu

Foto: AP

da postoje velike privredne i socijalne, pa i ideološke razlike unutar Unije koje se čine nepremostivim.

TESANJE DEKLARACIJE

Pred slavljenički samit postojala je čak i bojazan da neće biti potpisana zajednička deklaracija. Poljska se protivila nemačkom predlogu Unije “dveju brzina”, dok je premijer Grčke Aleksis Cipras insistirao na jakim elementima zajedničke socijalne politike. Valjalo je sastaviti deklaraciju dovoljno neutralnu da je prihvatljiva i za prezaduženi jug i za bogatiji sever Unije i za Višegradsku grupu (Mađarska, Poljska, Češka i Slovačka), koja odbija da primi izbeglice sa Bliskog istoka i severa Afrike, pa i za Nemačku, koja zbog svoje privredne snage ima

jedinstven položaj unutar Evrope.

“Evropska unija se suočava sa nezapamćenim izazovima, kako globalnim tako i domaćim: regionalnim sukobima, terorizmom, sve većim migracijskim pritiskom, protekcionizmom i društvenim i privrednim nejednakostima. Odlučni smo u nameri da se zajedno uhvatimo u koštac sa izazovima u svetu koji se brzo menja i da svojim građanima ponudimo bezbednost i nove mogućnosti. Evropsku uniju ćemo učiniti jačom i otpornijom tako što ćemo podići nivo jedinstva i solidarnosti među nama i poštovati zajednička pravila”, stoji tako u deklaraciji, ko bi se tome usprotivio.

Što se tiče EU koja se razvija u dve različite brzine, Poljska je umirena kompromisnom formulacijom: “Delovaćemo zajedno, uz menjanje ritma i intenziteta prema potrebi, ali u istom smeru,

Kroćenje goropadi

Donald Tramp je jedva dva meseca predsednik SAD. Bura koja se diže oko njega se ne stišava. Prošle nedelje se očekivalo da bi njegov mandat mogao da upadne u kolosek normalnosti. Desilo se suprotno

Predstavnički dom Kongresa prošle nedelje trebalo je da izglasa ukiđanje Obaminog zakona o dostupnoj zdravstvenoj zaštiti (Obamaker) i započne usvajanje novog zakonskog rešenja (Trampker). Senatski odbor drugog doma Kongresa trebalo je da počne proces imenovanja Nila Gorsača za novog sudiju Vrhovnog suda.

Pored toga, direktori FBI i NSA sveđočili su pred odborom za obaveštajne poslove Predstavničkog doma i to u terminu koji se poklapao sa suočavanjem Trampovog kandidata za najvišu sudsku instancu sa senatorima. Nimalo slučajno: Bela kuća je očigledno želela da medijsku pažnju konačno skrene s mogućih obaveštajnih saznanja o odnosima Trampa i Rusije.

Donald Tramp je prošle nedelje planirao pobjedu na tri fronta.

Doživio je, međutim, totalni debakl. Prvo su mediji brujali o iskazima ključnih ljudi američke obaveštajne zajednice, dok su sudiju Gorsača samo rutinski pominjali. Potom Tramp među republikanskim zakonodavcima nikako nije uspeo da obezbedi većinu za "ubijanje" Obamakera. Predsedavajući Predstavničkog doma Pol Rajan bio je prinuđen da Predlog zakona povuče iz procedure. "Obamaker do daljeg ostaje važeći zakon ove zemlje", pomalo zajedljivo je procedio Rajan.

BLAMAŽA

Prva velika zakonodavna inicijativa predsednika Trampa, i jedno od njegovih glavnih obećanja, završila se neslavno u Kongresu, gde republikanci imaju većinu u oba doma. I to uprkos tome što je ukidanje Obamakera i usvajanje novog i, navodno pravičnijeg i jeftinijeg zakona bila mantra republikanaca na svim kongresnim izborima nakon 2010. godine.

Tramp je za svoj debakl okrivio sve sem, naravno, sebe. Svoj gnev je usmerio pre svega ka Rajanu – za vreme Obaminog mandata republikanski zakonodavci su simbolično više od 60 puta glasali za ukidanje Obamakera, a sada, kada republikanci drže dve grane vlasti, Rajan nije uspeo da obezbedi potrebnih 216 glasova.

Ipak, poraz prilikom pokušaja ukidanja Obamakera prevashodno ide na dušu Trampu, njegovom političkom neiskustvu i nepoznavanju funkcionisanja sistema. To važi i za sve druge frontove koje je Tramp otvorio od ulaska u Belu kuću: odnos sa obaveštajnom zajednicom, medijima i milionskom birokracijom nastanjenom u moru federalnih institucija, te, što posebno zabrinjava, sudskom vlašću.

DILETANT

Proteklu sedmicu portal Politiko uključio je naslovom "Vašington pripitomljuje Trampa", koji ilustruje razloge za Trampovo totalno podbacivanje u prva dva meseca predsednikovanja. I to nije utisak samo medija – poverenje javnosti u novog predsednika rekordno je nisko, čak ispod 40 procenata.

Možda nije toliko problem što je u prva dva meseca nanizao neuspehe i političke gafove, koliko utisak o tome da u svim njegovim potezima nedostaje ozbiljnosti, znanja, analitičnosti, posvećenosti, ali da zato emocija ima napretek.

Za dobar deo navedenih teza najbolji

primer je upravo neslavni pokušaj da se ukine Obamaker. Iz ugla izborne kampanje, taj zakon je dušu dao republikancima za sticanje podrške, ali i komfor da se o zamenskim rešenjima ne govori previše. Ulaskom u Belu kuću, Tramp se, međutim, suočio s time da bi totalno ukidanje tog zakona, zbog miliona ljudi kojima je pomogao da dobiju zdravstvenu zaštitu, njemu i republikancima moglo da nanese političku štetu. Tramp stoga odlučuje da zadrži deo dobro prihvaćenih odredaba Obamakera, ali, da u to ubaci rešenja koja republikanci odavno zagovaraju. Takvu smešu niko nije želeo da kuša: umerene republikance uplašila je procena da će zbog takvog zakona do 2026. čak 24 miliona ljudi izgubiti zdravstvenu zaštitu, dok je za arhikonzervativce predlog zakona bio tek "lakša verzija Obamakera". Kad se zahtevima za promenom teksta ovim potonjim nije do kraja izašlo u susret, od njih se podrška više nije mogla očekivati.

SUKOB

Kao da se ništa značajno nije dogodilo, Tramp je već u petak najavio da se baca na novu inicijativu, takođe iz repertoara svojih predizbornih obećanja – reformu poreskih stopa, seireći pritom nad prognozom kako će Obamaker ubrzo implodirati, a za to će biti "100 odsto odgovorne demokrate". Njegov rejting prilično dobro govori o tome šta javnost misli o ideji stranke, koja ima kompletnu vlast na saveznom nivou, da za svoje neuspehe okrivi opoziciju.

Zebnja među Amerikancima u pogledu ispunjenja narednog obećanja, s razlogom postoji. Glavni urednik Voksa, Ezra Klejn, u svojoj analizi podseća na to da je Barak Obama punih 13 meseci lobbirao za usvajanje Obamakera, dok su za njegovu zamenu, pride bez naročito izraženog entuzijazma, Tramp i republikanci utrošili jedva dvadesetak dana. Sličan

NE IDE SVE PO PLANU: Donald Trump na Kapitolu hila

Foto: AP Photo

pristup imaju i u reformi poreskih stopa, što je samo deo problema. Drugi problem je da je za smanjenje poreskih stopa bilo planirano da se proporcionalno obezbede uštede u novom zakonu o zdravstvenoj zaštiti, koji, je li, nije usvojen. A fiskalni konzervativci i oni koji su "sahranili" još nerođeni Trampker u Kongresu, sasvim sigurno neće mirno posmatrati uvećanje svoje najgore noćne more – budžetskog deficita.

Pokretanje atraktivnih inicijativa za Trampa se činilo kao prilika da vrati medijsku pažnju na ono što radi kao predsednik, s onoga što mediji i javnost podozrevaju da je, u najmanju ruku, njegovo okruženje radilo tokom kampanje, pa čak i posle izbora: šurovalo s Rusima, po raznim pitanjima.

Svoj je predsednički mandat započeo oštro sukobljen s delovima obaveštajne zajednice i medijima ("neprijatelji naroda", tako ih je etiketirao), a prvim potezima i sa profesionalnom birokratijom. Otuda, možda, i ne treba da čudi gomila osetljivih, a po Trampa i njegovo okruženje veoma kompromitujućih detalja o kontaktima sa zvaničnicima Rusije tokom kampanje, koji su dolazili do medija; medijima nije manjkalo ni materijala o stanju u federalnim institucijama,

a "duboka grla" iz redova "duboke države" odavala su sve do čega se moglo doći.

Medijsko izveštavanje o glavoboljnim odnosima sa Rusima, karakteristično po iskazima brojnih anonimnih izvora, Tramp je još i mogao da u očima svojih sledbenika diskredituje poštapalicom o "nečasnim medijima koji emituju lažne vesti". Malkice problematično je, ipak, postalo prošle sedmice, tokom svedočenja u Kongresu, kada je direktor FBI Džejms Komi obelodanio dve "bombe": najpre je potvrdio da Federalni istražni biro još od prošlog leta istražuje moguću umešanost Rusije u prošlogodišnje izbore, a istragom je obuhvaćeno i moguće koordiniranje poteza u kampanji između Trampovog tima i ruskih operativaca; Komi, koga su demokrate inače označile kao glavnog krivca za poraz svoje kandidatkinje na predsedničkim izborima, potom je, svojevrsnim šamarom upućenim svom šefu, odbacio Trampove nesuvisle optužbe na Tviteru da je Obamina administracija prisluškivala Tramp tauer u Njujorku.

SUDOVI

Tamo gde se najmanje očekivalo da će predsednik SAD knjižiti neuspeh, u donošenju izvršnih predsedničkih

naređenja, Tramp je naleteo na zid odbijanja sudske vlasti: oba propisa koja su regulisala ulazak u SAD državljana s većinskim muslimanskim življem pala su na sudovima. Tačno je, tužbe protiv Trampovih odluka jesu (namerno) podnošene sudijama s liberalnijim shvatanjima, ali je veći problem ipak bila Trampova samouverenost da jednu od svojih kontroverznih predizbornih pretnji, a po svemu suprotnu duhu Ustava – o zabrani ulaska muslimana u SAD – može da progura sakrivenu u normativnu oblandu "odbrane nacionalne bezbednosti".

Bez rezultata s kojima bi moglo da se izađe pred javnost, tekuća kongresna istraga o umešanosti Rusije u prošlogodišnje izbore i dalje će dominirati medijskim i političkim diskursom u SAD, pogotovo nakon najavljenih svedočenja nekih od Trampovih najbližih saradnika. Priželjkivani dar od Uskršnjeg zeke u vidu potvrđivanja izbora novog sudije Vrhovnog suda (moguće, ali uz saradnju demokratskih senatora), Trampu bi obezbedilo predah pred nove mečeve, s tim da nove poraze više ne može sebi da priušti. ¶

DENIS KOLUNDŽIJA

Žuta patka u Moskvi

Aleksej Navaljni je organizovao antikorupcione demonstracije i najavio predsedničku kandidaturu, ali to nije bilo ništa novo

O protestima u centru Moskve 26. marta zapadni mediji izveštavali su sa izvesnom *wishful thinking* živahnošću, opisujući demonstracije sedam do osam hiljada ljudi u dvanaestomilionskoj Moskvi kao najveće u poslednjih pet godina – veće i od demonstracija u Bolotnoj ulici 2011. koje su ruski zvaničnici, doduše preterano, bili okarakterisali kao neuspeo izvoz "obojenih revolucija". Slične, ali manje brojne demonstracije održane su 26. marta i u Petrogradu, Voronježu, Jekaterinburgu, Vladivostoku, Habarovsku, Samari, Belgorodu i desetak drugih gradova.

Politikolog Grigorij Golosov objašnjava za BBC da je organizator tih demonstracija Aleksej Navaljni zanimljiv po tome što se preko interneta obraća mladim ljudima porukama koje oni prihvataju, što pre njega agitatori nisu uspevali, pa ni pokojni Boris Jefimovič Njemcov, zato što su se obraćali starijim ljudima kojima sajber svet nije tako blizak. "Novaja gazeta" ilustruje kako ta "milenijumska generacija" izlazi na scenu: mnogi prave selfije svojim pametnim telefonima, a jedan od njih kaže: "To je za muzej revolucije!"

Među demonstrantima je bilo mnogo mladih, među kojima i značajan broj srednjoškolaca. Tverska ulica u Moskvi sa svojim sajber kafeima, za mladež je

atraktivnija od šest kilometara udaljenog parka Sokolniki ili Lublin, gde su demonstracije bile odobrene.

Policija je demonstrante opominjala da prisustvuju nesankcionisanom skupu, potiskivala ih dalje od građevinskog materijala pripremljenog za rekonstrukciju tog platoa, skidala neke dečake sa Puškinovog spomenika i sa kandelabara – i privela oko 750 ljudi, među kojima i Alekseja Navaljnog. Dok je neka žena grdila policiju u skafanderima, jedan oficir je veselo viknuo: "Avtzak je slobodan. Izvolite. Prevoz besplatan."

Navaljni je kažnjen sa 20.000 rubalja (oko 350 evra) zbog organizovanja neodobrenog mitinga i 15 dana zatvora zbog suprotstavljanja organima reda. Hitno su se oglasili američki Stejt department i Evropski parlament, na šta su moskovske vlasti saopštile da se na to neće obazirati.

DAČE, JAHTE, VINOGRADI

Neki demonstranti su nosili male žute patke s crvenim kljunom, kakve u Beogradu nose demonstranti protiv fantomskog rušenja u Savamali; neki su nosili transparente sa natpisom "Korupcija krade budućnost" ili "Prodaj dače, gradi puteve!"; a neki su oko vrata nosili pertlama povezane patike, koje su posle kačili po drveću i kandelabrima.

Te poruke su upućene premijeru Dmi-

triju Medvedevu, za koga se u propagandno dokumentarnom filmu Fonda za borbu protiv korupcije *On nije vaš Dimon* tvrdi da je preko lažnog internet naloga kupovao fensi patike, a kao adresu dostave naveo adresu neke dače koja pripada jednom od tajkuna doniranih neprofitnih fondova, kojima upravljaju ljudi od poverenja i tako skrivaju njegovu navodno prikrivenu imovinu (jahte, vinograde i luksuzne dače, snimljene iz vazduha uz pomoć drona). Taj film je od 2. marta do demonstracija navodno viđen 11 miliona puta.

Medvedev nije čak ni odgovorio na te optužbe. Njegova predstavница za štampu Natalija Timakova je, doduše, još prošle jeseni saopštila da u toj dači u Milkovki kod Plesa, koju pominje Navaljni, premijer Medvedev uz adekvatno obezbeđenje boravi leti, ali ne kao domaćin, već kao gost. Dača je u vlasništvu neprofitnog fonda za izgradnju škola novog pokolenja "Dar", a 124 hektara lovišta je 2011. za 39,5 rubalja zakupljeno na 49 godina. Sada je Timakova samo rekla da nema smisla komentarisati "istraživanje" štaba Navaljnog, pošto ono ima otvoreni propagandni karakter.

Film se inače završava pozivom građanima da radi borbe protiv lopova i prevaranata potpisom podrže predsedničku

DRŽAVA PROTIV OPOZICIJE: Privođenje Alekseja Navaljnog i demonstranata u Moskvi

Foto: AP Photo

kandidaturu Alekseja Navaljnog na izborima koji će biti održani u martu 2018.

Osnivača Fonda za borbu protiv korupcije, jarnosnog blogera Alekseja Navaljnog, sud u Kirovu je, posle mnogo obrta i intervencije Evropskog suda za ljudska prava, 2013. osudio na uslovnu kaznu od tri godine zatvora, zbog toga što je kao savetnik gradonačelnika Kirova uticao na direktora "Kirovljesa" da potpiše štetni ugovor koji je doveo do značajnog odliva novca iz državnog preduzeća. Zbog te presude samo ustavni sud zna da li će Navaljni uopšte moći da se kandiduje.

LUTANJA

Navaljni je inače mnogo politički lutao. S Marijom Gajdar je bio inicijator omladinskog pokreta "DA", pa koordinator projekta "Milicija s narodom", potom je bio član i funkcioner liberalno-proevropske partije Jabloko, iz koje je isključen zbog nanošenja političke štete toj partiji i nacionalističke delatnosti; pa je postao

suosnivač nacionalno-demokratskog pokreta "Narod", a potom i Partije progressa, koja nije uspeła da se registruje.

Prema istraživanju agencije VCIOM, Navaljni može da računa na oko osam odsto glasova.

On je, inače, uticajniji u većim gradovima, zauzeo je drugo mesto na izborima za gradonačelnika Moskve sa 27 odsto glasova, iza Sergeja Sobjanina iz Jedinствене Rusije, koji je osvojio 51 odsto. Kandidovanje Navaljnog za gradonačelnika tada su pomogli komunisti, koji su i sada tražili da se povodom dokumentarnog filma o Medvedevu pokrene parlamentarna istraga. Deputat Dume iz KPRF Valerij Raškin je uz to zahtev za proveru "moguće korupcione delatnosti" premijera Dmitrija Medvedeva uputio predsedniku Istražnog komiteta Rusije Aleksandru Bastrikinu, a kopije direktoru FSB Aleksandru Bortnikovu, ministru unutrašnjih poslova Vladimiru Kolokoljcevu – i generalnom prokuratoru Juriju Čajki.

Fond Alekseja Navaljnog objavio je i film o navodnoj povezanosti sinova javnog tužioca Čajke s kriminalom, koji je

na društvenim mrežama videlo preko pet miliona ljudi. Nadležni su odgovorili da Jurij Čajka ne može odgovarati za postupke svojih punoletnih sinova.

Kao neko ko govori ono što oni vole da čuju, za zapadne medije Navaljni je postao interesantniji i od Garija Kaspárova i Ksenije Sobčak zajedno. Interesantan je i američkim kongresmenima, koji su ga svojevremeno pozvali na javno saslušanje o korupciji u Rusiji, kojom prilikom je navodno savetovao da SAD uvedu sankcije krugu biznismena bliskih Putinu, što će ga u novohladnotovskoj atmosferi "sigurno" preporučiti biračima u Rusiji.

Vjačeslav Danilov, direktor Centra za političke analize, smatra da vlast poznaje situacije kakve inicira Navaljni i da će verovatno gledati da ih preseče. Sve u svemu, ako se ne računa povećano prisustvo omladine, ničeg zapravo novog i nije bilo, pogotovu ne u odnosu na proteste ruskih prozapadnih liberala 2011–2012. koji su, inače, počinjali i završavali se, manje-više, kao stihijski.

MILAN MILOŠEVIĆ

NAGRADA ZA ISTRAŽIVAČKO NOVINARSTVO

Nagrada se dodeljuje u tri kategorije:

- 1. Elektronski mediji (radio i televizija)**
- 2. Štampani mediji**
- 3. Onlajn mediji**

Sve ostale informacije o konkursu i uslovima mogu se dobiti na web strani NUNS-a www.nuns.rs ili telefonom 011/3343-255

Kad ekstremizam donosi profit

Velike kompanije širom sveta okrenule su se protiv Gugla nakon otkrića da se njihove reklame plasiraju uz radikalni sadržaj na internetu. Sve glasnije postaju i pritužbe korisnika da vodeće društvene mreže u želji za profitom zloupotrebljavaju svoj uticaj na tržištu

Desilo se nešto gotovo nezamislivo u digitalnom svetu. Čitav niz vodećih multinacionalnih korporacija, marketinških agencija i vladinih organizacija povuklo je prethodne sedmice sve svoje reklame sa brojnih onlajn platformi internet giganta Gugla, uključujući tu i njegov popularni video servis Jutjub. Razlog: otkriće britanskih medija da se oglasi i reklame brojnih velikih kompanija pojavljuju zajedno sa sadržajima koji direktno propagiraju mržnju, uvrede, nasilje i ekstremizam.

MEKA MOĆ SILICIJUMSKIH GIGANATA

Na svojevrsni bojkot oglašavanja na vodećem internet pretraživaču odlučile su se brojne korporacije sa obe strane Atlantika: *Pepsiko*, *Volmart*, *Starbaks*, ili telekomunikacioni džinovi *Verajzon* i *AT&T* iz SAD; televizije *Bi-Bi-Si* i *Skaj*, zatim lanac konfekcije "*Marks end Spenser*" i mobilni operater *Vodafon* iz Velike Britanije, a povlačenje reklama najavili su i *Mekdonalds*, *Loreal*, *Audi*, baš kao i neke od vodećih marketinških kuća u svetu, poput agencija *Publicis* i *Havas Grupe*, koje zastupaju brojne globalno prepoznatljive brendove.

Čak je kabinet premijera Velike Britanije u neuobičajeno oštroj saopštenju upozorio vodeće internet gigante

da "mogu i moraju da urade više" kako bi materijal koji promovise radikalne i ekstremističke stavove bio uklonjen sa globalne svetske mreže. Iako takvih video-zapisa ima mnogo širom interneta, okidač su bile plaćene reklame koje su se pojavljivale uz snimke bivšeg vođe Kjukluks-klana, ili kontroverznih islamističkih propovednika.

Udar na Gugl samo je poslednji u nizu pokušaja najšire javnosti da utiče na poslovanje vodećih internet provajdera kako bi se ograničio njihov sve veći i opasniji uticaj na društvene tokove u svetu. U tom eko-sistemu digitalnog reklamiranja ogroman broj pritužbi korisnika donosi se na kombinaciju nekoliko ključnih faktora kojima internet giganti neodgovorno sprovode svoju "meku moć" na tržištu. Tu je prvenstveno reč o sve većoj kontroli nad ličnim podacima ljudi, kao i ubrzanom širenju lažnih vesti i rastu dezinformacija.

Takođe, problematičan je i složeni, potpuno automatizovani sistem tzv. programatskog reklamiranja, u kome se kupovina i prodaja prostora za oglašavanje ne sprovodi direktnim kontaktom, već to radi kompjuterski algoritam, koji pokušava da reklamnu poruku dostavi pravoj osobi u pravo vreme i po najnižoj mogućoj ceni. I na kraju, sve glasnije se

kritikuje i neutažena glad internet džinova za maksimiziranjem profita, koji se neretko ostvaruje uz izbegavanje poreskih obaveza na basnoslovnu dobit.

MILIJARDE OD REKLAMNIH PRIHODA

Britanski list „Gardijan“, koji se i sâm odlučio da povuče oglase sa platformi najpopularnijeg svetskog pretraživača, preneo je istraživanje uticajne agencije za istraživanje digitalnog tržišta *eMarketer*, koje pokazuje da reklame na Jutjubu predstavljaju relativno skromni udeo u ukupnim prihodima *Alfabeta*, krovne kompanije Gugla. Reklame na Jutjubu donele su *Alfabetu* "tek" negde oko 5,6 milijardi dolara prošle godine, što predstavlja osam procenata ukupnog prihoda od 73,5 milijardi dolara ostvarenog u 2016.

Direktor poslovanja Gugla uputio je izvinjenje javnosti, obećavši da će kompanija unaprediti svoje alate namenjene oglašavanju. "Znamo da kompanije koje se reklamiraju ne žele da vide svoje reklame pored sadržaja koji nije u skladu sa njihovim vrednostima", rekao je on.

Nedavna najava nemačke vlade da se, u saradnji sa Evropskom komisijom, pripremaju propisi kojima će se kažnjavati sajtovi penalima i do 50 miliona dolara ukoliko budu širili lažne vesti, govor mržnje ili neprikladan sadržaj – i to u roku od samo 24 časa od njihovog objavljivanja na internetu – pokazuju da za Gugl dolaze nešto teža vremena. A "čišćenje" digitalnih medija i njihovog profitabilnog "lanca snabdevanja" najavljuje i reklamna industrija u Australiji.

UROŠ MITROVIĆ

Sunovrat vrednosti Gugla

Za samo osam dana, otkako je otkriveno da se onlajn reklame plasiraju uz neprikladan sadržaj na internetu, Gugl je izgubio više od 18 milijardi funti (preko 22 milijarde dolara) od svoje tržišne vrednosti. Krovna korporacija Gugla, *Alfabet*, čija je vrednost pre skandala bila procenjena na 471 milijardu funti, smanjena je tako na "samo" 453 milijarde.

Laptop telefoni

Kada ste poslednji put videli nekoga u svojoj okolini da koristi tablet? Jeste li ih primetili u IT prodavnicama, na istaknutim mestima? Šta se dogodilo sa tim uređajima koji su pre samo tri, četiri godine bili toliko popularni da smo se pitali imaju li laptopovi budućnost? A laptopova na policama u radnjama je sada nikad više, za razliku od tableta koji jedva da mogu da se nađu.

Svoju kratkotrajnu popularnost tablet duguje pametnim telefonima, baš kao i brz pad. Pre sedam godina, 3. aprila 2010, Epl je pustio u prodaju prvi ajped, otvorivši tako nov hardverski prostor u koji su se svi odmah zatrčali. Bilo je to pravo čudo, ekran kao pet tadašnjih ajfona, može sve što i telefon, samo preglednije. Najzanimljivije je bilo to što je s tabletom ozbiljno eksperimentisao Majkrosoft još 2001. Samo, tada svet nije bio spreman za takvu spravu i ona je slavno propala. Sve do pojave ajpeda (pa i ajfona) pitali smo se čemu služi ekran bez tastature. Onda se, po običaju, postavilo da jedino Epl to ume da nam objasni, mada su i oni uknjižili dosta neuspešnih prototipova tokom devedesetih.

Usledilo je nekoliko godina "hajpa" i onda su se stvari najednom promenile. Prodaja tableta je najpre stagnirala, da bi se potom strmoglavila. Tableti su počeli da evoluiraju, jedan deo se približavao telefonima, veličinom i oblikom, drugi su postajali ultralagani laptopovi sa sufiksom Pro. Drastično su poskupeli i prestali da budu jeftina alternativa pametnim telefonima i prenosnim računarima. Uz mali broj jeftinijih modela, čiju svrhu ponovo ne razumemo.

Prvi razlog je što je tablet uvek bio tehnički inferioran u odnosu na smart telefone, ako se izuzme veličina ekrana. Procesor je sporiji, kamere bitno slabije, memorije je manje. Samo je zapremina veća, kao da ste kupili razvodnjeni telefon.

Istovremeno su telefoni sve više dobijali osobinu klasičnog kompjutera. Telefoni iz premijum klase danas imaju procesore i memoriju u rangu prosečnih laptopova, s kvalitetnijim ekranom čija je (ponekad) jedina mana veličina.

Tableti koriste iste operativne sisteme kao i telefoni, ali kaskaju najmanje dve generacije, što znači da ne mogu da koriste najbolje zaštite niti najbolje aplikacije. Ko se navikao na smartfon, teško će razumeti da ta veća sprava radi slabije.

Sudeći po nekim slučajno ili namerno procurelim konceptima iz Epla, sada smo na pragu nove revolucije, koju je (ponovo neuspešno) započeo Majkrosoft. Svesni da su u telefon spakovali superračunar, u Eplu su konstruisali kućište koje izgleda kao laptop, ima ekran, tastaturu, grafičku karticu, bateriju i dodatnu memoriju, samo se u njega ubacuje ajfon i to tako da njegov ekran služi kao tačped (na mestu tačpeda se i uglavljuje). Za sada je u pitanju samo nacrt, ali zamislivo mi je da takvu jeftinu spravu nosim u koferu ili iznajmljujem u hotelu dok mi je sva procesorska snaga u džepu, a podaci uglavnom u kladu. Nešto nalik na kućište laptopa ili tableta moglo bi da bude novi gadžet koji ćemo svi kupovati narednih godina.

Zapravo, sve vreme hoću da kažem da treba da se navikavamo na to da će svaki naredni telefon koji kupujemo biti sve skuplji.

PRODAJA I PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	kurirom [Beograd]	poštom [Srbija]	običnom poštom [Evropa]	avionom [ceo svet]
6 meseci / 26 brojeva	4650 RSD	4400 RSD	90 EUR	135 EUR
12 meseci / 52 broja	9300 RSD	8800 RSD	170 EUR	260 EUR

INTERNET IZDANJE

	iz Srbije uplatnicom	iz sveta karticom
1 broj sa PDF-om	—	1,49 EUR
1 mesec / 4 broja sa PDF-om	—	5,49 EUR
6 meseci / 26 brojeva bez PDF-a	2600 RSD	1500 RSD
6 meseci / 26 brojeva sa PDF-om	3600 RSD	2000 RSD
12 meseci / 52 broja bez PDF-a	4300 RSD	2900 RSD
12 meseci / 52 broja sa PDF-om	5800 RSD	3800 RSD
		50,00 EUR

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnog štampanom izdanju. **ZABRANJENO JE DA VIŠE LICA UPOTREBLJAVA ISTI NALOG.** PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku, fizičkom licu, i **ZABRANJENO JE DISTRIBUIRATI CEO ILI DELOVE FAJLA** bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Uplatu možete izvršiti lično u prostorijama redakcije, radnim danima od 9.30 do 14.30h. Tokom promotivnog perioda za ovu vrstu uplate važi poseban popust (vidi tabelu levo). Ako ne možete doći u redakciju, potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite e-mailom na adresu **prodaja@vreme.com**, faksom na broj 011/3238-662 ili poštom na Vreme, Trg Republike 5, Beograd, sa naznakom za šta je uplata izvršena. Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Dinarske uplate izvršite u korist NP VREME na račun broj 160-302538-91.

Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se vrši uplatom odgovarajućeg iznosa na naš dinarski račun, u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS na dan uplate. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja pomoću kreditne kartice na internet adresi **http://www.vreme.com/pretplata** ili direktno na naš devizni račun (za detalje obratiti se službi prodaje). Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski do isteka poslednjeg dana pred izlazak broja za koji pretplata više ne važi.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Usluge internet pretplate na Vreme vrši i
www.novinarnica.net prema svom cenovniku.

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na **prodaja@vreme.com**

SEOSKI ĐILKOŠ

ALEKSANDAR ZOGRAF.

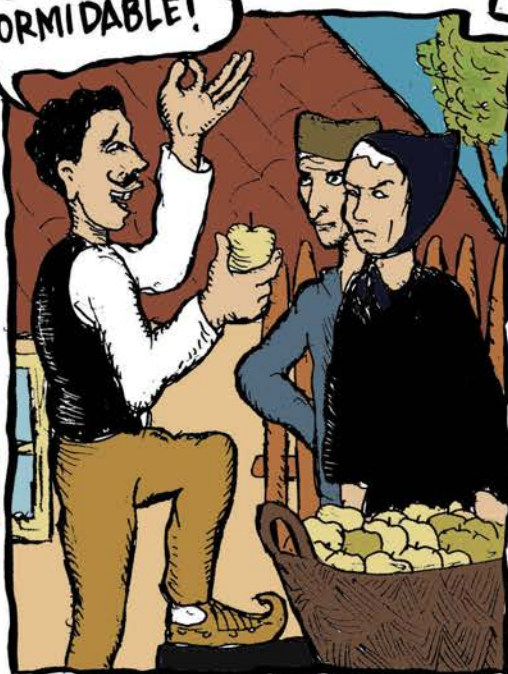
SRETEN V. VUKOSAVLJEVIĆ (1881-1962) JE BIO MEĐU PRVIM JUGOSLOVENSKIM ISTRAŽIVAČIMA, KOJI SU SE BAVILI SOCIOLOGIJOM SELA. BEOGRADSKI DNEVNI LIST PRAVDA JE 1936. GODINE OBJAVIO NJEGOV ČLANAK O SEOSKOM ĐILKOŠU, SPECIFIČNOM TIPU PROVINCIJALCA - KARIJERISTE, NAPADNE POJAVNOSTI ALI SKROMNIH DOMETA, KOJI SE ČINI DA NIJE NESTAO NI U SRBIJI SAVREMENOG DOBA...

HGLATKO OBRIJAN, ALI SA "ZAKOVRNUTIM" BRČICIMA, DLANOVI MEKI, BEZ I JEDNOG ŽULJA. KAD JE U GRADU, KAO DA ŽELI SVIMA DA KAŽE: "JA JESAM SELJAK, ALI ODABRANI!"

"NA SELU MU JE KRIVO ŠTO NE ZNAJU DA CENE ŠTO SE ON, KAO KULTURAN ČOVEK, NE LIBI DA NOSI OPANKE! A ON ZNA MNOGE STRANE IZRAZE I UPOTREBLJAVA IH DOSTA SPRETNOST!"

"ĐILKOŠ JE PRELAZNI TIP IZMEĐU SELJAKA I GRADANINA, A NE IZMEĐU SELJAKA I VIŠEG SELJAKA. MEĐUTIM, ON NEĆE DA GA UBRAJAJU U GOSPODU, ZATO ŠTO SE NE ZADOVOLJAVJA DA MEĐU GOSPODOM BUDE MEĐU POSLEDNJIIMA, A MEĐU PRVE NEĆE DA GA PRIME!"

FORMIDABLE!

"ON JE TAJ KOJI SEBI UBRAJA U ZASLUGE SVE PARTIJSKO-POLITIČKE POSLOVE. I ONO ZA ŠTA JE NJEGOVO SELO GLASALO, I ZA ŠTA NIJE GLASALO, SVEJEDNO. PONAŠA SE KAO DA SVE GLASAČKE KUGLICE BAŠ ON NOSI U SVOM DŽEPU"...

"ZBOG PARTIJSKO-POLITIČKIH POSLOVA SELJAK GA I INAČE RADO ISTURA PRED SE U DRUGIM POSLOVIMA NIKAKO. SAM SELJAK SE NIJE SNAŠAO U PARTIJSKOM ŽIVOTU, NEMA KRITERIJUME ZA LJUDE NI ZA IDEJE, TE MU SE TU MOŽE NAMETNUTI BILO KO. ZBOG ĐILKOŠA SE I O SAMIM SELJACIMA ČESTO STEKNE NEGATIVNO MIŠLJENJE"...

"ĐILKOŠ - TO JE NESKLAD U REČI, U DRŽANJU, NESKLAD U UNUTRAŠNjim TEŽNjAMA. PA IPAK, OVAJ TIP ČOVEKA NIJE ISKLJUČIVO NA ŠETU. ON DINAMIZUJE SELO, KAD VEĆ NEMA BOLJEG... SELJAK GA INTIMNO NE VOLI, ALI ĆE GA IZABRATI DA PREDSTAVLJA SELO - ĐILKOŠ IONAKO UME NAJBOLJE DA SE PREPIRE SA PREDSTAVNICIMA VLASTI"...

Dečja usta

“Mama, šta je to ugled?”, pitala je Devojčica (tri-četiri godine) u dvadesetčetvorci, negde na početku Njegoševe. Ako ima neko da ne zna, dvadesetčetvorka je beogradski gradski autobus koji saobraća od Neimara do bazena “Gale Muškatirović”, do “25. maja”, kako smo ga nekad zvali. Dvadesetčetvorka se doživljava kao obavezan deo dana mnogih koje znam. Jednom prilikom sam čula da je prvi gradski autobus u Beogradu išao njenom linijom, nikad nisam proverila da li je to tačno, ali mi odgovara da jeste. Od pre nekoliko godina trasom dvadesetčetvorke voze mini-busovi, valjda je neko zaključio da na toj liniji nema dovoljno putnika za autobus uobičajene zapremine, pa se u njemu često vozi i po tridesetak ljudi. U takvim uslovima, fizičko-čujno-vidni kontakti su neizbežni i očekivani.

Foto: M. Milenković

Zato je, kad je Devojčica, glasno kao i svako dete, pitala šta je to ugled, nekoliko putnika u njenoj neposrednoj blizini zainteresovano pogledalo iščekujući, kao i ona, Mamin odgovor.

“Ugled? Gde si to čula?” “Kako gde, pa svaki kandidat se svaki čas poziva na ugled”, dobacio je Muški glas sa zadnjih sedišta. Niko nije odreagovao, a Devojčica je nastavila. “A što, je l’ to nešto bezobrazno?” “Ugled je kad se u nekoga ugledaš, nije bezobrazno”, odgovorila je Mama. “Kao kad se ja gledam u ogledalo?” “Ma ne, ugledaš se u nekog drugog, u nekog ko je najbolji u nečemu pa se zato ti ugledaš na njega. Da i ti budeš najbolja”, smarala se Mama.

“A zašto?” “Nije ni čudo što dete ne zna šta je ugled, kad više...”, pokušala je da se ubaci u konverzaciju Gospođa, ali joj je Mama, okrenuvši se ka Devojčici, odbila pristup. “Zato da bi i ti bila kao taj neko, uspešna i poznata, razumeš!” Devojčica je odglumila da razume i okrenula se ka prozoru da bolje razmisli, a Mama je odahnula.

“Problem je što nemaš u kogi”, začula se opet Gospođa i pogledala u pravcu najbližih očekujući verbalnu podršku, ali su oni bili nezainteresovani. To je uobičajena reakcija u

dvadesetčetvorci. Putnici rado slušaju tuđi razgovor, čak i ne kriju da to rade, ali retko, zaista retko hoće i da učestvuju – neće ljudi da se petljaju, a i hoće da se zna da, za razliku od Gospođe, nisu indiskretni.

“Više niko ne zna šta je to ugled”, nastavila je sama za sebe. “Hoćete da guglam?”, prepoznao je svoj šlagvort jedan Školarrac i počeo da tipka po telefonu. “Ja znam šta je to ugled, zbog mene ne moraš. U moje vreme ovim svetom su još uvek hodali ugledni ljudi, gospoda, sve sam ugledan svet...” “Ko? Kralj Petar? Kažite neko ime, baš da čujemo”, izletelo je Devojci, a nekoliko putnika se promeškolojilo u znak podrške. Gospođa nije uzvratila. “Šta fali našem vremenu”, nastavila je Devojka, “mi imamo Đinđića.” “Imali smo”, dobacio je Muški glas, a ostali su ćutali. Devojčica je odustala od gledanja kroz prozor

i uspravila se da bolje vidi šta se to događa. “Sedi i gledaj kroz prozor!”, naredila joj je Mama.

“U pravu ste, potpuno ste u pravu”, obratio se Gospođi Gospodin sa sedišta iza nje. “Zašto ne ustupite mesto Gospođi umesto što komentarišete, vidite da su joj pune ruke?”, dobacila je Devojka, ali je Gospodin nastavio tamo gde ga je prekinula: “Sad se mladi dive tamo nekim pevačicama, a one ne umeju čak ni da pevaju, ili, još gore, dive se kriminalcima...” “Nemojte da generalizujete, nisu svi mladi isti. Zna se da im je idol Nole i drugi sportisti”, čuo se Muški glas, ali ni

on nije omeo Gospodina: “... zato što oni imaju para. A za ljude koji vrede, za ljude koji su za ugled, više niko ne zna. Zato je i dobro što se ta reč izgubila. Mi je ne zaslužujemo”, lamentirao je Gospodin, a Gospođa je važno klimala glavom. “Vi očito ne pratite kampanje, kažem vam: nije se izgubila”, rekao je Muški glas.

“Mama, ko je ono? Vidiš tamo na onim slikama? Je l’ to onaj sa Dnevnika? I zašto su okačili samo njegove slike, kako se zove? Je l’ to neko poznat?” “Reći ću ti posle! Hajde, treba da izađemo, sad će Tašmajdan”, cimnula je Mama Devojčicu i ustala. “Je l’ ga ti poznaješ?” “Ne!” “Kako ga ne poznaješ, stalno ga gledaš na televiziji, je l’ to onaj što će da nam bude predsednik?”, nije prestajala Devojčica, a Mama je pokušavala da se približi izlazu. “Mama, je l’ on najbolji? Kaži mi! Je l’ na njega da se ugledam?”

Mama nije odgovarala, samo je grčevito nastojala da izađe iz svega toga. Ostali su se ponašali kao da su odjednom ogluveli. Vrata dvadesetčetvorke su se otvorila, i njih dve su izašle. Naredne dve stanice, do Trga Republike, do moje stanice, niko nije ni reč izustio ni o ugledu ni o bilo čemu drugom. ¶

SONJA ĆIRIĆ

NOVA SEZONA "ZUMIRANJA"

POLITIČKA EMISIJA U PRODUKCIJI NEDELNIKA VREME

Zumiranje, četvrtak u 18h, na sajtu www.vreme.com

Maja Stojanović

Vladimir Gajić

ZUMIRANJE

voditelj Filip Švarm

EMITUJE SE NA:

- VREME.COM
- TV ŠABAC
- TV SANDŽAK
- TV KULA
- TELEMARČAK
- TELEVIZIJA VALJEVO PLUS
- KRALJEVAČKA TELEVIZIJA KATV
- FORUM TELEVIZIJA
- NA PORTALU JUŽNE VESTI

VREME

**СРБИЈА
ЗНА!
ЗАОКРУЖИ**

Вук

2

Јеремић

ЗА ПРЕДСЕДНИКА

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec